

KOMÜNİST

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

DOSYA: MÜCADELEDE YENİ EVRE

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 2. KONGRE ÇERÇEVE BELGESİ

Türkiye ve Dünyada Bugün
Türkiye İşçi Partisi İçin Tartışma Başlıkları
Türkiye İşçi Partisi Bilim Kurulu

TİP 2024: Siyasal Yönelimler ve Yeni Hedefler
Bilge Seçkin Çetinkaya - Cenk Dik

Örgüte Bakarken: Yelkenleri Güçlendirmek
Doğan Ergün

TİP'in İdeolojik Kodları:
Devrimci Mücadelede Ayrım Çizgileri
Can Soyer - İlke Bereketli - İsmet Akça

Polemik: Sınırdaki Kapitalizm, Komünist Ufuk:
Berat Çelikoğlu

"Neşeli Militanlık" Mümkün mü?
Ali Burak Yılmaz

21
AĞUSTOS
'24

KOMÜNİST

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

SAYI
21
AĞUSTOS
'24

KOMÜNİST

BÜTÜN ÖLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

Üç Aylık Teorik Dergi

Yayın türü: Yaygın-sürekli yayın

AĞUSTOS 2024

Birlik Yayın Gıda San. ve Tic. Ltd. Şirketi Adına İmtiyaz sahibi: Furkan Seyhan

Sorumlu Müdür: **Can Soyer**

Kapak ve Mizanpaj: **Yener Yentek**

Adres: **Birlik Yayın Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.**

OSMANAĞA MAH. GENERAL ASIM GÜNDÜZ CAD. B BLOK YEĞİNER NO: 37 İÇ KAPI NO: 74 KADIKÖY/ İSTANBUL

Baskı: **Deren Matbaacılık SAN. ve TİC. LTD.ŞTİ.** / Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. No: 9/Z Beylikdüzü/ İstanbul

KOMÜNİST Sayı: 21

İÇİNDEKİLER

Sunuş 5

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 2. KONGRE ÇERÇEVE BELGESİ 7

Dosya:

Türkiye ve Dünyada Bugün Türkiye İşçi Partisi İçin Tartışma Başlıkları 65

Türkiye İşçi Partisi Bilim Kurulu

TİP 2024: Siyasal Yönelimler ve Yeni Hedefler 83

Bilge Seçkin Çetinkaya - Cenk Dik

Örgüte Bakarken: Yelkenleri Güçlendirmek 107

Doğan Ergün

TİP'in İdeolojik Kodları: Devrimci Mücadelede Ayrım Çizgileri 121

Can Soyer - İlke Bereketli - İsmet Akça

Polemik

Sınırdaki Kapitalizm, Komünist Ufuk: Haluk Yurtsever ile Polemik 141

Berat Çelikoğlu

Kitaplık

"Neşeli Militanlık" Mümkün mü? 153

Ali Burak Yılmaz

Sunuş

Komünist'in 21. Sayısından herkese merhaba.

Geride bıraktığımız iki seçimin ardından mücadele yeni başlıklarda, yeni dolayimlarla sürüyor. Saray Rejimi eliyle yaratılan ekonomik yıkım eşliğinde emekçiler, bu düzenden kurtuluş için yolunu/yönünü arıyor. Türkiye İşçi Partisi, 14 Mayıs ve 31 Mart seçimlerinde bu topraklarda sosyalist hareketin kitlesel bir seçeneğe dönüşebileceğini kanıtladı: Şimdiyse önünde, kitlesel bir seçeneğe dönüşen bu hareketin kökleşmesi, toplumsallaşması, ayırım çizgilerinin belirginleşmesi sorunu duruyor.

Komünist'in uzun bir aradan sonra yayıma hazırlanan yeni sayısında, bu ayırım çizgilerini çizerken mücadelenin yeni evresinde toplumsallaşmanın ipuçlarını yakalamaya çalıştık.

Derginin yeni sayısı, "Cumhuriyet'in 2. Yüzyılında Emekçiler Kazanacak!" başlıklı Türkiye İşçi Partisi 2. Kongre Çerçeve Belgesi ile okura merhaba diyor. Kongre çerçeve belgesi, yaptığımız tartışmaların temel zeminini oluşturma özelliği taşıyor.

Dosya konusu ise, "Mücadelede Yeni Evre" başlığı altında şekillendi. Dosyada yer alan çalışmalar, Temmuz 2024'te Balıkesir'de parti yöneticilerinin katılımıyla düzenlenen 2024 Yaz Kampı'ndaki sunumlar temel alınarak hazırlandı, kamptaki tartışmaların ardından yazılı hale getirildi. Bu doğrultuda dosyanın ilk makalesi "Türkiye ve Dünyada Bugün TİP İçin Tartışma Başlıkları" adıyla TİP Bilim Kurulu imzasını taşıyor.

Mücadelede yeni bir evre; yeni mücadele yolları, yeni hedefler ve siyasal yönelimler demek. Yaz Kampı'nda Bilge Seçkin Çetinkaya, Cenk Dik ve Erkan Baş tarafından yapılan sunumu, Dik ve Çetinkaya yazılı hale getirdi. Ardından Doğan Ergün, geçtiğimiz haftalarda Ayırım'da yayınlanan ve üzerine çokça konuşulan yazısından hareketle toplumsal hareketler, parti ve örgütlülük kavramlarını yelkenli metaforuna başvurarak açılıyor ve dosyaya katkı sunuyor.

Ayırım çizgileri, iki seçimin ardından TİP'in yaptığı tüm siyasal girdilerde önemli bir ağırlık unsuru haline geldi. Bu nedenle ayrı bir başlıkta üzerine konuşulmayı hak ediyor. Can Soyer, İlke Bereketli ve İsmet Akça'nın birlikte kaleme aldığı devrimci mücadelede ayırım çizgileri konulu yazıda TİP'in ideolojik kodları serimleniyor.

Bu sayıda Berat Çelikoğlu, Haluk Yurtsever ile yayımladığı son kitabı Dünyada ve Türkiye'de Komünist Ufuk'tan yola çıkarak bir polemiğe yaptı. Son olarak Ali Burak Yılmaz, Nick Montgomery ve Carla Bergman imzalı Neşeli Militanlık: Toksik Zamanlarda Direnişi Örmek isimli eseri önermeleri ve problematik yönleriyle ele alarak tartıştı.

Uzun bir aranın ardından yeniden süreklilik kazandıracığımız ve daha geniş bir okur kitlesine ulaştıracağımız Komünist'in yeni sayısının tartışmalarımızı zenginleştirmesi dileğiyle.

İyi okumalar.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 2. KONGRE ÇERÇEVE BELGESİ

CUMHURİYET'İN 2. YÜZYILINDA EMEKÇİLER KAZANACAK!

Yeryüzünün, tüm canlıların ve insanlığın geleceği, patron sınıfının yağma ve sömürü hırsı nedeniyle tehdit altında. Emeğiyle geçinmeleri yoksullaştıran, zenginleri daha da zengin hale getiren bu düzen, biz emekçileri yalnızlaştırıyor, yaşamsal ihtiyaçlarımızdan yoksun bırakıyor. Savaşlarla, şiddetle ve nefretle bezeli otoritesi karşısında diz çökmemizi istiyor. İnsanlığı umutlu bir geleceğe inandırma yeteneğini çoktan kaybetmiş, kendi saflarında derinleşen çelişkilerle nasıl baş edeceğini bilemeyen sermaye sınıfı, emekçilerin biriken ve büyüyen öfkesini birbirlerine yöneltmesinden medet umuyor. İstiyor ki düzeni değiştirme umudumuz sönümlensin, haklarımızı ve özgürlüklerimizi kazanmak için azmimiz tükensin, mücadele araçlarımız yok olsun. İstiyor ki, emekçilerin hayatta kalma mücadelesi altta kalanların kavgasına dönsün; böylece adalet, eşitlik, özgürlük, barış unutulsun; kurulu düzen sonsuza dek sürsün.

Bu barbarlık düzeninin Türkiye'deki ifadesi olan Saray Rejimi, emperyalist büyüklerinden öğrendiklerini ülkeye ve bölgeye uygulama çabasında. İktidar; bütün varlıklarımızı yerli ve yabancı sermaye sahiplerine altın tepside sunmakla, memleketi küresel üretim zinciri içerisinde

ucuz, güvencesiz, kayıtdışı emek cehennemine çevirmekle kalmadı, Türkiye'yi Körfez ülkelerinin sıcak parasına bağımlı, vatandaşlığın parayla satıldığı bir ülke haline getirdi. Emperyal güçler arasındaki çelişkilerden kendine güç devşirmeye çalışırken, göç hareketlerini, bölgesel çatışmaları, bunlarla ilişkili etnik-dinsel çatışmaları, halkın çıkarlarını hiçe sayarak kendine yontarken kaybeden yine emekçiler oldu. Cumhuriyet'in ikinci yüzyılına girilirken 2023 seçimleri sonuçlarını kendi düzenini yerleştirmek ve dokunulmaz kılmak için bir fırsat olarak gören Saray, elindeki baskı araçlarının gücüne, ne istedilerse verdiği yerli-yabancı patron dostlarına, palazlandığı yobazlığı ve ırkçılığı kullanabilme yeteneğine güveniyor. Emekçilerin örgütsüzlüğünü, toplumdaki öfkenin yönsüzlüğünü görüyor; halkın kazanma ve değişim umudunu tükettiğini sanıyor.

Halkın insanca yaşam arzusu ile düzen siyasetinin sınırlı ufku arasındaki büyük boşluk, emeğe yaslanan, yeni bir halkçı ve devrimci siyasetle doldurulmayı bekliyor. Bu ülkenin emekçileri cumhuriyetin ikinci yüzyılına zorba bir iktidar, ucube bir rejim ve dizginsiz bir talan düzeni altında girmeyi hak etmiyor. Bu şartlar; değişimin, kurtuluşun ve yeniden kuruluşun öncüsü olma potansiyeline sahip emekçileri siyaset sahnesine çağırıyor. Kadınlarla gençlerin, doğa için verilen mücadeleyle özgürlük arzusunun, barış talepleriyle eşit yurttaşlık özlemlerinin bütünleşebilmesi için emekçilerin ülke siyasetine ağırlığını artık koyması gerekiyor.

Türkiye İşçi Partisi, yeniden doğumunun ardından yaptığı birinci kongresinde ülke siyasetine “müdahale” iddiasını ortaya koymuştu. TİP şimdi, on binlerce üyesi, yüz bine ulaşan gönüllüleri ve milyonları bulan destekçileri ile, ama belki daha da zorlu koşullar altında “gelişim evresini” planlayacak. Partimiz, kendisiyle sınırlı bir gelişimin imkansız olduğunu biliyor. Gelişim; sosyalist dünya görüşünü güncel koşullar içerisinde tazeleyerek, birbirlerinden koparılmış toplumsal mücadele ve talepleri düzen karşısında bütünleştirerek, sınıf hareketinin farklı unsurlarını ortak bir gelecek umudu altında bir araya getirerek, halkın yalnız bir bölümüne değil bütününe seslenebilecek araçları yaratarak, düzeni teşhir etmek kadar topluma umut veren kazanımlar ve yeni mevziler elde etmeye odaklanarak, yani bir iktidar stratejisi ve alterna-

tifi yaratarak mümkün olacak. TİP, siyasi gelişimi kendisiyle sınırlandırmayacak ancak kendini düzen güçlerinden ayırıştırarak değişimin öncülüğünü yapmaya aday olacak.

TİP ikinci kongresini, aynı zamanda, tanımını belirgin bir örgütsel inşaa ve kurumsallaşma hedefiyle tamamlamak istiyor. Üyemiz ve gönüllümüz olmuş veya olabilecek on binlerce yurttaşımızın kendilerini ait hissettikleri bir parti olmanın hedeflerimizden ödün vermek anlamına gelmeyeceğini göstereceğiz. Üye ve gönüllülerin enerjisini, birikimlerini kolektif bir güce dönüştüren, katılım kanalları açık bir partinin siyasete damga vurabileceğini ortaya koyacağız. Yalnız parti örgütleri aracılığıyla değil, sendikalardan derneklere ve dayanışma ağlarına kadar halkın her düzeyde örgütlenmesinin kanallarını çoğaltan, var olmadığı noktada o kanalları da açan bir parti yaratacağız.

TİP'in yükselişi, emekçilerin eseri olacak. Bu yüzyılda emekçiler kazanacak.

BİRİNCİ KISIM: GENEL DÜNYA DEĞERLENDİRMESİ

Kapitalizm İnsanlığı Bir Varoluş Krizine Sürüklüyor!

Günümüz kapitalizmde sermaye sınıfı sömürü ve talanın önündeki “doğal”, kurumsal ve toplumsal sınırlamaları bertaraf edebilme kapasitesi açısından tarihte hiç olmadığı kadar “güçlü”. Diğer yandan, bu kapasitenin fütursuzca kullanımının yol açtığı dünya ölçekli yıkım, kapitalizmin yeniden üretim koşullarının altını oyuyor; onu gelecekte kendi varlık koşullarını tehdit edecek toplumsal ve siyasal meydan okumalar, ekolojik felaketler karşısında onu hiç olmadığı kadar da korumasız hale getiriyor. Günümüzde kapitalizmin krizini daha önce eşi görülmemiş bir derinliğe ve sarsıcılığa ulaştıran çelişki burada yatıyor.

Sermaye sınıfının sömürü oranlarını olabildiğince artırma, güvencesiz/esnek çalışma koşullarını dayatma, gerek piyasa terörü gerekse emperyalist müdahale ve çıplak şiddetle milyonlarca insanı mülksüzleştirme ve en ağır koşullarda işçileştirme kapasitesi zirve noktasına varmış durumda. Sermaye sınıfı, hayatta kalmak için emek gücünden başka satacak bir şeyi olmayan milyarlarca insanı fiziksel ve ruhsal olarak tüketiyor. Küresel kapitalizm bir yandan muazzam gelir ve varlık eşitsizlikleri yaratırken, bir yandan da temel ihtiyaçların sağlanmasını giderek imkansızlaştırıyor. İnsan onuruna yakışır işler ve temel hizmetlere ulaşım yerli ve uluslararası tekellerin kâr hırslarına ve denetimsiz piyasaların acımasız yasalarına tabi kınıyor.

Yoksul ülke coğrafyalarının kaynaklarının yağmalanması ve emperyalistlerin kışkırttığı savaşlar dünyanın pek çok yerinde yoksul halkları yeni bir yaşam arayışıyla göç yollarına itiyor. Söz konusu göç dalgalarını kendi sermaye sınıflarının ihtiyaçları doğrultusunda yönetmek isteyen kapitalist devletler, sınırlarını yeter oranda yedek emek gücünü

çekecek ve geri kalanını ise başka coğrafyalara püskürtecek bir filtre gibi kullanıyor. Bunun beraberinde getirdiği acımasız uygulamalar ile milyonlarca insan göç yollarında kırılıyor. Buna rağmen durdurulamayan göç dalgalarını sermaye sınıfı için en etkin ve risksiz bir şekilde yönetmek isteyen Batılı kapitalist ülkeler utanç verici kirli para pazarlıkları ve siyasi rüşvetle finansal bağımlılık içerisindeki ülkeleri dünyanın göçmen idare merkezi haline dönüştürüyorlar. Milyonlarca göçmenin kayıt-dışı işlerde köle gibi çalıştırıldığı Türkiye de bugün dünyanın en büyük göçmen “idare merkezi” konumunda.

Sermaye sınıfı bugün doğa üzerindeki tahakküm kapasitesini geliştirmek açısından da çarpıcı bir mesafe kat etmiş durumda. Meta üretimi ve dolaşımı için gereken kaynakları sağlamak, yeni yatırım, birikim ve kârlılık alanları bulmak, devasa ölçeklere ulaşmış üretim/tüketim faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan atığı yığmak üzere doğayı talan etmekte sınır tanımıyor. Diğer yandan bu devasa kapasite, doğanın kendi iç döngüsünde yenilenmesini ve onarılmasını imkansız hale getirerek gezegenin bütününde insan yaşamının sürdürülebilirliğini tehdit eden hızlı bir ekolojik yıkıma yol açıyor. Bunun şimdiden ortaya çıkardığı yangınlar, seller, salgın hastalıklar, kuraklık ve çölleşme bir yandan meta üretim ve dolaşım süreçlerini kesintiye uğratabilirken, diğer yandan da yarattığı toplumsal yıkımla emek gücünün ve toplumsal yaşamın yeniden üretim koşullarını tehdit ediyor.

Sermaye sınıfı bu yıkım sürecini bırakalım önlemeyi, yavaşlatmaya yarayabilecek politik çerçeveden, araçlardan, iradeden yoksun durumda. Gezegendeki insan yaşamını/varoluşunu apaçık bir şekilde tehdit etmekte olan bu durum karşısında sermaye sınıfı ve onun siyasal temsilcileri bu yıkım sürecini inkar edip yok sayarak yağma ve talana tam gaz devam etmekte beis görmüyorlar. En iyi ihtimalle, “doğayla barışık” sürdürülebilir bir kapitalist ekonomi inşa etme adına, sorunun esas müsebbibi olan sermaye mantığının temellerine dokunmadığı için hiçbir işe yaramayacak, kendilerinin de uymadıkları “mali tedbirler” ve “yasal düzenlemeler” açıklayıp zevahiri kurtarmakla yetiniyorlar. ABD, Almanya ve İngiltere gibi zengin kapitalist ülkeler “çevre duyarlılığı” görünümü altında milyonlarca ton plastik atığı “çevre” ülkelere ihraç ediyor. Bu atıkların önemli bir kısmı bu ülkelerde dönüşüme uğratıla-

mayarak çevreye saçılıyor, denizleri ve toprağı plastik atık çöplüğüne dönüştürüyor. Son 10 yılda plastik çöp ithalatı 196 kat artan ve bu alanda Avrupa'da birinci sıraya yerleşen Türkiye dünyanın plastik çöplüğü olma yolunda ilerliyor.

Sermaye sınıfı yüzyıllara yayılan toplumsal mücadeleler sayesinde kamu idaresinin, hukuki/idari işleyişin bir parçası olagelmış ve egemenlerin fütursuz tahakküm arayışlarının önüne sınırlar çekebilen devletin kamusal/sosyal işlevlerini ortadan kaldırmak konusunda da bugüne kadar görülmemiş bir kapasiteye ulaşmış durumda. Devleti sermayenin kısa vadeli çıkarlarına tabi kılan bu tasfiye süreci bir yandan sermayenin emek üzerindeki tahakkümünü sınırlayan mekanizmaları ortadan kaldırıyor fakat aynı zamanda kapitalist devletleri rıza üretmeye ve sürdürülebilir bir hegemonya kurmaya yönelik ideolojik işlevlerinden mahrum bırakıyor.

Son kırk yıldır sosyal devlet ve refah devleti modellerinin terk edilmesi ile eğitimden sağlığa uzanan çeşitli düzeylerdeki kamusal harcamaların hemen tüm maliyetinin emekçi sınıflara havale edilmesi, özellikle kadınların katmerli biçimde sömürülmesinin yolunu açıyor. Bu dönüşümle, kazanılmış tüm sosyal haklar budanırken, kreş, yaşlı bakımı gibi hizmetlerden sağlık güvencesine, kamusal kent olanaklarına, dinlenme, tatil yapabilmek gibi kazanımlara kadar gündelik yaşamın her alanı piyasalaşmaya, özelleştirmelere kurban edilirken, devletin terk ettiği bakım ve yeniden üretim sahasının yükü kadınların sırtına bindiriliyor. Bu gelişmelere paralel olarak emek süreçlerindeki kural dışlaşma, güvencesizleşme ve ucuz emek politikaları, dünyanın hemen her yerinde ağırlıklı ve öncelikli olarak kadınları hedef alıyor, güvencesiz emek kadınlaşırken, kadın yoksulluğu ve işsizliği aynı ölçüde büyüyor.

Sermaye sınıfı, bu topyekun yıkım sürecinin yarattığı çelişkileri, itirazları, göç hareketlerini ve isyan dalgalarını yönetebilecek düzenleyici, çerçeve oluşturucu ve norm koyucu bir devlet yerine, devletin bu fonksiyonlarını felç eden, giderek daha çok spekülatifleşen, finansallaşmış küresel rekabete dayalı neoliberal birikim biçiminin buyrukları doğrultusunda, kamusal otoriteyi adım adım tasfiye ediyor. Görünüşte toplumun bütününe çıkarlarını temsil etme iddiasına sahip, hegemonik kapasitesi yüksek devlet anlayışının sermayenin sınırsız sömürü ve ta-

lanı için devreden çıkarılması bizzat bu sömürü koşullarının ideolojik ve siyasal yeniden üretimini zorlaştırıyor. Günümüzde devlet ve kamusal otorite neredeyse bütünüyle siyasal, hukuki ve fiziksel zor kullanımı bakımından tesis ediliyor.

O halde günümüz krizinin özgüllüğü, bir yandan sermayenin sömürü, mülksüzleştirme, tahakküm ve talana yönelik kapasitesinin sınırsızca artması ile öte yandan onun orta ve uzun vadede kendisini yeniden üretmeye yönelik araçlarının ve kapasitesinin zayıflaması arasındaki çelişkide düğümlenmektedir. Bu çelişki kapitalizmin iç mekanizmaları içerisinde onarılması mümkün olmayan bir krizdir ve bu durum günümüzün krizini öncekilerden ayıştırmaktadır.

Bu iflah olmaz krizin yıllara yayılmasına yol açan asıl etmen ise sermayenin artan tahakkümünün karşısında güçlü, süregelen, kararlı bir toplumsal direnç hattının, buna eşlik eden bir devrimci siyasetin ve bütünlüklü bir toplumsal dönüşüm programının ortaya çıkamamasıdır. Her ne kadar bahsettiğimiz kriz ve çelişkiler son 20 yılda dünyanın farklı yerlerinde bir dizi kitlesel isyan dalgasını tetiklemiş olsa da bu isyanlar ya belirgin bir siyasal ve ideolojik önderliğin yokluğunda bastırılmış ya da siyasi-idari reform veya yönetim değişikliği gibi kazanımlarla sınırlı kalarak radikal bir çıkışın yollarını döşeyememiştir. Mevcut toplumsal hoşnutsuzlukları örgütleyerek Yunanistan ve İspanya gibi Avrupa ülkelerinde ya da bir dizi Latin Amerika ülkesinde iktidara yerleşebilmiş olan sol/sosyalist hareketler ve örgütler sermayenin ve emperyalizmin basıncı karşısında vaat ettikleri radikal programı hayata geçirmekten uzak kalmışlardır. Benzer biçimde çeşitli halk isyanlarıyla paralel biçimde öne çıkan kadın hareketi, çeşitli coğrafyalardaki sıklığına, genişleyen etki alanına ve kısmi kimi kazanımlarına rağmen topyekun saldırıları geri püskürtecek bir örgütlülüğe kavuşamamıştır.

Sermayenin bir yandan tahakküm olanaklarını arttırırken öte yandan kendisini yeniden üretebilme ve hegemonya kurabilme kapasitesinin aşındığı ve sol/sosyalist hareketler ile örgütlü sınıf mücadelesinin buna karşılık veremediği böyle bir dönemin siyasal sahadaki en önemli yanıması otoriterleşme eğilimleridir. Otoriterleşme, sermayenin kısa vadeli çıkarlarına tabi hale gelmiş devlet yapısı içinde erkler arasındaki ayrımların silikleşerek toplumun bütününe ilgilendiren kararların dar

bir çekirdeğin elinde toplanmış yürütme aygıtına havale edilmesine, toplumsal taleplerin siyasal alana aktarılma kanallarının kapatılmasına ve işçi sınıfı ile ezilenlerin muhalif potansiyelini bastırmak üzere toplum idaresinde zor mekanizmalarının rıza mekanizmaları karşısında ağırlığının artmasına denk düşmektedir. Bu durum devleti ve sermayeyi emekçi sınıfların basıncına karşı daha bağışık hale getirerek sermaye iktidarını güçlendiriyormuş gibi görünse de aynı durum, devleti toplumdan yalıtılmış teknokratik bir organizasyon haline getirmekte, onu “toplumun bütününün çıkarlarını” temsil etme iddiasını sergilemeye yönelik ideolojik araçlardan mahkum bırakmakta, yani hegemonik kapasitesini aşındırmaktadır.

Bugün, sermaye sınıfının hegemonik kapasitesindeki düşüşü telafi etmek için hâlâ zor dışındaki mekanizmalara da başvurduğu göz önüne alınmalıdır. Sermaye sınıfının şoven milliyetçi, fanatik dinci, bilim karşıtı, komplocu, kadın düşmanı vb. tüm geri platformların ve bunların sözcülüğüne soyunan siyasal akımların önünü açma eğiliminde olması ve bunun beraberinde getirdiği depolitizasyon, içinde yaşadığımız krizin yıkıcı ve çürütücü etkisini daha da ağırlaştırmaktadır. Dünyanın farklı yerlerinde “popülist-sağ” ve şoven hareketler/partiler ve figürler bu çürümenin sonucu olarak yükselişe geçmekte ve hatta kimi örneklerde iktidara yerleşebilmektedir.

Öte yandan, işçi sınıfının birlikte hareket etme ve toplumsal dönüşüme öncülük etme kapasitesini sakatlayan bir dizi mekanizma kapitalizmin krizinin yarattığı çelişkileri ve buradan doğan hoşnutsuzlukları orta ve uzun vadede soğurabilecek bütünlüklü bir hegemonya projesine denk düşmemekte, daha çok bu krizin hastalıklı görünümleri olarak değerlendirilmeyi hak etmektedir. Bugün sermaye sınıfı her ne kadar emekçi sınıfların örgütlülüğünü dağıtma işini başarıyla gerçekleştiriyor olsa da bir bütün olarak kapitalist düzene ve onun siyasi-idari kurumlarına yönelik sürdürülebilir bir rıza inşa edememekte, kurulu düzene yabancılaşmışlık hissinin yayılmasının önünü alamamaktadır.

Bu durum, sermaye sınıfı için de işçi hareketi/sosyalist mücadele için de aynı anda hem olanakları hem de riskleri içermektedir. Kendisini apaçık ama bir o kadar da dağınık ve örgütsüz şekilde gösteren kurulu düzene yabancılaşmış kitleler, olası bir örgütlü/siyasal sınıf hareketi

karşısında reaksiyoner bir faşist kitle tabanına dönüştürülebilmesi açısından sermaye sınıfı için bir olanaktır. Diğer yandan, devletin rıza üretici ve yönlendirici ideolojik mekanizmalarının zayıfladığı bir dönemde söz konusu kitlelerin tepkilerine ve tutumlarına, düzenin yeniden üretimine uygun bir biçim kazandırmanın ve bu tepkileri öngörülebilir hale getirmenin sınırları söz konusudur. Sosyalistler ve örgütlü emek güçleri için ise söz konusu kitlelerin kurulu düzene yönelik yabancılaşmışlık hali radikal bir sol/sosyalist muhalefetin süratli bir kitle tabanı yakalayarak, kuvvet kazanması açısından bir olanağa tekabül etmektedir. Diğer yandan bu durum aynı zamanda bir bütün olarak siyasete, kolektif eyleme yönelik bir güvensizliği, umutsuzluğu içermekte, bunun doğurduğu genel kayıtsızlık havası sosyalizmin kiteselleşmesinin önüne bir bariyer olarak çıkmaktadır.

Bugün AKP iktidarının Türkiye'ye dayattığı toplumsal düzen, bir yandan kapitalizmin bu genel yeniden üretim krizinin yarattığı fırsatlar sayesinde ayakta kalırken diğer yandan da bu krizin tüm çelişki ve belirsizliklerini ülke koşullarına özgü biçimlerde bünyesinde barındırmaktadır. Ancak hem dünyada hem de ülkemizde, insanlığın içerisinde bulunduğu bu hal karşısında sosyalizm bugün yalnızca kapitalizmin yarattığı barbarlığın bir alternatifi değil aynı zamanda insan yaşamının sürdürülebilmesinin yegâne yoludur.

Kapitalizm dünya ölçeğinde krizin yarattığı bu yıkım sürecini hızlandıracak şekilde çarklarını döndürmeye devam etmektedir. Son 5 yılda dünya kapitalizminde ortaya çıkan eğilimler kapitalizmin emeğe saldırıya sınır tanımadan devam edeceğini göstermenin ötesinde, küresel ekonomide yavaşlama eğiliminin güç kazandığı, finansal kriz risklerinin arttığı, tekeller arası rekabetin sertleştiği ve ABD'nin Çin'e karşı ekonomik hegemonyasını korumak için attığı adımları hızlandırdığı bir dönemin yaşanacağına da işaret etmektedir. Fakat bu güzergah, sermaye sınıfının farklı fraksiyonları ve kapitalist devletler arası rekabeti kızıştırmaması, finansal riskleri daha da arttırmaması açısından kendi içerisinde açmazlar barındırmaktadır.

Salgın döneminde yaşanan kapanmaların küresel üretim zincirlerinde yol açtığı aksamalar küresel düzeyde fiyatların artmasına sebep olmuştur. Özellikle enerji ve gıda fiyatlarındaki artış Rusya'nın Ukrayna'yı

işgali sonrası hızlanmış, merkez ülkelerde salgın sonrası yükselen ve halihazırda yüksek seyreden enflasyonu faiz oranlarını yükselterek kontrol altına alma girişimleri kısa vadede finansal piyasalarda ve bankacılık sektöründe kriz ve istikrarsızlık olasılıklarını artırmış ve ekonomik büyümede bir yavaşlamayı gündeme getirmiştir. Merkez kapitalist ülkelerdeki faiz oranlarının uzunca bir süredir görülmemiş bir seviyeye hızla yükselmesi, tam anlamıyla bir kumarhaneye dönmüş olan finansal piyasalarda banka krizlerini ve batışlarını tetiklemekte ve daha büyük bir finansal kriz riskini sürekli gündemde tutmaktadır. Yüksek faiz oranları, aynı zamanda, ekonomileri küresel finansal sistemle bütünleşmiş ve dış kaynak ihtiyacı yüksek olan Türkiye gibi ülkelerde istikrarsızlık ve kırılğanlıkları artırmıştır.

Bütün bunlar olurken, küresel ekonomik rekabet de sertleşmektedir. Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan tek kutuplu dünya iddiaları bir tarafa bırakılırken, dünya ekonomisinde bloklaşma eğilimi yeniden artmaktadır. Önceki dönemin küreselleşme ve serbest ticaret eğilimleri yerini ABD ve Avrupa'nın üretim ve teknoloji yatırımlarını artıracak politikaları devreye sokmasına bırakmakta, üretim zincirlerinin kritik aşamalarının önemli bir kısmını yeniden merkez ülkelerde toplayacak sanayi politikaları ve korumacı dış ticaret önlemleri tartışılmakta ve devreye sokulmaktadır. Tüm bu gelişmeler dünya piyasalarında son dönemde tekelleşme ve tekeller arası rekabetin sertleşmesi ile birlikte gelişmektedir. Uzunca bir süredir oligopolistik karakter taşıyan birçok sektör ve sanayiye ek olarak, özellikle teknoloji ve fikri mülkiyet haklarına dayanan tekeller hem dünya ekonomisinde hem de siyasette ağırlıklarını artırmaktadır.

Uzunca bir süredir dünya ekonomisinin sürükleyici gücü olan Çin ekonomisinin de geçmiş dönemdeki kadar yüksek büyüme oranlarını sürdürmemesi, hızlı büyümenin ortaya çıkardığı aşırı birikim sorunları, öte yandan da inşaat ve finans sektörlerinde son dönemde yaşanan sıkışmalar Çin'i daha müdahaleci olmakla daha fazla dışa açılmak arasında bir tercihe zorlamaktadır. Aynı zamanda Çin, uzun vadeli olarak hammadde ve kaynak erişimini güvenceye almak için Latin Amerika ve Afrikadaki yatırımlarına devam etmekte, teknoloji ve yüksek teknoloji üretim alanlarında da girişimlerini yoğunlaştırmaktadır. Buna

karşılık ABD, ulusal güvenlik stratejisinin merkezine Çin ve Rusya'yı koymakta, bilhassa önemli teknolojilerin Çin'e ihracının önüne sistematik engeller çıkararak rekabette avantaj elde etmeye uğraşmaktadır.

Türkiye Kapitalizmi Uluslararası Siyasette Kendisine Yol Arıyor

Uluslararası kapitalist sistemin jeopolitik, ekonomik ve finansal dengeleri bölgesel yeni güç odaklarınınca zorlanmakta ve emperyalist kapitalist sistemin temel sömürü ve eşitsizlik üreten yapısı değişmeksizin yeni biçimlere doğru yol almaktadır. Askeri rekabet yoğunlaşmakta, eski ekonomik ve siyasi ittifaklar çözülüp yerine henüz baskın karakterde olmayan yeni ve daha çok sayıda geçici merkez oluşmaktadır. 75 yıllık Bretton-Woods sistemine rakip yerel para birimlerine dayalı ticaret denemeleri gündeme gelmektedir. Uluslararası mali sermaye içi yeni güç konfigürasyonları aynı zamanda daha otoriter rejimlere zemin sağlamaktadır. Emperyalist rekabet vekâlet savaşlarını tüm küreye yayarken devletlerarası çatışma eğilimleri de güç kazanmaktadır.

Günümüz uluslararası kapitalist sisteminde gerek ekonomik ilişkiler ağı gerekse politik ve ideolojik güç dengeleri, otoriter eğilimleri güçlendirecek bir seyir izlemeye devam etmektedir. Sermayenin sınırsız neo-liberal küreselleşmesi adına 1990'larda servis edilen demokratikleşme söylemi artık şeklen dahi telaffuz edilmemektedir. Küresel emperyalist kapitalist sistem içi rekabet arttıkça, silahlanma bütçeleri artmakta, eski siyasi ittifaklar çözülmekte, geçici, kompleks ve değişken yeni ittifaklar ortaya çıkmaktadır. ABD merkezli kolektif emperyalizmin küresel siyasette eski varlığını sürdürmekte zorluk yaşadığı dünya düzeninde çok-merkezleşme eğilimleri otoriterlik ve militarizmin yükselişi ile karakterize olmaktadır.

Eşitsizliklerin artması, zenginlerle yoksullar arasındaki gelir uçurumunun derinleşmesi, kadınların tarihsel kazanımlarına yönelik saldırılar küresel ölçekte isyan ve tepkileri artırmaktadır. Ancak bu tepkiler, toplumsal ve emek alanındaki örgütlenmelerin kendilerini yeni koşullara uygun şekilde adapte edememesi ve zayıflaması ile sol-sosyalist akımların ideolojik-politik alanda bıraktığı boşluklar nedeniyle henüz ilerici bir dalga oluşturmayı başaramamıştır. Türkiye dahil pek çok ülkede ku-

• **TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 2. KONGRE ÇERÇEVE BELGESİ**

rulu düzene başkaldırı potansiyeli taşıyan tepkiler, düzenin manipülasyonları ve solun bıraktığı boşluklar nedeniyle hedeflerine ulaşamamış, kimi örneklerde de reaksiyoner hareketlere dönüşmüştür.

AKP iktidarı tüm bu küresel eğilimlerden hem beslenmekte hem bunları beslemekte, ve oluşan çatlak ve olanakları sermaye sınıfı için kullanabilecek yol ve yöntemler bulabilmektedir. Bir yandan eski Batı ittifakı içindekini yerini korumaya, diğer taraftan da ortaya çıkmakta olan yeni jeopolitik ve ekonomik güç odaklarıyla ilişkilerini güçlendirerek tüm taraflarla pazarlık gücünü yükseltmeye çalışmaktadır. Uluslararası sistemin parçalı yapısı bölgesel güç adaylarına içinde hareket edebilecekleri daha geniş olanaklar sunduğu kadar kendilerini tüketen ve bu kez çoklu anlamda bağımlı kılan bir pozisyona da sürüklemektedir. Türkiye'nin Rusya ile ilişkileri bir yandan Kuzey Atlantik bloğu karşısındaki pazarlık gücünü artırırken ve ülkeye alternatif bir sermaye girişi sağlarken, diğer yandan da Akkuyu Nükleer Güç Santrali örneğinde olduğu gibi maliyetli ve bedeli halk tarafından ödenecek büyük riskler barındıran anlaşmaları beraberinde getirmektedir.

İKİNCİ KISIM: GENEL TÜRKİYE DEĞERLENDİRMESİ

Çarklar Dönüyor, Servet Emekten Sermayeye Akıtılıyor

Türkiye kapitalizmi 2010'ların sonunda yapısal bir krize girmiştir. 2000'lerin başlarından itibaren uygulanan politikalar Türkiye kapitalizminin dünya kapitalizmiyle entegrasyonunu artırırken dış sermaye girişlerine bağımlı ve yüksek oranda ithalata dayanan bir ekonomik büyüme modelinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ancak 2010'ların ikinci yarısından itibaren dünyadaki likidite bolluğunun azalmaya başlaması zaten oldukça kırılgan olan bu bağımlılık modelinin krize girmesine yol açmıştır. Özel sektörün yüksek dış borç oranları ve ekonominin kronik cari açığı döviz ihtiyacının yüksek seviyede seyretmesine yol açarken dünyadaki likidite bolluğunun azalması ve Türkiye ekonomisindeki kırılganlık ve risklerin artması ülkeye dış sermaye girişlerini yavaşlatmıştır. Yapısal kriz kendisini 2018'den itibaren kur şokları ve 2020 sonrası hızlanan enflasyon ile göstermektedir. İktidar bu durum karşısında bir yandan Merkez Bankası'nın döviz rezervlerini kullanırken, bir yandan da çeşitli ülkelerle yaptığı şartları belirsiz anlaşmalarla ülkeye döviz girişi sağlayarak sorunları ertelemeye çalışmıştır. Bunlara ek olarak ülkeye döviz girişi sağlamak için yabancılara konut satışlarını hızlandırmaktan ülkenin kara para ve mafya faaliyetlerinin bir üssü olmasına dek her türlü araca başvurmaktan geri durmamaktadır.

Son dönemde ekonomik büyümenin yavaşlamasının önüne geçmek ve kendisini ucuz borçla döndüren verimsiz işletmelerin ayakta kalmasını sağlamak üzere faiz oranları mümkün olduğunca düşük tutulmuştur. Faiz oranlarının düşük tutulması bir yandan dış sermaye girişlerini daha da azaltırken, bir yandan da yerleşiklerin yurtdışına sermaye çıkarmasına yol açmış, spekülatif faaliyetleri artırmıştır. Yüksek ithalat

bağımlılığı kur şoklarının hızlı bir biçimde fiyatlara yansımaya yol açmış, fiyat artışları kontrolden çıkmış ve Türkiye ekonomisi yüksek enflasyon dönemine girmiştir. Kısacası, eski büyüme modelinin sürdürülemediği ve Türkiye ekonomisinin bir yapısal krize sürüklendiği şartlar altında iktidarın tercihi düşük faizle bir bütün olarak sermaye kesimini, özellikle de düşük verimliliğe sahip kesimleri desteklemek; Türk lirasının kontrollü bir biçimde değersizleşmesine bağlı ucuz ihracat yoluyla yurtdışına değer transferini artırmak ve aynı zamanda Türkiye'deki varlıkları ucuzlatarak satılabilir hale getirmek olmuştur. Bu politikalarla artan enflasyon sonucunda emek gücünün fiyatı azalmış, şirketlerin kârları katlanarak artmıştır.

İktidarın tüm bu politikaları bir bütün olarak sermaye sınıfının lehinedir. İktidarın farklı eksenlerde kurduğu ve dönem dönem ağırlığı değişen ekonomik ve siyasi ilişkiler ile ekonomi politikaları, esasında Türkiye kapitalizmini yapısal bir kriz karşısında yönetmeye çalışma çabasının yansımaları olarak okunmalıdır. Dolayısıyla bu politikaları sadece Erdoğan'ın kişisel inançları ya da beceriksizlik veya iktisat bilmemekle açıklamaya çalışmak da, "irrasyonel" olarak nitelemek de Türkiye kapitalizminin yönelim ve ihtiyaçlarını doğru çözümleyememenin göstergesidir. İktidarın kendisine yakın sermaye gruplarını desteklediği, KOBİ'lere özel önem verdiği açıktır. Ancak makroekonomik politikaları sadece bu çerçeveden okumak Türkiye'de büyük sermaye ile küçük ve orta ölçekli sermayenin birbirinden kopuk, karşıt çıkarılara sahip cephele gibi görünmesine yol açabilir. Ucuz krediye bağımlı olan sadece küçük ve orta ölçekli sermaye değil, aynı zamanda Türkiye'nin büyük sermayesidir. Bu büyük sermayenin de uluslararası rekabet gücü sınırlıdır ve dolayısıyla onlar da uluslararası rekabet için yoğun bir devlet desteğine ihtiyaç duymaktadır. Küçük sermayenin tedarikçi olarak, istihdam üzerinden talep yaratarak büyük sermayeyi tamamladığı, bu arada iktidarın büyük sermayenin ihtiyacı olan hemen her koşulu sağladığı gözden kaçırılmamalı, iktidarın yalnızca belirli sermaye gruplarının temsilcisi olduğuna dair yanlış politik çıkarımlardan uzak durulmalıdır.

Enflasyon her yerde ve her zaman bir bölüşüm mücadelesi olarak ortaya çıkar. İktidar bilinçli bir biçimde düşük faiz ve yüksek enflasyon politikasını tercih etmiş, bu tercih sonucunda da çalışan kesimlerin gelirleri

erirken şirketlerin ve sermaye sahiplerinininki artmıştır. Emekçilerden sermayeye artan oranlarda bir değer transferi yapılarak Türkiye kapitalizmi ayakta tutulmaya çalışılmıştır. Yapısal kriz içerisindeki Türkiye ekonomisi dışa bağımlı, yerli ve uluslararası tekellerin sömürüsüne terk edilmiş, yoksullaştıran bir büyüme sürecine mahkûm konumdadır. Şimdi de Türkiye kapitalizminin sorunlarını çözmek için kemer sıkma politikaları gündemdedir. Bunlar, her yerde ve her zaman krizin yükünü geniş emekçi kitlelerin üzerine yıkmayı amaçlayan politiklardır.

Bu şartlar altında uygulanan politikalar makro ekonomik dengesizlikleri artırmıştır. Üretimin yüksek oranda ithalata bağımlı olması ekonomiyi yüksek dış ticaret açıkları ve bitmeyen bir döviz ihtiyacı ile karşı karşıya bırakmaktadır. İhracatı artırmak için zaman zaman Türk lirasının daha da değersizleşmesine izin verilmekte ancak bu da ithal girdi fiyatlarının artması ve yüksek enflasyon olarak geri dönmektedir. Döviz kurlarının daha da yükselmemesi için el yordamıyla, rastgele alınan her yeni karar, sorunları daha da ağırlaştırarak ötelemeye hizmet etmektedir. Eş zamanlı olarak, kamu bütçesi denetimsiz biçimde sermayedarların yararına kullanılmaktadır. Vergi afları ya da sermayeden tahsil edilmeyen vergiler ile teşvikler aracılığıyla kamu kaynakları sürekli sermaye sahiplerine aktarılmaktadır. Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) adı altında yapılan projelerde hem kamu zarara uğratarak suç işlenmekte hem de kamusal eğitime, sağlığa, doğal, kültürel ve tarihi varlıklarımızın korunmasına harcanabilecek çok değerli kamu kaynakları bir avuç sermayedara yıllar sürecektir ödeme garantileri ile bağlanmaktadır. Kamuya ait varlıklar, araziler her gün satışa çıkarılmakta, devletin harcamaları kamunun denetimi dışında ve halkın öncelikli ihtiyaçlarının uzağında gerçekleşmektedir. Bir yandan sermaye kesimine tanınan teşvikler ve vergi afları devam ederken öte yandan da sosyal yardımlara muhtaç insanların sayısı artmakta, barınma, eğitim ve sağlığa erişim sorunları derinleşmektedir. İşsizlik Fonu, amacı dışında kullanılarak fonun kaynakları dolaylı yoldan sermayeye aktarılmaktadır. Emekli maaşları yüksek enflasyon karşısında hızla erimektedir. Emeği ile geçinen milyonlarca insan yoksulluğa itilmektedir.

Bir yandan gıda fiyatlarındaki artış tüm emekçileri vururken, öte yandan tarım ve hayvancılık en zor günlerini yaşamaktadır. Çiftçilerin

girdi fiyatları hızlı bir biçimde artarken ellerine geçen gelir aynı hızda artmamakta, gerilemektedir. Bu hem kırsal yoksulluğu derinleştirmekte hem de tarımsal üretimin artırılması önünde bir engel olarak durmaktadır. Verimli tarım arazileri rant yaratma politikaları çerçevesinde tarımdan koparılıp inşaata açılmaktadır.

Milli gelir artarken emekçilerin bu gelirden aldıkları pay düşmüştür. Ekonomi büyümeye devam etse de bu büyüme yeterli istihdam yaratmamış, işsizlik oranları hayli yüksek seviyelerde seyretmeye devam etmiştir. Emekçiler ise yetersiz ücretlerle, uzun çalışma saatleriyle, iş güvenliğinden ve iş güvencesinden yoksun bir biçimde çalışmak zorunda bırakılmıştır. Çalışanların büyük bir kısmı bir istisna ücreti olması gereken asgari ücrete mahkum kılınmıştır. Barınma ve konut sorunu giderek daha yakıcı hale gelmiştir. Eğitim ve sağlık gibi temel hizmetler daha yoğun biçimde piyasaların insafına bırakılmış ve bu hizmetlere erişim giderek zorlaşmaya başlamıştır.

Türkiye’de neoliberalizmin derinleştiği, her şeyin piyasa kurallarının konusu haline geldiği son çeyrek yüzyılda kayıtlı kadın istihdamı yüzde 30’u geçememiş; öte yandan kualsız, esnek, güvencesiz işlerde kadın emeği alabildiğine büyümüştür. Kadının formel istihdamının baskılanması ve düşük ücretin, güvencesiz istihdamın kadınlar için kural haline gelmesi ile kadın düşmanlığı birbirini tamamlayan devlet politikaları haline gelmiştir. Çocuk, yaşlı, hasta bakımından evin ekonomik bir birime dönüştürülmesine kadar emeğin yeniden üretim sürecinin tüm yükü kadınların omzuna yüklenirken, kadınlara yönelik çeşitli sosyal yardım politikaları Saray Rejimi’nin rıza inşasının güçlü bir dayanağı olarak işlevlenmiştir.

Saray Rejimi’nin yerli ve uluslararası şirketler için taşeron ve fason üretime dayalı için bir ucuz emek cenneti haline getiren bu politikalarıyla onun göçmenlere dair izlediği siyaset birlikte düşünülmelidir. Saray Rejimi göçmen siyasetini şekillendirirken Türkiye halkının ve yerinden edilen milyonlarca göçmenin hak ve hukukunu değil, yalnızca ve yalnızca göçü dışsallaştırmak isteyen kapitalist merkezlerin, emeği ucuzlatmanın ve güçsüzleştirmenin yollarını arayan yerli sermayenin çıkarlarını gözetmektedir. Bugün Türkiye’de sayısı 1 milyonu aşan göçmen/mülteci işçinin çeşitli emek-yoğun sektörlerde kayıtdışı olarak ça-

lıştırıldığı tahmin edilmektedir. Bunların büyük bir kısmı Türkiyeli işçilere göre düşük ücretler, uzun çalışma saatleri, ücret hırsızlığı ve özel disiplin ve şiddet mekânizmaları gibi unsurları içeren ayrıksı bir emek rejimine tabi olarak şehir yaşamında tutunmaya çalışmaktadırlar. Bu ayrıksı/paralel emek rejiminin varlığı sayesinde sermaye sınıfı, Türkiyeli işçilere dayatılması durumunda emek arzı sıkıntısı, kolektif direnç ve hukuki yaptırım gibi sorunlarla karşılaşabileceği sömürü ve disiplin koşullarını sığınmacılara dayatabilmektedir. Bakanlık düzeyinde resmi otoritelerin de bizzat kabul ettiği gibi Türkiye’de büyük bir kısmı fason pek çok işletme göçmen emeğini söz konusu koşullarda sömürerek ayakta kalabilmekte ve sermayesini büyütebilmektedir.

Toplum içerisinde gittikçe keskinleşen ve kendisini göçmenlere/mütecilere yönelik artık gündelik hale gelmiş fiziki saldırılarla ve linç girişimleriyle gösteren düşmanlık göçmen işçilerin Türkiyeli emekçilerle bir bağ kurmasını, emek süreçlerinde karşılaştıkları aleni istismar ve şiddet karşısında hak arayışı içerisine girmelerini engellemekte ve üzerilerindeki denetim ve disiplini en üst düzeye çıkarmaya katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte ekonomik gücün, seküler kentsel/kamusal yaşam sahalarının ve yurttaşlık haklarının kaybına dair göçmen düşmanlığına zemin teşkil eden endişeler ne Suriyeli sığınmacıların ülkemize yerleşmesiyle başlamıştır, ne de bu kaygıları ortaya çıkaran süreçlerin sığınmacıların gelmesiyle ilgisi vardır. Esasında her biri AKP’nin son 20 yılda İslami-milliyetçi bir ideolojik formasyon içerisinde görünmez ve meşru kılmaya çalıştığı sermaye saldırısının ürünü olan bu tahribat bugün geniş kesimler tarafından göçmenler hedef tahatasına yerleştirilerek anlamlandırılmaktadır. Emekçi sınıflar, esas karşıtlığı göçmenler ile kendileri arasında kurdukları oranda AKP iktidarı ve sermaye sınıfı ile girilmesi gereken hesaplaşma ve mücadele gündeminden uzaklaşmaktadırlar. Bu açıdan göçmen düşmanlığı Türkiye’deki emekçi sınıflar için son tahlilde AKP’yi de ferahlatan bir “depolitizasyon” sahası olarak işlemektedir. Ayrıca, yaygınlığı, kontrolsüzlüğü ve keskinliği, ve aynı zamanda bir kitlesel şiddete dönüştüğünde geniş kalabalıkları peşinden sürükleyebilmesiyle göçmen düşmanlığı bugün Türkiye’de kritik siyasal/toplumsal süreçleri sermaye düzeni lehine yönlendirmeye yönelik manipülasyonlara ve provokasyonlara kaynaklık edebilecek bir olgudur.

Türkiye Sermaye Sınıfının Rüyasını AKP Gerçekleştiriyor

AKP iktidarının Türkiye’de devlet, toplum ve ideoloji alanlarında yarattığı dönüşüm sadece bu partinin dünya görüşüne ve siyasal İslamcı ajandasına indirgenemez. 21 yılda adım adım mevzi kazanan ve sonuçları itibariyle ülkemizi derin bir yozlaşmaya ve gerilemeye mahkum eden bu dönüşüm, esas olarak Türkiye kapitalizminin 12 Eylül’le birlikte benimsediği programın hedeflerini hayata geçirmeye dönüktür. Neoliberal birikim biçiminin gereklilikleri olarak emek gücünün ucuzlatılması, emek örgütlülüğünün dağıtılarak işçilerin tarikat ve cemaat kuşatması altına alınması, kamusal hizmetlerin özelleştirmeler yoluyla tasfiye edilmesi ve yurttaşlığın en temel haklarının piyasa mekanizmalarına bırakılması, toplumun refah seviyesini artıracak bir kalkınma anlayışı yerine ihracat-inşaat sektörlerine ve para spekülasyonlarına dayalı bir büyüme anlayışının hakim kılınması gibi özellikleri açısından Türkiye sermaye sınıfının rüyaları, AKP iktidarları eliyle gerçeğe dönüştürülmüştür. AKP’yi, aynı amaçlara sahip kendisinden önceki sermaye partilerinden ve hükümetlerinden ayırt eden ise tüm bu uygulamaları hayata geçirirken arkasına geniş bir kitle desteği almayı başarması ve sistemin düğümlendiği uğraklarda zor ve rıza mekanizmalarını kararlı biçimde devreye sokabilmesi oldu.

AKP iktidarının zor aygıtı olarak devleti ele geçirmesi ve onun tüm imkanlarını partizan bir biçimde kullanması, Türkiye siyasetinin ayrık-sı ve geçici bir görünümü olarak değerlendirilemez. Kolluk kuvvetlerinden yargıya, basından vakıflara, muhtarlıklardan valiliklere ve sivil örgütlere kadar son derece geniş bir alanda işleyen zor mekanizmaları sadece AKP’nin demokrasi karşıtı karakterinden değil, esas olarak tam da Türkiye kapitalizminin arzu ettiği dönüşümü hayata geçirecek bir otoriter devlet aygıtına duyulan gereksinimden beslenir. Türkiye kapitalizminde bazı sermaye fraksiyonları, AKP’nin yarattığı kanunsuzluk ve hukuksuzluk konusunda zaman zaman eleştiriler dile getirirse de devlet-toplum ilişkisinde, toplumsal yaşam ve kültürde, işçi sınıfının gündelik yaşamının tarikat ve cemaatler tarafından kuşatılmasında gözlenen otoriterleşme eğilimi ile köklü bir anlaşmazlığı bulunmamaktadır. Bu açıdan, Türkiye’de demokrasinin sınırlarının genişletilmesi ve

otoriterleşmenin geriletilmesi için yürütülecek mücadele, AKP iktidarına olduğu kadar, Türkiye kapitalizminin ülkemize dayattığı egemenlik modeline de karşı durmak zorundadır.

AKP iktidarının zor aygıtına paralel olarak rıza mekanizmalarını kullanırken gösterdiği beceri de hafife alınmamalıdır. AKP sözcülerinin ve bilhassa seçmenlerinin sık sık kamuoyuna yansıyan kimi söz ve davranışları, muhalefette, bu partinin ideolojik dinamizmini ve kitleleri seferber etme gücünü hafife alma eğilimi doğurmaktadır. İdeolojinin sadece belirli fikir ve değerlerin doktrinasyonundan ibaret olmadığını, esas itibarıyla belirli toplumsal pratikler aracılığıyla kitleler üzerinde etkin olduğunu hatırladık tutarsak, AKP iktidarının taban örgütlenmesinin rıza mekanizmalarının etkililiğinde özel bir yer tuttuğunu görebiliriz. Muhtarlıklar, kaymakamlıklar, valilikler, belediyeler, bakanlıklar, müdürlükler, vakıf ve dernekler gibi onlarca kurum ve kuruluş aracılığıyla düzenli olarak milyonlarca emekçi yurttaşla temas halinde olan AKP, hem devletin tüm kaynaklarını kullanabilmesinin hem de yandaş sermaye gruplarının birikimi üzerinde tasarruf sahibi olabilmesinin avantajıyla hareket etmektedir. Başta “yoksullukla mücadele” adı altında yürütülen sosyal yardım faaliyetleri olmak üzere, siyasal İslamcı dünya görüşünü yansıtır tarzda düzenlenen kamusal yaşam alanları ve Türk-İslamcı güç fetişizmiyle pekiştirilen savunma sanayii girişimleri, doğrudan doğruya yoksul emekçi kitlelerle temas aracı olarak kullanılmakta ve muhalefetin sandığından daha etkili olmaktadır. AKP iktidarını 21 yıldır taşıyan seçmen tabanının tüm krizlere ve sarsıntılara rağmen bir türlü çözülmemesinin yanıtı da bu geniş toplumsal pratik alanında üretilen ideolojik seferberlikte aranmalıdır. Dolayısıyla, AKP iktidarını yenmek ve onun temsil ettiği vizyonla köklü biçimde hesaplaşmak, bir toplumsal pratiği ve ideolojik seferberliği gerektirmektedir.

AKP iktidarının amaçlarıyla sınırlı olmayıp bir bütün olarak Türkiye kapitalizminin programıyla örtüşen otoriterleşme, son seçim sonuçlarının ardından yoluna yoğunlaşarak devam edecektir. Partimizin 2018 Kongresi'nde kayıt altına aldığı “otoriter kapitalizm” saptaması, bu koşullarda önemini ve açıklayıcılığını sürdürmektedir. Söz konusu otoriterleşmenin görünen yüzü devlet aygıtının tüm toplumsal ve siyasal yaşamı iktidarın açık ya da dolaylı şiddetiyle doldurması, yurttaşın devlet

karşısında tamamen savunmasız, devletin de yurttaş karşısında tamamen sorumsuz olmasıdır. Bununla birlikte, “otoriter kapitalizm” saptamamızın ve otoriterleşme eğilimi olarak gözlemlediğimiz sürecin esası fiziksel şiddetin oranı değil, emekçilerin siyasete katılım kanallarının sistematik biçimde kapatılmasıdır. Toplumsal örgütlülüğün sifıra yakın seviyelere düşmesi, kamu otoritesini ve hizmetlerini denetleyecek hiçbir hukuksal dayanağın kalmaması, halkın çıkarlarını ve haklarını temsil eden siyasal taleplerin muhalif düzen partileri tarafından da rafa kaldırılması ile birlikte emekçilerin hem yurttaş hakları çiğnenmekte hem de siyasete katılım olanakları ellerinden alınmaktadır.

AKP, bu otoriterleşme mantığını kolluk kuvvetleri ve yargıyı kanunsuz ve hukuksuz biçimde işlevlendirerek kendi dünya görüşüne ve gerici karakterine en uygun hale getirmiştir. Bu yönetme tarzının tüm şiddetiyle devam edeceğinden emin olmak gerekir. Türkiye, AKP'nin son seçim galibiyetiyle birlikte Saray Rejimi'nin kökleşmesi, yerleşiklik kazanarak kalıcılılaşması tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu tehlike, emekçilerin siyaset alanına katılım olanaklarını tümüyle ortadan kaldıracak bir otoriterleşmenin yoğunlaşması ile cisimleşecektir. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de otoriterleşme eğilimi esas olarak bu perspektiften izlenmeli ve otoriterleşmeye karşı mücadele emekçilerin siyasete katılım olanaklarının güçlendirilmesini hedeflemelidir.

Saray Rejimi'nden kurtulmak için 2023 seçimleri geniş muhalefet kesimlerince fırsat olarak görülmüş ancak seçim sonuçları bu beklentiyi karşılamak yerine büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Seçim sonuçlarına bakıldığında, AKP oy kaybetmiş olsa da bu oyların Cumhuriyet İttifakı'nın içindeki diğer partilere gittiğini ve bir bütün olarak Saray Rejimi'nin işçi sınıfı üzerindeki etkisinin sürdüğü görülmektedir. Saray Rejimi'nin, yarattığı enflasyonist ortam ve bölüşüm krizine rağmen, işçi sınıfının özellikle mavi yakalı kesimi üzerinde kurmuş olduğu siyasi hegemonyanın devam etmesi ve gittikçe genişleyen güvencesiz emekçi kitleler üzerinde sosyal yardım silahını etkili biçimde kullanarak yoksulluğu yönetebilmesi bu tablonun önde gelen nedenlerindenidir. Diğer yandan, AKP'nin oy hesabıyla hayata geçirdiği asgari ücret zamları, EYT yasası, düşük faiz politikası ile uyguladığı borçlandırma uygulamaları gibi adımların da bir karşılığı olmuştur.

AKP'nin Seçim Galibiyeti Kesin Zafer Anlamına Gelmiyor

2023 seçimleri ile Saray Rejimi, ülkenin zenginliklerini ve emekçilerin yarattığı değerleri çeşitli parazitleşmiş güç öbeklerinin ve sermaye sınıfının hizmetine sunmaya yarayan araçlarını daha da geliştirme şansını elde etmiştir. Bu anlamıyla AKP 2023 dönemecinden galibiyetle çıkmıştır. Fakat bu galibiyet bir kesin zafere denk düşmemektedir. Zira, AKP'nin sürdürülebilir bir birikim rejimini tesis edememe, bunu tamamlayacak kuşatıcı bir toplumsal hegemonya oluşturmama ve iç bütünlüğü olan bir devlet düzeni inşa edememe gibi 2013'ten beri süregelen yapısal ve iflah olmaz açmazlarının yalnızca bir seçim galibiyetiyle ortadan kalkması mümkün değildir. Bilakis, AKP'nin seçim badiresini atlatmak uğruna yaptığı tüm siyasi-ideolojik ve iktisadi hamleler söz konusu açmazlardan doğan çelişkiler yumağının devlet sahasının içerisine daha da yoğun bir şekilde çekilmesine neden olmuştur.

2023 seçimlerinde elde ettiği galibiyet Saray Rejimi'ni ekonomi yönetimiindeki açmazlardan da kurtaramamıştır. Tam aksine, seçim sürecinde devletin tüm olanakları kullanılarak olağanüstü tedbirlerle ertelenen birikim rejimi krizi seçim sonrasında Saray Rejimi'nin önüne daha şiddetli bir şekilde çıkmış durumdadır. Yeni dönemde Saray Rejimi'nin önünde iki tercih bulunmaktadır: Ya düşük faiz politikası terk edilmeyecek, Türkiye kapitalizminin döviz ihtiyacı ancak ülke kaynaklarının yabancı yatırımcıların yağmasına daha da fütursuz bir şekilde açılmasıyla karşılanmaya çalışılacak ve yeni kur şokları, yüksek enflasyon ve cari açık girdabı devam edecektir ya da faizlerin arttırılması, kredilerin azalması ve talebin daraltılması ile pek çok işletmenin kapatılmasının, kitlesel işten çıkarmaların önü açılacak ve gittikçe derinleşen yoksulluğun yanına hızla artan işsizliğin eklenmesine razı olunacaktır. Her iki yol da halihazırda büyük bir yoksullaşma dalgası içerisinde boğulmakta olan emekçilerin sorunlarını katmerlendirecektir. Böylesi bir tabloda bugüne kadar işsizlik tehdidi karşısında düşük ücret, uzun çalışma saatleri ve güvencesiz çalışmaya razı edilen geniş kesimlerin tepkilerini öngörmek kolay olmayacaktır. Bugüne kadar bu kesimlerin huzursuzluğunu sandıktan gelen meşruiyetle, toz pembe gelecek vaatleriyle, siyasal İslamcı-milliyetçi hamasetle yatıştırılmaya çalışan siyasal iktidarın

eli öncekinden daha güçlü değildir. Saray Rejimi'nin, bu durumun doğurabileceği her kolektif toplumsal tepkiyi ve hak arayışını zor ve tehditle sindirmeye çalışmaktan başka çaresi olmaması onun gücünün değil kırılğanlığının bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Türkiye için bir dönüm noktası teşkil eden Gezi Direnişi piyasacılığa, gericiliğe ve otoriterliğe yönelik düzen muhalefetine ufkunun çok daha ilerisinde konumlanmış itirazın eşitlikçi ve özgürlükçü bir yeni toplum arayışıyla buluştuğu momenti temsil etmiştir. Türkiye tarihinin en kitle-sel ve en yaygın başkaldırısı olan Gezi Direnişi karşısında AKP iktidarı, bu radikal muhalif enerjinin toplumun bütününe yayılma endişesinden duyduğu ürküntüyle iki yönelim izlemiştir. Birincisi toplumsal muhalefet üzerindeki baskıyı ve kuşatmayı iyice derinleştirmiştir. İkinci olarak ise bugüne kadar desteğini aldığı toplumsal kesimleri bu geniş ve yaygın muhalif toplumsallığın karşısında, ona düşman, yekpare ve adanmış bir blok haline getirmeye çalışmıştır. AKP'nin 2013 sonrasında toplumdaki muhalif eğilimlerin tümünü kriminalize etmeye yönelik ideolojik mekanizmaları kesintisiz bir şekilde devreye sokması, başta MHP ülkücülüğü olmak üzere Türkiye sağının tüm unsurlarını bünyesine eklemeye çalışarak kendi bloğunu genişletmeye çalışması, İslami-milliyetçi ideolojik tazyikini gün geçtikçe arttırması ve Kürt sorununda savaş politikalarına yeniden rücu etmesi gibi yönelimler pek çok neden yanında temelde Gezi'de cisimleşmiş eşit ve özgür toplum arzusunun önüne bir ideolojik ve toplumsal set çekme arayışının ürünü olmuştur. Bugün kamuoyunda "kutuplaşma" terimi üzerinden teşhis edilmeye çalışılan toplumun kategorik bir AKP karşıtlığı içerisinde olan kesimleriyle, onun ideolojik yörüngesinde kalanlar arasındaki seçim sonuçlarına da yansıyan yarılma Türkiye'nin modern siyasi tarihine gömülü olduğu iddia edilen bir "modern-muhafazakar", "çevre-merkez" ayrığının salt bir tekrarı olarak görülemez. Bu yarılma, daha çok Gezi sonrası süreçte özgü dinamiklerin ve AKP'nin toplumsal mühendislik hamlelerinin damgasını taşımaktadır. Bugün, bu yarılmada AKP karşısında pozisyon alan toplumsal kesimler, Saray Rejimi'nin bütün çabalarına rağmen bu düzeni değiştirme arzusundan koparılamamıştır.

AKP'nin 2023 seçim "galibiyeti" her ne kadar muhalif toplumsal sahada büyük bir moral bozukluğu ve umutsuzluk ortaya çıkarmış olsa da bu

durum Saray Rejimi'ne onay verme, ona teslim olma anlamına gelmektedir. Baskın olan eğilim daha ziyade bu kesimlerin, kendilerinin güya temsilciliğini üstlenmeye soyunan düzen muhalefetine dair tersine çevrilmesi oldukça zor olan güvensizliğidir. Bu durum, iktidar için bir avantaj olarak gözükse de Saray Rejimi'ni her türlü basınca rağmen kabullenmeme eğiliminde olan ve düzenin belirlediği sınırların dışına taşma potansiyelini taşımaya devam eden milyonlar varlığını sürdürmektedir. 2023 seçimleri, Saray Rejimi'ne toplumun bütününe kuşatabilecek, kendisine yönelik yaygın ve köklü itirazı marjinalleştirebilecek bir hegemonik kapasite sunmuş değildir. Aksine, bugüne kadar AKP'nin baskıcı politikalarıyla sindirilmeye, çalışılan bu kitlesel/toplumsal muhalefet potansiyelinin yönetilebilmesi/yönlendirilebilmesi, tahammül sınırlarını zorlayan yoksullaşmanın ve düzen muhalefetine itibar yitiminin varlığında önceki dönemlere kıyasla daha zordur. Üstelik mevcut yoksullaşmaya eklenmesi muhtemel işsizlik artışı ortamında Saray Rejimi'nin kendi yörüngesinde tuttuğu kesimlerle olan ideolojik bağlarını perçinlemesinin önünde de sınırlar olacaktır.

AKP iktidarı bugüne kadar bir parti-devlet bütünleşmesini inşa etme konusunda büyük yol kat etmiştir. Ne var ki, alınan bu mesafe AKP'nin kendisiyle doğrudan organik bir bağlantısı olmayan, aynı ideolojik kökten gelmeyen kimi güç odaklarıyla yaptığı pragmatik koalisyonlar ve ittifaklar sayesinde mümkün olabildiği. AKP, bir zamanlar Fethullah Gülen tarikatı için söz konusu olduğu gibi ya bu güç odaklarının devlet içerisinde halihazırda sahip oldukları etki alanlarını genişletmelerine imkan tanımış ya da diğer pek çok irili ufaklı müttefikin dışarıdan devlet sahasına dahil olmalarının önünü açmıştır. Bu bakımdan AKP iktidarı daha en baştan beri, hem rızasını devşiremediği toplumsal kesimleri, hem sermayenin farklı fraksiyonlarını hem de devlette konuşlanıp pay isteyen bu çeşitli çıkar gruplarını aynı anda idare etmek gibi bir gereklilikle karşı karşıya kalmıştır. Tüm bu dengeleri tutturma çabası birbiriyle kimi zaman çelişen, kurallara dayanmayan, günü kurtarmaya yönelik idari ve siyasi kararların alınmasını beraberinde getirmiştir. Böylelikle AKP'nin devlet üzerindeki hakimiyetine yerleşik bir devlet nizamının inşası eşlik edememiştir. Bu, AKP'nin devletin kurumsal, ideolojik ve kadrosal bütünlüğünün yitimi anlamına gelen bir devlet krizi içerisinde debelendiği anlamına gelmektedir. Üstelik bu

• **TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 2. KONGRE ÇERÇEVE BELGESİ**

dengeleri tutturma çabası başarısız olduğunda AKP iktidarı, en açık ve şiddetli bir şekilde 2016 yılındaki darbe girişiminde gözlenen sarsıntılarla karşı karşıya kalmıştır. Her bir sarsıntı, AKP'nin devlet içerisindeki müttefiklerini yine günü kurtarmaya yönelik olarak yeniden dizayn etmeye yönlendirmiş ve bu da sürdürülebilir, kurallara bağlı bir devlet nizamının oluşturulabilmesi sorununu daha da içinden çıkılmaz hale getirmiştir.

AKP ve Erdoğan için bir varlık-yokluk meselesi haline gelen 2023 seçimleri onun bu koalisyonlara bağımlılık halini ortadan kaldırmıştır. Erdoğan liderliğine bağımlılıktan kaynaklı olarak iç içe geçmiş bulunan kimi sermaye grupları, tarikat örgütlenmeleri, yönetim ve bürokraside çeşitli konumlara yerleşmiş ülkücü kadrolar ve benzeri çıkar ve güç ağları önümüzdeki dönemde hem rejimin kendileri için yarattığı kaynaklardan pay almaya hem de onun yeniden üretimine katkıda bulunmaya devam edeceklerdir. Üstüne üstlük söz konusu koalisyon yapısı seçim sonrası süreçte daha da karmaşıklaşmıştır. Zira, seçim sürecinde ortaya çıkan ittifakı genişletme ihtiyacı HÜDA-PAR ve Yeniden Refah gibi farklı siyasal İslamcı odaklardan Türkçülere ve ulusalcılara uzanan geniş yelpazedeki yeni örgütlenme ve klikleri devletten rol ve pay kapma yarışının içerisine sokmuştur. Hal böyleyken 2023 seçimlerinin ardından Saray Rejimi'nin kalıcı bir devlet düzeni inşa etmesi için gerekli kurumsal, ideolojik ve kadrosal bütünlüğü sağlaması zor görünmektedir.

Türkiye'de siyasetin ve toplumsal ilişkilerin yaşadığı statüko ve sıkışma pek çok açıdan sürdürülebilir olmayan yanlar barındırmaktadır. Her şeyden önce, mevcut durumda Türkiye siyasetini yöneten kadroların çeşitli nedenlerle yolun sonuna geldiği görülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, 2023 seçimlerinin Erdoğan, Bahçeli, Kılıçdaroğlu gibi isimlerin son seçimi olduğunu düşünebiliriz. Bundan sonraki süreç, ister 5 yıl sonraki genel seçimle ister bir erken seçimle olsun, Türkiye'nin "Erdoğan sonrası döneme" geçişinin planlanmasıyla kullanılacaktır. Erdoğan sonrası döneme dair bazı sermaye fraksiyonları ile devlet içindeki kimi çevrelerin geçiş senaryosu Millet İttifakı eliyle masaya sürülmüş, ancak 2023 seçimlerinde bu senaryo gereken onayı alamamıştır. Önümüzdeki süreçte bu senaryonun güncellenmesi, yeni lider, kadro

ve bileşimlerle tekrar masaya sürülmesi olasıdır. Öte yandan, 2023 seçimini kazanan Erdoğan ve onu destekleyen sermaye fraksiyonları ile partileşmiş devlet aygıtı, Erdoğan sonrası döneme dair kendi geçiş senaryosunu oluşturma ve masaya sürme fırsatı elde etmiştir. Türkiye'nin önümüzdeki dönemini bu geçiş senaryoları arasındaki rekabetin biçimlendirmesini, bu rekabet içinde hem yeni ittifak bileşimlerinin hem de lider profillerinin ortaya çıkacağını beklemek gerekir.

Düzen Muhalefeti Umutsuzluğu, TİP Umudu Temsil Ediyor

Türkiye'de sadece son seçimler değil, yaşanan 21 yıllık sarsıcı dönüşüm de gösteriyor ki, ülkemizin bir iktidar sorunu olduğu kadar ciddi bir muhalefet sorunu da bulunmaktadır. Başını CHP'nin çektiği düzen muhalefeti, AKP karşısındaki toplum kesimlerinin beklenti ve taleplerini karşılayamamakla kalmamakta, neredeyse her kritik dönemde başarısızlığa savrularak kendisinden beklenti içinde olan yurttaşlarımızı ağır biçimde demoralize etmektedir. Bilhassa Saray Rejimi'nin kurumsallaşmasını hızlandıran ve AKP'nin kendi lehine rıza ürettiği uğraklarda son derece tartışmalı kaygılarla açık destek de veren CHP, tüm iddialarına rağmen AKP'nin seçmen tabanını çözmede görünür bir başarı yakalayamamış ve sonuç olarak AKP'yi yenememiştir. Bu başarısızlığın tahlili konusunda hiçbir dişe dokunur açıklama yapılmamış olması, hatta söz konusu başarısızlığın mimarlarının görevlerine devam ediyor oluşu da geniş toplum kesimlerindeki inançsızlık ve umutsuzluk hissini körüklemektedir. Kendisini seçmenine/üyesine karşı sorumlu hissetmeme, başarısızlıklar hakkında samimi bir özleştiri yapmak yerine çeşitli yöntemlerle bu süreci oldu bittiye getirme hali, düzen muhalefetinin tüm öznelerinde bir tutum olmanın ötesine geçerek bir zihniyet meselesi haline gelmiştir. Özellikle gençler arasında bu tutumun büyük bir tepki çekiyor olması ise dikkatle incelenmelidir. Başta partimiz olmak üzere, Türkiye sosyalist hareketi, her kritik kavşakta CHP tarafından hayal kırıklığına uğratılan ilerici yurttaşlarımızın adresi olmayı denemek için son derece uygun fırsatlara sahiptir.

2023 seçimlerinde Saray Rejimi'nin karşısındaki en büyük muhalefet gücü olan ve Cumhurbaşkanlığı için Kemal Kılıçdaroğlu'nun or-

tak adaylığı konusunda birleşen Millet İttifakı, geniş kamuoyunun ve araştırma şirketlerinin beklentisinin aksine hem Meclis'te çoğunluğu sağlayamamış hem de cumhurbaşkanlığını kazanamamıştır. Bu başarısızlığın arkasında birçok nedenin yattığı, bu nedenlerin bazılarının en baştan beri görülüp çeşitli uyarılara konu olduğu, bazılarının ise seçim sonuçlarının tahliliyle ortaya çıktığı söylenebilir. Her şeyden önce, Millet İttifakı'nın adaylık konusunda kendi içinde yaşadığı ve dışa yansıttığı gerilim, hem seçim çalışmalarına başlamakta geç kalınmasına neden olmuş hem de Millet İttifakı'nın ulaşmayı hedeflediği AKP-MHP tabanında ciddiyet ve güven eksikliği görüntüsü oluşturmuştur. Adaylık sorunu aşılmış olsa bile, bu defa da Millet İttifakı'nın özellikle siyasal söylem konusunda ortak bir dil tutturamadığı görülmüş, İttifak içindeki sağ partilerin ve kimi sözcülerinin ifadeleri bütünlük ve ortaklık duygusunu sürekli zedelemiştir. Başta HDP/Yeşil Sol Parti ile sosyalist partiler ve toplumsal muhalefet örgütleriyle daha yakın ilişki kurma gereği de yine İttifak'ın sağ partileri tarafından sürekli engellenmiş, zaman zaman Saray Rejimi ile yarışan nitelikte ayrımcı ve faşizan söylemlere başvurulmuştur. Seçim sürecindeki saha çalışmalarında koordinasyonsuzluk gözlenmiş, buna karşılık CHP listelerinden sağ partilere ayrılan kontenjanlar ciddi bir motivasyon kaybına sebep olmuştur. Sonuç olarak, Millet İttifakı kendi içinde bütünlüğü olmayan, Erdoğan karşıtlığı dışında bir siyasal söylem ve tahayyül sunamayan, eklektik bir görüntü arz etmiştir.

Millet İttifakı'nın seçim başarısızlığının arkasındaki nedenlerden bir diğeri ise ağır bir ekonomik krizle yüzleşmeyi bekleyen, geçim sorunları hızla büyüyen ve sarsıcı bir bölüşüm şoku yaşayan toplumun karşısına inandırıcı bir ekonomik model koyamamasıdır. Millet İttifakı'nın ekonomi modeli, neredeyse bütünüyle neoliberal ortodoksinin kurallara bağlanmış versiyonundan ibarettir. Böylesi bir ekonomik model, başta Kılıçdaroğlu olmak üzere kimi sözcülerin tüm vaatlerine rağmen, esas olarak halka değil Türkiye kapitalizminin kimi büyük sermaye fraksiyonlarına hitap etmektedir. Neoliberal ortodoksinin kurallı versiyonu ile halka yönelik kimi rahatlatıcı yardım modellerinin çelişkili biçimde birleştirildiği bu söylem, başta iktidar seçmeni nezdinde inandırıcılık kazanamamış, böylece Millet İttifakı'nın beklediği ve vaat ettiği gibi iktidar tabanından oy devşirmesi mümkün olmamıştır. 21 yıldır devletin

tüm imkanlarının partizan biçimde seferber edilmesiyle yaratılan sosyal yardım ağları, kamu destekleri, büyük ölçekli yatırımlar, borçlanma imkanları, dolaysız işe sunumları gibi uygulamalar güç ideolojisiyle de beslenerek iktidar seçmenini mevcut ekonomik sıkıntılarının geçici olduğuna, geçici değilse de sadece Saray Rejimi ile Erdoğan tarafından çözülebileceğine ikna etmiş görünmektedir. Hem Kılıçdaroğlu hem de bir bütün olarak Millet İttifakı bu başlıkta tutarlı ve ikna edici bir söylem oluşturamamıştır.

Hem Türkiye siyasetinde aşırı sağcı/milliyetçi/dinci akım ve tabanın gücü hem de ana muhalefet içindeki dengeler önümüzdeki dönemde iktidar kadar muhalefetin de sağa açılan yönelimini sürdüreceğine yönelik ipuçları vermektedir. Bu sağa gidişin en açık izleneceği alanlar emekçilerin çalışma koşullarındaki gerilemenin ve geçim sorunlarının derinleşmesini izleyen gerici/ırkçı manipülasyonların yoğunlaşması, Kürt halkının haklarına ve siyasal temsilcilerine yönelik ayrımcı ve hukuksuz saldırılar, kadınların ve LGBTİ+ yurttaşların yaşam haklarını ve özgürlüklerini tehdit eden söylem ve eylemler, şeriat ve cihat temelli dinci partiler ile tarikat ve cemaatlerin laikliği toplumsal yaşamdan tümüyle kazımaya yönelik girişimleri, göçmenlere yönelik düşmanlığın siyasal kampanyalar eliyle büyütülmesi ve Alevilere yönelik dışlayıcı ve/veya asimilasyoncu politikalar olacaktır. Seçimlerin ikinci turunda muhalefete de kabul ettirilmek istenen, “kazanmak için şart” dayatmasıyla merkezi bir kampanya haline getirilen ve partimiz açısından paylaşılması söz konusu bile olamayacak bir içerik taşıyan ayrımcı, düşmanlaştırıcı söylemler bunun bir görünümüdür. Partimiz başka başlıkların yanı sıra Saray Rejimi'nin ve yeni Meclis'te çoğunluğu kazanmış olan gerici-faşist ittifakın tüm saldırılarına karşı bir kırmızı çizgi olmak için en kararlı ve yüksek mücadeleyi sergileyecektir.

ÜÇÜNCÜ KISIM: TİP'İN YENİ DÖNEMDEKİ SİYASAL STRATEJİSİ

Nicel Büyümeden Nitel Sıçramaya Geçiş Vakti

Türkiye İşçi Partisi'nin nihai hedefi, emekçilerin iktidarı ve sosyalizmin inşasıdır. İktidar stratejisinin temel ayaklarını sosyalist siyasetin kitlesel ve etkin bir güç haline gelmesi, başta emekçiler olmak üzere halkın farklı kesimlerinin sosyal-ekonomik-politik zeminlerdeki örgütlenme seviyesinin artırılması, partinin bir iktidar alternatifi haline gelecek şekilde yetkinleşmesi, sermaye düzeninin işleyişini geri dönüşü olmayacak şekilde sekteye uğratacak yol ve yöntemlerin geliştirilmesi oluşturur.

TİP, kurulduğu günden bugüne halkın düzen siyaseti tarafından karşılanamayan talepleri ile sosyalizm hedefi arasındaki bağlantıyı kurarak, sosyalizmi kendi içine kapalı ve iç tartışmalarına gömülü yalıtılmış bir akım olmaktan çıkarma, onu toplumsallaşmış, kitleselleşmiş bir muhalefet odağı haline getirme ve uzun vadede de Türkiye'yi kapitalizm cehenneminden çıkaracak bir devrimci atılıma öncülük etme arayışı içerisinde.

Partimizin doğuş ve ilk adımlarını attığı aşama olarak değerlendirilebilecek geçen dönemin öncelikli ve kısmen de olsa yerine getirilebilen görevleri partinin ideolojik-politik yöneliminin belirginleştirilmesi, sosyalizmin kitlesel bir politik güç haline getirilmesi, parti kurumsallığının ve örgütlenmesinin temellerinin atılması olmuştur.

Geride kalan dönemde TİP'in üstesinden gelebildiği görevler arasında bazıları daha öne çıkmış, daha popülerleşmiş olsa da elde edilen her mevzi bütünlüklü bir bakışın ürünü ve birbirini tamamlar niteliktedir.

Örneğin, ideolojik-politik yönelimi belirsiz bir parti, ne sosyalist siyaseti kitlesel bir güce çevirme potansiyeline ne de örgüt kurma yeteneğine sahip olabilir. TİP'in seçimlere dönük konsantrasyonu da, sosyalizmi kitlesel bir politik güç haline getirme hedefinin bir alt bileşeni, bir aracı olarak değerlendirilmelidir. İktidarı hedefleyen devrimci ve sosyalist bir parti için seçimler kurumsallığı, bütünsel siyaseti, geniş kitlelere seslenmeyi, yerel bağları, ülke yönetimine talip olma iddiasını geliştirmek gibi işlevlerle yüklenmiştir. Bu işlevler önemli olmaya devam edecektir. Bu bakımdan TİP'in politik gelişim yolunda seçimler özel bir yere sahip olacaktır.

Partimiz geçen mücadele döneminde ve seçimlerde, bir yandan Saray Rejimi'ni sonlandırma iradesinin etkin bir parçası olmaya, ilerici güçlerin ortak bir ekseninde bir arada mücadele etme kapasitesini arttırmaya gayret gösterirken, diğer yandan da kendi özgün pozisyonunu ve programını korumuştur. Bu tercih, partimizin sosyalist siyasetin etkin, kitlesel bir güç haline gelmesi çerçevesinde benimsediği stratejik yönelimin bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır.

TİP; 2023 Mayıs seçimlerine, Saray Rejimi'nin kendi lehine biçimlendirdiği, partimiz için özel handikaplar barındıran yeni seçim sistemi altında girmiştir. Saray Rejimi seçim sürecinde muhalefetin ve özellikle de Emek ve Özgürlük İttifakı'nın yurttaşlara ulaşmasını engellemeye yönelik elindeki tüm araçları kullanmıştır. Tüm bu dezavantajlı koşullara ek olarak seçim sürecinin son bir ayında partimize yönelen seçmen desteğini tırpanlama amaçlı "stratejik oy" manipülasyonları devreye sokulmuştur. Tüm bu olumsuzluklara rağmen partimizin 1 milyona yakın yurttaşımızın desteğini alarak yüzde 1,76 oy oranına ulaşması uzun süredir devam eden büyüme ve kitleselleşme çabalarının sonucu verdiğini tescillemiştir. Bugün TİP Türkiye'de toplumsal alanda bilinen ve tanınan ayrıksı bir odak ve siyasi alanda da mutlaka hesaba katılması gereken bir muhalif siyasal aktör olma eşğine ulaşmış durumdadır. Bu haliyle partimiz sosyalizmin iktidar yürüyüşünde inkar edilemeyecek nesnel bir potansiyele sahip durumdadır.

TİP'in yakaladığı bu kitleselliğin bugün Türkiye'nin siyasal ve toplumsal hayatında ciddi dönüşümler yaratması, TİP'in yalnız sol içerisinde değil Türkiye siyasetinin genelinde mevcut karanlık tabloyu sarsacak

değişimleri tetiklemesi mümkündür. Önümüzdeki dönemde TİP'in en önemli hedeflerinden birisi Türkiye'deki yerleşik siyasal güç dengelerini, sabitlenmiş ideolojik koordinatları bozarak birleşik bir emek hareketinin, sosyalizm mücadelesinin önünü açan politik bir kuvvet haline gelmektir. TİP, önümüzdeki dönemde bu ana stratejik doğrultusuna uygun hedefleri benimseyecek ve buna yönelik araçları yaratmaya çalışacaktır.

TİP Statükoyu Sarsan Bir Politik Kuvvet Haline Gelmelidir

TİP'in sosyalizmin toplumsallaşması ve kitleselleşmesi hedefine yönelik kazandığı mevzilere, Saray Rejimi'nin toplumun yarısı üzerindeki ideolojik hakimiyetinin kırılmadığı ve bunun da seçim sonuçlarının genel görünümüne yansımaya devam ettiği bir durum eşlik etmektedir. Millet İttifakı bileşenlerinin seçim sonrasında sergilediği ilkesizlik ve basiresizlik, toplumun geniş kesimlerinde aldatılmışlık, yalnız bırakılmışlık hissiyatını yaygınlaştırmıştır. Seçimlerin hemen sonrasında bu dağınıklığı fırsat bilerek zam ve vergi yağmuruyla emekçilere yönelik saldırıda vites yükselten Saray Rejimi'nin derinleştirdiği yoksulluk, böylesi bir ortamda politik bir itirazın ve mücadelenin konusu haline gelememektedir. Uzun bir süredir halktaki haklı korku ve kaygıları göçmen karşıtlığına dayalı bir milliyetçiliğin arkasına yedekleyerek depolitize etmeye çalışan ırkçı-milliyetçi akımlar böylesine büyük bir boşluk ve dağınıklık ortamında Saray Rejimi karşısında temsil edilmediğini hisseden geniş kitleler üzerindeki tesirini arttırmaya çalışmaktadır. TİP, kendi haline bırakıldığında Türkiye toplumunu bulunduğu yerden daha da geriye çekmesi kaçınılmaz bu tabloyu değiştirecek bir politik kuvvet olarak sahne almaya karardır. Partimizin böyle bir kuvvet haline gelebilmesi farklı ölçeklerde eşzamanlı politik ve ideolojik müdahaleler yapmayı gerektirmektedir.

Bu doğrultuda, TİP, seçimlerde desteğini sunmuş ve aynı zamanda kafasında birinci seçenек olsa bile "oyum boşa gider" endişesiyle oy desteği sunmaktan imtina etmiş geniş kesimler nezdinde görünürlüğü arttırmak, yakaladığı hızlı kitleselleşme temposunu bu kesimleri örgütlü mücadeleye dahil ederek sürdürmek durumundadır. Partimi-

zin genişleyeceği dış sahada kendisine en yakın konumda olan ve hatırı sayılır bir büyüklüğe sahip bu kitlenin parti tarafından yalnızca birer üye olarak içerilmesinin ötesine geçmek gerekmektedir. Bu kesimlerin partiyle sürekli gündelik temas kurmalarını sağlayacak ve böylelikle de parti aidiyetlerini güçlendirecek kamusal zeminlerin oluşturulması ve buna yönelik yeni araçların, etkinliklerin ve sosyal ortamların yaratılması elzemdir.

İçinde bulunulan karamsarlık dalgası karşısında partimizin umut veren bir seçenek olarak öne çıkması TİP'in yeni dönemde Saray karşısında en kararlı muhalefeti yapan parti olmanın ötesine geçerek, Türkiye'yi AKP karanlığından çıkarabilecek ve ülkeyi halkla birlikte yönetebilecek başat bir iktidar alternatifi olarak belirginleşmesine bağlıdır. Parti, bu hedefe göre örgütlendiği ve bu hedefe kilitlendiği oranda bugüne kadar tercihini düzen içi muhalefet partilerinden yana kullanmış ve onlara bel bağlamış geniş toplumsal kesimler için çekim merkezi haline gelebilecektir.

Sermaye sınıfı, Saray Rejimi'nin siyasi önderliğinde Türkiye için dünyada özel bir yer, misyon ve hedef yelpazesi arayışı içerisinde. Bu perspektifi yansıtan yayılma ve emperyalist hiyerarşide üst basamaklara tırmanma hedefi, emperyal kutuplar arasındaki gerilimlere oynamak ve başta askeri-sanayi olmak üzere belli başlı sektörleri bu politikanın taşıyıcı unsuru haline getirmek, iç siyasette kullanılmaya elverişli “yerlilik-millilik” söylemine zemin hazırlamakta, toplumun geniş kesimlerine sirayet eden bir “anti-emperyalizm” yanılması üretebilmektedir. TİP'in yeni dönemdeki görevlerinden biri de bu retorik ve imajın boşa düşürülmesidir. Partimiz, söylemsel düzeyde “emperyal güçlere kafa tutma” olarak yansıyan bu politikanın esasında emperyalist merkezlerle büyük oranda uyumlu şekilde hayata geçtiğini, Türkiye'yi tarımdan enerjiye kadar pek çok alanda daha bağımlı ve yağmaya açık hale getirdiğini ve en önemlisi de emekçileri daha da yoksullaştırıp patron sınıfını zenginleştirmeye hizmet ettiğini halkçı bir üslupla anlatacaktır.

Cumhuriyetin geçtiğimiz yüzyılında her türlü elverişsiz koşula ve baskıya rağmen kültür-sanat alanının hemen her kolunda sol/sosyalist sanatçılar kendi alanlarında yüksek nitelikli, ve dünden bugüne aktarılan

ürünler ortaya koyabilmiş ve bunlar sosyalizm iddiasının toplumsallaşabilmesine, sol mücadelenin dilinin ve sembollerinin zenginleşmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle 12 Eylül 1980 darbesinden sonra gerek ilerici/demokrat sanatçılar üzerindeki baskıların arttırılması, Türk-İslam sentezi doktriniyle uyumlu kültür-sanat üreticilerinin devlet eliyle desteklenmesi gibi yöntemler gerekse de bu sahaya piyasa ilişkilerinin ve şirketlerin nüfuzunun derinleşmesi nedeniyle sol siyaset ile kültürel üretim alanı arasındaki bağ gerilemiş gibi gözükmektedir. Öte yandan 1990'ların başında işçi hareketlerinin yükseldiği dönemde ve en son Gezi direnişi bağlamında ortaya çıktığı üzere ülkedeki toplumsal mücadelelerin kabardığı süreçlerde kültür-sanat sahası ile toplumdaki eşitlikçi-özgürlükçü arayışlar birbirini besleyebilmiş ve Türkiye'nin kurtulmaya çalışılan düşünsel/sanatsal birikimi bu dönemeçlerde yeniden canlanabilmiştir. AKP iktidarı, hem kendi yarattığı toplumsal düzene meydan okumanın bir zemini haline gelebilen kültür-sanat sahasını ilerici dinamiklerinden arındırmaya hem de tüm kaynaklarını seferber ederek "kültürel iktidarı" ele geçirmek adı altında bu alana kendi rengini çalmaya yönelik sistemli bir nüfuz mücadelesi vermektedir. Ne var ki korumak istediği sermaye/talan düzenini hiçbir etik-politik ilkeye bağlı olmayan dizginsiz bir pragmatizmle, fırsatçılıkla sürdüren, Türkiye toplumunun gerçekliğinin üstünü içi boş bir böbürlenmeyle örtmeye çalışan, her türlü eleştirel ve yaratıcı fikri baskılayan bir siyasal iktidarın güdümündeki "kültürel üretim" basit propagandif ve hamasi malzemelerin yayılmasının ötesine geçememektedir. Bugün AKP iktidarının "yerli ve milli sanat" olarak Türkiye'nin ilerici kültürel-sanatsal birikimin karşısına yerleştirdiği, Türkiye toplumuna bol bol hamaset, düşmanlık ve kibir pompalayan ürünler her ne kadar estetik bir değere sahip olmasa ve ayrı bir kültür-sanat ekolü oluşturmaya da Sarayın hizmetine sunulan kitle iletişim araçları vasıtasıyla toplumun geniş kesimlerini tesiri altına alabilmekte ve mevcut tahakküm ilişkilerine rıza üretilmesine yardımcı olabilmektedir.

Böyle bir tablo karşısında ülkemizde eğitim kurumlarından akademiye, kültür-sanat ortamından yayıncılığa kadar çok geniş bir alanda özellikle 12 Eylül'den bu yana süregiden kuşatmayı yarmak artık daha fazla ötelenemez bir görev olarak karşımızda durmaktadır. Sosyalizm tarihin her döneminde, mevcut koşulların ötesine işaret edebildiği,

sınırları zorladığı, yeniyi temsil edebildiği süreçlerde toplumsal ve dönüştürücü bir güç haline gelebilmiştir. Toplumdaki adalet arayışları ve bunun politik sahadaki ifadeleri ile kültürel alandaki üretim, her iki sahanın özgünlükleri gözetilerek kol kola ilerlediğinde, birbirleri için ön açıcı niteliğe bürünebilir. Türkiye İşçi Partisi, yaşanabilir dünya özlemlerinin, eşitlik ve özgürlük hayallerinin kültürel üretimin kendi dinamiği içerisinde aktarıldığı mecraların oluşturulması ve bu üretimlerin toplumsallaşması için var gücüyle çalışmalıdır.

TİP İkinci Yüzyılda Cumhuriyetçiliği Sahipsiz Bırakmayacak

Partimizin Saray Rejimi'ni ve onun yarattığı toplumsal düzeni kabul etmeyen ve düzen muhalefeti tarafından da temsil edilmeyen geniş halk kesimleri ile kalıcı bağlar kurarak, onlar için bir iktidar alternatifi haline bürünebilmesi, onların mevcut duyarlılık, yakınma ve arayışlarıyla dönüştürücü bir temas kurmasına bağlıdır. Bu kesimler içerisinde AKP'nin yarattığı tahribatı cumhuriyetin tasfiyesi olarak görme ve yakınmalarını AKP öncesindeki hâkim resmi ideolojiyle yakın ilişki halindeki tarih anlatısı, önkabuller ve semboller üzerinden anlamlandırma, baskın bir eğilim olarak öne çıkmaya devam etmektedir. Öte yandan, bu eğilim bugün yalnızca, Saray Rejimi tarafından itibarsızlaştırılan ve devlet katında artık eski yoğunluğuyla temsil edilmeyen ulus-devletin resmi ideolojik kodlarının nostaljik bir sahiplenmesiyle sınırlı kalmamaktadır. Bu eğilim aynı zamanda cumhuriyetçiliğin laiklik, kamuculuk, bağımsızlık gibi evrensel değerleri temelinde AKP'nin dayattığı gerici toplum düzeninin karşısına yerleştirilmiş özgürlükçü-demokratik ve „medeni“ bir toplumsal hayat arzusunu da kendi içinde barındırmaktadır. Bu durumun, ülkemizin mevcut karanlıktan kurtulması, sosyalist hareketin kitleselleşmesi, partimizin iktidar perspektifinin güçlenmesi için son derece önemli fırsatlar barındırdığı görülmektedir. TİP, bugüne kadar, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihsel gelişimi içerisinde birer ilke olarak öne sürülen ama ülkedeki sınıf hâkimiyetinin tesisi adına milliyetçi, tekçi ve dışlayıcı bir kapitalist ulus-devlet yapılanmasına itaat ve rıza üretmenin aracı olarak kullanılan bu değerleri eşitlik ve özgürlük mücadelesine bütünleştirme ve bunlara yeni bir politik içerik kazandırma gayretinde olmaya devam edecektir.

TİP toplum içerisinde halen itibarını koruyan ve özlem duyulan bu değerleri ne “Kemalist reaksiyonun” bir ifadesi olarak kodlayıp karşısına alacak ne de bunları halkın popüler bilincindeki ve söylemindeki haliyle olduğu gibi yansıtan bir konumda olacaktır. TİP, bu ilkelerin bugün sermaye tahakkümü ve bunun beraberinde getirdiği gerici ideolojik kuşatma karşısında sınıfsal ve halkçı bir içerikle donatılmasının güncel bir ihtiyaç olduğunu savunmaktadır. Sermayenin insanı ve doğayı tüketen talanı karşısında “kamu yararını”, devletin sermaye sınıfının bütünüyle güdümüne girmesi karşısında “halkın egemenliğini”, toplumların birbirlerine düşman içe kapalı dinsel, etnik/ırksal cemaatlere bölündüğü ve vatandaşların kolektif bir bütünün parçası değil birer piyasa oyuncusu olmaya sevk edildiği bir süreç karşısında “eşit yurttaşlığı”, sömürü, yoksulluk koşullarına din adına onay istendiği ve her türlü zorbalığın din adına savunulduğu bir dünyada “laikliği” savunmak sosyalistler açısından her zamankinden daha da önemli bir görev haline gelmiştir. Buradan yola çıkarak TİP, halkımızın popüler algısında halen itibar sahibi olan bu değerlerin ancak ve ancak sermaye sınıfının saldırısına karşı bir direncin ve işçi sınıfının iktidar programının birer unsuru haline getirildiğinde, yani sınıfsal bir içerikle donatıldığında güncel bir karşılığa sahip olabileceğini ve sosyalist mücadele açısından anlam kazanabileceğini savunmaktadır. Bu açıdan cumhuriyetçilik TİP için onunla ilişkili değerleri sahiplenen geniş halk kesimleriyle kurulacak temas ve etkileşim için bir köprü olmanın yanında, birlikte dönüştürme ve eyleme yüzeyidir. TİP cumhuriyetle ilişkili değerleri, halkımızın yüzünü geriye değil ileriye, sırtını başka halklara değil sermaye düzeyine çevirmelerini sağlayacak bir içerik, söylem ve pratikle savunmaya devam edecektir.

TİP, hem bir fikir hem de bir ideal olarak cumhuriyetçiliğin savunucusu olmak, halkın içinde sivrilen cumhuriyetçi popüler duyulara sınıfsal bir içerik kazandırarak örgütlemek, Türkiye’yi ikinci yüzyılında sermaye tahakkümünü karşısına alan, ülkedeki eşitlik ve özgürlük arayışlarını temsil eden bir cumhuriyetle buluşturma mücadelesini yükseltmek için bir adım öne çıkmalıdır. Türkiye’de halkın egemenliğinin gerçekten ve bu defa geri alınamaz biçimde sağlanması, sosyalist bir cumhuriyet mücadelesinde TİP’in hem kırmızı çizgisi hem de kendisine biçtiği asli görevdir.

Sermayeye Karşı Halkın Ortak Mücadelesini Örgütleyeceğiz

TİP'in bir önceki kongrede, emeğin hakları ve özgürlükler arasındaki bağı kuvvetlendirmeyi öne koyan politik-ideolojik yaklaşımı geçerliliğini sürdürmektedir. Yaklaşımın tamamlayıcı unsurları olarak, ekolojik yıkım ve yağmaya karşı direniş ve toplumsal adalet talebinin yükseltilmesi de sayılabilir. Bu çizgi TİP'e toplumun bütününe seslenebilmenin, farklı emekçi kesimlerin özlem ve taleplerini birleştirebilmenin anahtarını vermektedir. Dahası, TİP bu pozisyonunu derinleştirebildiği oranda, kadın ve gençlik mücadelesinde de yeni mevziler kazanabilir. Yine, tüm bu alanlarda derinleşme, TİP'in özellikle düzen muhalefetiyle ayırım çizgilerinin belirginleşmesinde avantaj sağlayacaktır.

TİP, bir yandan Saray Rejimi'ne yabancılaşmış geniş halk kesimleri üzerindeki ideolojik ve siyasal ağırlığını arttırmaya çalışırken, diğer yandan da toplumun tamamına seslenme çabasını yoğunlaştıracaktır. TİP'in mevcut ideolojik koordinatlarda ve siyasal güç denklemlerinde kaymalar yaratacak, gedikler açacak bir politik kuvvet olması demek son tahlilde Türkiyeli emekçilerinin çeşitli bölmelerinin AKP'nin ideolojik yörüngesinden çıkarabilmesi demektir. Bu doğrultuda TİP hâlihazırda Saray Rejimi'ne karşı kararlı itirazını sürdüren kesimlerin temsiliyetini üstlenme hedefi ile rejimin çekiminde kalmaya devam eden emekçileri buldukları eksenden koparma hedefini bütünleştirmek durumundadır. Bu hedeflerin bütünleştirilmesi, toplumda ortaya çıkan talep ve rahatsızlıkları yalnızca temsil etmekle değil aynı zamanda sınıfıllaştırmakla mümkün olabilir. Son 10 senede yaşanan görülmedik düzeydeki bölüşüm şokunun, mülksüzleşmenin ve hayat pahalılığının emekçi kesimlerin bütün bölmelerinin acil gündemi haline geldiği bir durumda özgürlük, adalet, laiklik eksenindeki özlemler ile emekçi sınıfların geçinmeye, barınmaya ilişkin yaşamsal talepleri arasındaki bağlantılar bugün her zamankinden daha görünür durumdadır. TİP'in önümüzdeki dönemde bir siyasal kuvvet haline gelmesini mümkün kılacak bir toplumsallığa ve örgütlülüğe erişebilmesi emekçilerin tüm bölmelerini ortak kesen halkçı bir iktidar programını yaygınlaştırabilmesine ve yaratıcı söylem ve pratiklerle geniş halk kesimlerini bu program etrafında buluşturabilmesine bağlıdır.

Genel seçimler, iktidara destek bakımından toplumda yaklaşık yarı yarıya bir bölünme hali olduğunu bir kez daha teyit etmiştir. TİP, iktidara karşıtlık konusunda toplumun bir yarısıyla kurduğu duyu ortaklığını önemseyecektir. TİP, bu yarılmanın doğal sonuçlarıyla kavga etmeyecek, doğal ve nesnel olarak toplumun bu yarısında daha fazla büyüyecek, mücadelesi daha fazla bu kesim içerisinde karşılık bulacaktır. Ancak, iktidara karşı konumlanmış toplum kesimleri bir bütün olarak değerlendirilemez. Bu kesim kendi içerisinde pek çok alt katman, ideolojik ve sınıfsal çatışma barındırmaktadır. Aynı şekilde, seçimlerde iktidar lehine tercihte bulunmuş kesimler de bir bütün olarak değerlendirilemez. Partimiz, bu yarılmanın kalıcı hale gelmemesi için, hangi partiye oy verirse versin, hangi kültürel, etnik, inançsal kökenden olursa olsun emeği ve alınteriyle geçinen tüm yurttaşlara seslenecek, onlarla yol arkadaşı olmaya gayret edecektir. Bunun için, emek-özgürlük bütünlüğüne sahip içeriğini korumakla birlikte emekçiler cepesindeki yoksullaşma, yoksunlaşma ve yalnızlaşmayı halkçı bir üslupla vurgulayan bir politik mücadele hattında ısrar gerekir.

İktidarı hedefleyen bir parti için kaçınılmaz olan bu yaklaşım, bugünkü bağlamda iki açıdan güncel bazı siyasal ihtiyaçlara da cevap vermektedir. Birincisi, iktidar karşıtı bölme içerisinde, toplumsal yarılmayı pekiştiren bir kabuğuna çekilme ve karşı tarafla irtibatını kesme eğilimi tehlikelidir. TİP, duyu ortaklığı içinde olduğu yurttaşlar içerisindeki bu eğilimle de mücadele edecek, böylece bu kesimin en azından bir bölümünün ideolojik-politik açıdan emekle yoğrulmuş bir omurga kazanmasına hizmet edecektir. İkincisi, iktidar yandaşı görünen kesimler içinde henüz yarılma değilse de kimi çatlaklar oluşturma, var olan çatlaklara sızma hedefi gerekli ve gerçekçidir. TİP, bu iki hedefi de yerine getirebilecek yegane sol aktör olarak görünmektedir.

Türkiye’de mevcut düzenin toplum üzerinde kurduğu tahakkümü geriletme mücadelesinin öznesi yalnızca sol/sosyalist partiler, demokratik kitle örgütleri ve sınıf sendikaları değildir. Özellikle sosyalist hareketin güç kaybederek toplumsal talepleri belirli bir siyasal program doğrultusunda örgütleme kapasitelerinin aşındığı 1980’li yıllardan itibaren dünyanın farklı yerlerinde olduğu gibi Türkiye’de de egemen tahakküm ilişkilerinin belirli görünümünü özellikle gündemleştiren kadın, çev-

re, LGBTİ+ hakları mücadelesi gibi toplumsal hareketler öne çıkmış, kazanımlar elde etmiş ve kitleselleşmiştir. Bu hareketler bir yandan AKP'nin yaratmaya çalıştığı toplumsal düzenin iktisadi, ideolojik ve siyasi temellerini karşısına aldıklarından onun yoğun baskısına maruz kalmışlar diğer yandan da tüm bu baskılara rağmen ona direnme ve onunla mücadele etmeye yönelik yeni cephele açmışlardır. Bu toplumsal hareketlerin gündemleştirdikleri meseleler hem birbiriyle hem de genel olarak sosyalist mücadelenin demokratik hedefleri ile bağlantılı olduğundan bir sosyalist partinin bu hareketlerin oluşturduğu dinamiklerden bağımsızlaşması mümkün değildir. Onların kazandıkları her mevzi aynı zamanda sosyalist mücadele açısından da ön açıcıdır.

TİP, bugüne kadar, hem iktidarı hedefleyen bir sınıf partisi olmanın beraberinde getirdiği yapısal ve programatik farklılıklarının bilincinde olarak hem de her bir toplumsal hareketin kendi özerk dinamiklerini gözeterek bu alanla siyasi pratik içerisinde olgunlaşan sağlıklı bir ilişki kurmuştur. Bu sayede partimiz toplumsal hareketlerin içerisinden çıkan pek çok platformla dayanışma ilişkilerini geliştirmiş, bu platformlarda yer alan pek çok mücadelecı ayrıca partimize de katılarak içerideki siyasal tartışmaların zenginleşmesine ve derinleşmesine katkıda bulunmuştur. TİP, Türkiye'de mevcut siyasal güç dengelerini değişime zorlayan bir politik kuvvet haline gelme, toplumsal talepleri halkçı ve sınıfsal bir eksende bütünleştirerek ortak bir mücadele hattı kurma ve bu yolla halka güven veren kazanımlar elde etme stratejisiyle uyumlu olacak şekilde toplumsal hareketlerle ilişkisinde benimsediği mevcut tarzı geliştirerek sürdürecektir. 2023 seçimleri sonrasında, Saray Rejimi'nin salt sandığa indirgenmiş bir matematik işlemiyle yerinden edilmesinin son derece zor olduğunun ortaya çıktığı bir durumda partinin toplumsal hareketlerle kuracağı ilişkilerde belirli bir doğrultunun belirginleştirilmesi özel bir önem taşımaktadır.

TİP'in toplumsal hareketlerle kurduğu ilişki yalnızca iletişim ve dayanışma halinde olmakla sınırlı değil aynı zamanda karşılıklı dönüşmeye dayalı bir ilişkidir. Fakat bu dönüşüm toplumsal hareketlerin çeşitli platformlarının ve kendi iç gündem ve ihtilaflarının parti içerisine dahil edilmesi, partinin de toplumsal hareketlerin mücadele alanlarına el koyarak tekelleştirmesi anlamına gelmemektedir. Bütüncül bir siyasal

iktidar perspektifine sahip bir parti olarak TİP, toplumsal hareketlerin kendi gündemlerinin parti içerisinde ayrı bir mücadele sahası haline gelebileceği, üyelerinin partiyle ilişkilerini toplumsal hareketler içerisindeki gündem ve hedefler üzerinden şekillendirecekleri bir alan olamaz. TİP, Türkiye’de sermaye düzeninin yarattığı sorunların, taleplerin ve mağduriyetlerin birbirleriyle bağlantısının sınıfsal bir karşıtlık ekseninde kurulmasını, bu taleplerin ayrı ayrı değil bütüncül bir mücadele gündemiyle ilişkili biçimde işlenmesini ve atomize toplumsal gruplar tarafından değil devrimci dönüşümü sırtlanan ortak bir halk mücadelesi yoluyla pratikleştirilmesini benimsemektedir. Bu açıdan, toplumsal hareketlerin öne çıkardıkları gündem ve talepler, partinin bu genel iktidar arayışı ve onunla uyumlu stratejik doğrultusu ile dolayımlandığı ölçüde parti çalışmalarında yer bulabilir. Toplumsal hareketlerle karşılıklılık, birincisi partinin kendi içerisinde oluşturduğu stratejik yönelimi zenginleştirmeye yönelik olarak bu hareketlerden hem düşünsel hem de pratik olarak beslenmek; ikincisi de partinin üyeleri aracılığıyla bu toplumsal mücadele alanlarında önderleşmesini ve hareketin yönelimlerinin partinin hedefleriyle bütünleşmesini sağlamak anlamına gelmektedir.

İktidarın siyasal-ideolojik sahasına girmeyi başarmış, gündem belirleyebilen bir kadın hareketi AKP Türkiye’sinin en önemli siyasal aktörlerinden biri olarak yükselmiştir. Ne var ki özellikle Gezi Direnişi’nden bu yana Türkiye’deki en güçlü toplumsal dinamiklerden biri olan, son üç-dört yıla kadar darbe ve sıkıyönetim koşullarında bile meydanı boş bırakmayan kadın hareketi, belirgin düzeyde bir temsil ve örgütsüzlük sorunu ile yüz yüze kalmış, yıllar içinde de etkiye tepki veren, savunma pozisyonuna odaklanan, kazanım sağlama motivasyonu ise geriye düşmüş, kitleselleşme ve örgütlenme perspektifini güçlendiremeyen bir toplumsal hareketlilik oluşmuştur. Saray Rejimi’nin saldırıları karşısında kendini bir tür “yaşam tarzı aktivizmi” ve “egemene karşı çıkma” iradesi olarak var eden, var etmek zorunda bırakılan kadın hareketi, emeğin cinsiyetli yüzü gibi en temel meselelere ya da eşitlikten özgürlüğe tüm hatları kesen laiklik kavgasına yeterince eğilememiştir. Bakım emeğinin sosyal politika konusu haline getirilmesi gerekliliği, kadın yoksulluğu ve işsizliğine dönük kamucu politikalar oluşturma ihtiyacı, emeğin cinsiyetli yüzündeki sömürü yoğunluğu ve bu arada iki yüz

yıllık eşit ücret talebi merkezi mücadele başlıkları haline gelememiştir. Bu bağlamda toplumsal hareketlerin bir parçası olarak kadının hareketi ile parti ilişkisini yeniden ele almak, mevcut birikimi yok saymayan, ama kadın mücadelesini sınıfsal karşıtlığı yeniden yükselterek ele alan, onun emek karakterini öne çıkaran ve Saray Rejimi karşıtlığıyla birlikte ataerkiyle kavgayı içeren bir mücadele hattı örmek TİP'in hedefleri arasındadır.

Gençler, Saray Rejimi'nin bilinçli tercihi sonucunda kamusal hizmet ve olanaklardan hiç olmadığı kadar mahrum bırakılmıştır. Eğitim, barınma, beslenme, ulaşım gibi en temel ihtiyaçlar özelleştirmeye kurban edilerek gençlerin bu haklara erişimi zorlaştırılmıştır. AKP iktidarı 22 yılın sonunda gençlerin geçinemediği, KYK borçları altında ezildiği, kitap okuyamadığı, kültür sanat etkinliklerine gidemediği, müzik, resim, dans gibi sanat dallarına yönelemediği, spor yapamadığı, kendini gerçekleştiremediği, geleceğe umutla değil kaygıyla baktığı bir ülke yaratmıştır. Bu koşullar altında yaşama tutunabilmek, eğitimini sürdürebilmek ve masraflarını karşılayabilmek için önceden "part-time işçi olarak çalışan öğrenciler", düşük ücretlerle, kısa zamanlı, güvencesiz çalışmak zorunda kalan "tam zamanlı çalışan part-time eğitim gören" öğrencilere dönüşmüş ve Saray Rejimi eliyle bildiğimiz anlamda öğrencilik "tasfiye edilmiştir". Tüm bu süreç gençlerde memlekete karşı aidiyet ve özveri duygularının sarsılmasına, ülkenin yalnızca geleceğini değil bugününü de inşa etmeye aday olacak gençlerin Türkiye'yi kurtulması gereken bir yer olarak görmesine neden olmuştur. Bugün gelinen noktada Türkiye sermaye sınıfının gençlere yurtdışına kaçma fikrinden öte sunabileceği bir hayal ve hayat yoktur. TİP'in sosyalizm mücadelesi, son derece ağır bir proleterleşme ve geleceksizleşme sürecinde hayatının yönünü ve yolunu arayan milyonlarca gence kutup yıldızı olabilecek bir potansiyele sahiptir. TİP, yerel ve genel ölçekte genç ve dinamik bir siyaseti örgütleyip gençliğe seslenen değil onun içinden gelen bir içerik ve biçime bürünmeyi hedeflemektedir.

Aleviler, Saray Rejimi'nin dışlayıcı ve tekçi politikaları doğrultusunda eşit yurttaşlık hakkından mahrum bırakılmış; okul öncesi eğitimden başlayarak şiddetini artıran dinselleşme ile asimilasyoncu politikaların hedefi olmuşlardır. Geride bıraktığımız 2022 yılında 112 sayılı Cum-

hurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığı ise Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlanmıştır. Bu, siyasal İslamcı Saray Rejiminin, hem asimile etmeyi başaramadığı Aleviliği düzen tarafından içirme hem de Aleviliği bir inanç olarak değil bir kültürel öge olarak gören anlayışını yerleşikleştirme hamlesidir. Eşit yurttaşlığın, din ve vicdan özgürlüğü ile laikliğin altını oyan, toplumsal yaşamın her alanına İslami bir kamusal arzusuyla savaş açan Saray Rejimi'nin, Alevi yurttaşlarımıza sunacağı bir gelecek bulunmamaktadır. TİP; Alevilerin eşit yurttaşlığını, başta İmam Hatipler olmak üzere eğitimde dinsellemenin ve din dersi dayatmasını sona ermesini; cemevlerinin ibadethane olarak diğer inanç merkezleriyle aynı statüde kabul edilmesini savunmaya devam edecek; yüzlerce yıllık eşitlik ve özgürlük mücadelesini sürdüreceğiz.

Saray Rejimi'nin son 10 yılına damga vuran müftü nikahı, 4+4+4 ile kız çocuklarının eğitimden uzaklaştırılması, gündelik yaşamın sistematik biçimde dinselştirilmesi, çocuk evliliklerinin desteklenmesi, giyim kuşamdan kamusal yaşama kadar kadınlara dönük kısıtlayıcı müdahaleler, kürtajın fiilen yasaklanması, "kutsal aile" ve annelik propagandasının resmi ideolojiye dönüşmesi, 6284 sayılı kadını şiddetten koruyacak kanunun ve nafaka hakkının saldırı altında olması, Medeni Kanun'un hedef alınması, boşanmaların zorlaştırılması, arabuluculuk ve manevi danışmanlık, LGBTİ+'lara yönelik sistematik ayrımcılık ve yaşamlarına yönelik tehditler, gibi uygulamalar rejimin kadın ve LG-BTİ+ düşmanlığını açık biçimde göstermektedir. Bu düşmanlık seçim sonrasındaki kısa süreçten anladığımız üzere hız kesmeden sürecektir. Partimiz başka başlıkların yanı sıra Saray Rejimi'nin ve yeni Meclis'te çoğunluğu kazanmış olan gerici-faşist ittifakın temel hak ve özgürlüklere yönelik tüm saldırılarına, ırkçı, cinsiyetçi düşmanlık politikalarına karşı bir kırmızı çizgi olmak için en kararlı ve yüksek mücadeleyi sergileyecektir.

TİP Sınıfın İki Yakasını Birleştirecek

Partimiz, emek ve alinteriyle geçinenlerin, ücretlilerin yoksullaşması, yoksunlaşması ve yalnızlaşması karşısında sınıfın mavi, beyaz ve "gri" yakalı kesimlerinin tamamına seslenmeli, ancak özel olarak kent-

li emekçileri hedef almalıdır. Saray Rejimi'nin son ekonomik saldırısının birinci derecede mağduru olan kentli emekçiler aynı zamanda yaka ayrımı fark etmeksizin kent ölçeğinde yan yana gelme imkanı bulabilmekte, ortak sorunlara ortak refleksler geliştirebilme potansiyeli taşımaktadır. Mavi yakalıların hem iş yerlerindeki ve toplumdaki konumları hem de geçmişten devralınan örgütlenme alışkanlıkları kentli emekçilerin ortak mücadelesine sınıf karakteri kazandırmak açısından özel bir öneme sahiptir. Öte yandan, sınıfsal refleksleri ve ortaklık duyguları zayıf olan beyaz yakalıların görece politize muhalif karakterinin de sosyalist siyaset ve ideoloji bakımından değer taşıdığı tespit edilmiştir. TİP ayrıca önceki konferans ve kongrelerinde bu iki kesim arasında salınım halinde bir "gri yakalı"lığın varlığını tespit ederek sınıf perspektifini ve söylemini güçlendirmiştir. Sınıfın iki yakasını bir araya getirme perspektifiyle hareket etmesi gereken partimiz hem politik-ideolojik söylem ve eylemleriyle hem de özel eğitim alanındaki öğretmenler, sağlıkçılar, uzun saatler çalışmak zorunda kalmasına rağmen giderek yoksullaşan plaza emekçileri, teknik elemanlar gibi iki kesim arasında ortaklık duygusunu yaratmaya imkan sağlayan emekçi bölmelerini de hedeflemeli ve buralarda örgütsel kazanımlar elde etmelidir.

Seçim sonuçlarına baktığımızda, Saray Rejimi'nin işçi sınıfı üzerindeki etkisinin sürmesinin en temel sebeplerinin, iktidarın yarattığı enflasyonist ortam ve bölüşüm krizine rağmen, işçi sınıfının özellikle mavi yakalı kesimi ve sanayi proletaryası üzerinde kurmuş olduğu siyasi hegemonyanın devam etmesi; gittikçe genişleyen güvencesiz emekçi kitleleri üzerinde sosyal yardım silahının etkili biçimde kullanarak yoksulluğu yönetebilmesi olduğu görülmektedir. Asgari ücret zamları, Emeklilikte Yaşa Takılanlar'a ilişkin yapılan düzenlemeler, düşük faiz politikası ile uyguladığı borçlandırma politikası gibi adımlar da tamamlayıcı niteliktedir. İşçi sınıfının yakın tarihin en örgütsüz döneminde olmasına, mevcut sendikalarının ise giderek etkisizleşmesine rağmen irili ufaklı, birbirinden büyük ölçüde kopuk, ama yer yer radikallikler taşıyan işçi eylemlilikleri mevcuttur. Türkiye işçi sınıfının kayda değer bir hak arama kapasitesine sahip olduğu görülmelidir. Özellikle hizmetler alanında uzaktan ve sürekliliği olmayan iş piyasasını anlatan GİG ekonomisinin büyümesi ve iş koşullarının da pandemi sonrasında itibaren giderek vahşileşmesi sürecine verilen tepkilerin

de büyüyeceğini tahmin etmek güç değildir. Yine de, güvencesizliğin hüküm sürdüğü bu alanda da genel bir örgütsüzlüğün hâkim olduğunu belirtmek gerekir. Özellikle kent merkezlerinde ve güvencesiz sektörlerde yaşanan ve artarak devam etmesi muhtemel bu hareketlenmenin örgütlenmesi, partimizin önünde önemli bir görev olarak durmaktadır.

Sanayi işçilerine bakıldığında ise görece daha yüksek sendikalı olma oranına karşın sendikaların bürokratik yöntemleri sonucunda istenilen mücadelecilikten büyük oranda uzaklaşmış gözlemlenmektedir. Bu noktada, işyeri komiteleri üzerinden sendikaları mücadelecilik bir hatta çekmek yönündeki politikamız güncelliğini korumaktadır. Metal sektöründeki toplu iş sözleşmesi (TİS) süreci partimiz için bu mücadelenin fitilini ateşleyecek bir moment olarak görülebilir. Türkiye İşçi Partisi kendisine ilginin olduğu kentli emekçilerini örgütlemeyi hedefleri arasında tutmaya devam edecek, ancak bunun yanı sıra özellikle yüzünü geçici olarak AKP ve sağ partilere dönmüş mavi yakalı ve sanayi işçilerinin örgütlenmesi için elindeki tüm olanakları kullanacaktır. Bu kesimdeki AKP hegemonyasını kırmanın zorluğunu görmekte beraber, sahadaki seçim çalışmaları emeğin haklarını öne çıkaran bir anlayış, ayrışma ve kamplaşmanın sağlıklı bir şekilde yarılabilmesini bize göstermiştir. Birçok yerel örgütte eski AKP/MHP seçmeni olan emekçilerin partimize üye olması istisnai durum olmaktan çıkmıştır. Bu alandaki mücadele sadece “örgütlenme” ve “hak savunuculuğu” ile kısıtlı bir alan olmadığı da unutulmamalıdır. Partimiz emeğin yoksullaştırılmasına karşı servet vergisi, emekçilerin barınma hakkının elinden alınmasına karşı, barınma rantına neden olan konutların kamulaştırılması, çalışma saatlerinin düşürülmesi vb. birçok talebini daha belirgin hale getirecek ve gündeme taşıyacaktır. Öte yandan, kamu emekçilerinin karşısına resmi enflasyon oranının bile altında bir TİS teklifi ile gelen Saray Rejimi’ne karşı radikal bir sendikal mücadelenin karşılığı olduğu görülmektedir. Yakın zamanda kuruluşunu ilan eden ve “Sınıfta İnat” grubu ile bu alanda etkili politikalar üretilmesi sağlanabilir, sendika içi dar grupçuluktan uzak, tabana dayalı, yapıcı, kapsayıcı ve mücadelecilik bir sendikacılığın temeli atılabilir.

AKP iktidarı, Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren tarım politikalarının serbest piyasa mantığına uygun hale getirilecek şekilde yeniden yapı-

landırılmasına yönelik politikaları devam ettirmiş ve nihayetinde bugün Türkiye'deki küçük tarım üreticileri üretim sürecinden ürünlerin pazarlanmasına kadar her aşamada tarım-gıda şirketlerinin kontrolü altına girmiştir. Bunun sonucunda küçük ölçekli çiftçi sayısı azalmış, devlet destekleri tırpalanmış ve kırdaki küçük üreticiler artan güvensizlik, borçluluk ve yoksullaşma ile karşılaşmıştır. TİP, hem küçük üreticilerin hem de tarımda çoğunlukla kayıtdışı bir şekilde istihdam edilen emekçilerin sorunlarını siyaset alanına taşıyabilmek adına bugüne kadar birisi İzmir, Kemalpaşa'da diğeri ise Kırklareli'nde iki tarım konferansı düzenlemiştir. Önümüzdeki dönemde TİP kırdaki üreticilerle temaslarını yoğunlaştıracak ve inşa etmeye çalıştığı sermaye karşıtı halk bloğuna tarım üreticilerini de dahil etmeye gayret gösterecektir.

TİP Halkların Ortak Gelecek Hayalini Büyütecek

2023 seçimleri bir kez daha Kürt halkının her türlü baskıya, manipülasyona ve bir bütün olarak düzen siyasetinin Kürt meselesindeki ilkesizliğine rağmen mevcut zorbalık rejimine karşı eşit ve özgür bir toplumda bir arada yaşama arzu ve iradesinde ısrar ettiğini göstermiştir. Türkiye'de barışın, eşitliğin ve özgürlüğün tesisi için eşsiz bir değere sahip olan bu irade, Kürt halkının içerisindeki ilerici dinamikleri tasfiye etmeye yönelik bugüne kadar türlü yöntemler denemiş olan AKP iktidarının bir türlü baş edemediği en büyük korkularından biri olmuştur. İktidarının ilk 10 yılında Kürt halkı içerisindeki bu ilerici dinamikleri “barış süreci” ve “demokratik açılım” gibi projelerle kendi İslamcı hegemonya projesi içerisinde soğurmaya çalışan siyasal iktidar bunun mümkün olmadığını, tersine herhangi bir barışçı yönelimin halklar arasındaki önyargıları zayıflatarak onları ortak bir mücadeleye hazır hale getirebildiğini görmüştür. AKP'nin özellikle son 10 yıldır Kürt meselesini yeniden bir güvenlik meselesine indirgeyerek, Kürtlerin siyasal iradesini baskı ve savaş politikalarıyla kuşatmaya çalışması buradan kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda siyasal iktidar bir yandan seçilmiş belediye başkanlarının yerlerine kayyımlar atayarak asgari bir demokratik hak olan seçme hakkını askıya alacak kadar ileriye gitmiş, başta HDP'nin eski eş başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ olmak üzere yüzlerce Kürt siyasetçi uzun süre keyfi tutuklamalarla siyasetten uzaklaştırılmaya çalışmıştır. TİP, yalnızca Kürt halkının siya-

sal iradesini gasp etmekle, Kürt meselesine yönelik barışçıl bir çözümü baltalamakla kalmayıp aynı zamanda hukuksuz, otriter ve keyfi politikaların ülkenin bütününe yayılmasına zemin hazırlayan, herhangi bir hak arama mücadelesini “terörist” yaftasıyla boğan bu yönelime karşı durmaya devam edecektir.

Türkiye’de bir emekçi iktidarı ancak Türk ve Kürt emekçilerinin yüzlerini birbirlerine dönmesiyle, eşitlik, özgürlük, adalet, barış ve emek temelli ortak bir gelecek hayalinde buluşmasıyla mümkün olabilir. Halkların kardeşçe ve barış içinde bir arada yaşamasını temel alan bu fikir, her türlü ırkçı-faşizan politika ve ideolojilerle mücadeleyi esas alır. Öte yandan, sorunun yalnız Türkiye coğrafyasıyla sınırlı olmadığı açıktır. AKP-MHP iktidarı dahil devlet gücünü kullanan her türlü aktörün ve emperyal güçlerin, sorunları derinleştiren, barışa hizmet etmeyen, Kürt sorununu kullanarak bölgeyi emperyal hedeflerin oyun sahasına çeviren tutumlarının da karşısında yer alınmalıdır. TİP, ülke ve bölge halklarının tüm sorunlarının, kendi iradeleriyle, silaha başvurmaksızın, barış hedefiyle ve demokratik yöntemlerle çözümünün mümkün ve gerçekçi olduğunda ısrar etmektedir. Devlet ve iktidarın Kürt politikası yalnız kör şiddet ve baskı yoluna dayanmamakta, Hüda-Par gibi Hizbullah kökenli örgütlenmeler ile Kürt halkının sosyalizm ve emek mücadelesinden uzaklaşmasını arzulayan sağ-milliyetçi partiler palazlandırılmak istenmektedir. TİP, Türk ve Kürt emekçilerinin ilerici bir eksende buluşmasını engelleme hedefli her türlü eğilimle de mücadele edecektir.

TİP, ittifaklar konusuna basit-teknik bir mesele olarak bakmamaktadır. İktidar mücadelesinin asli sorunsallarından biri olan ittifakların şekillenmesinde dönemin iktidar ve devlet yapısının karakterine karşı takınılması gereken ideolojik-politik tutum, politik güç dengeleri ve emek hareketinin düzen cephesinde gedikler açma kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunabilecek toplumsal dinamiklerin varlığı gibi faktörler belirleyicidir. Partimiz, genel seçimler öncesinde kurulan Emek ve Özgürlük İttifakı’na da hem ittifaklara hem de Kürt sorununa ilişkin ilkesel tutumu üzerinden yaklaşmıştır. TİP, ittifakı Türk ve Kürt emekçilerinin ilerici bir eksende yan yana gelişinin bir örneği olarak değerlendirmiştir. Saray Rejimi’nin baskı ve şiddeti karşısında yalnız

seçim düzleminde ve yalnız Kürt siyasi hareketiyle değil, daha geniş bir satıhta girişilebilecek işbirlikleri ve yan yana gelişler değerlendirilmiş ve mümkün olan en geniş birliklilik sağlanmaya çalışılmıştır. TİP, Saray Rejimi'nin siyasal İslamcı, cinsiyetçi ve çevre düşmanı karakteri karşısında gerek toplumsal mücadelede, gerekse seçimlerde laiklikten demokrasi ve barışa kadar uzanan bir çizgide yan yana gelişleri zorlamış ve özel olarak Kürt sorununun ittifak projeksiyonuna dahil edilmesini önemsemiştir. Seçim dönemindeki başarı veya başarısızlıklardan, yerli yersiz tartışmalardan daha önemli olan bu genel yaklaşımımız ve mücadelemizdir. TİP ittifaklar ve Kürt sorunu başlıklarındaki ilkesel yaklaşımını koruyacak, dönemin gerektirdiği şekilde en ileri noktada siyasi pozisyonunu alacaktır.

Türkiye bugün önlenemez göç hareketlerinin küresel ölçekte tetikleyebileceği sarsıntıları Batılı kapitalist merkezlerin beklentileriyle uyumlu bir şekilde hafifleten dünyanın en büyük göçmen idare merkezi haline gelmiş durumdadır. TİP, bugün halka umut vermekten uzak durumdaki düzen partilerinin göçmen meselesine yönelik yaygın kaygıları istismar etme ve bu yolla kendi siyasal etkilerini "kısa yoldan" koruma ve arttırma eğilimlerinin ülkedeki Saray rejimine karşı hakiki bir muhalefet zemininin altını oymakta olduğunu görmektedir. TİP, esas karşıtlık eksenini yurttaşlar ile göçmenler arasında kurarak ülkenin köklü ve yapısal sorunlarının esas kaynağı olan sermaye düzeninin ve Saray rejiminin rolünü belirsizleştiren bu fırsatçılığa prim vermeyecektir. TİP, ülkede mutlaka ciddiyetle ve yeni bir perspektifle ele alınması gereken bir göç yönetim sorununun varlığını kabul etmektedir. Bu doğrultuda partimiz, göçmen meselesine yönelik gerçekçi bir politikanın öncelikle göçmen/mültecileri hareketsiz bırakarak Türkiye'de sabitleyen, ve ülkeyi dünyanın göçmen idare merkezine çeviren düzeneği ve bunun bir yansıması olan AB ile imzalanmış geri kabul anlaşmasını ortadan kaldırmakla mümkün olduğunu anlatmaya, savunmaya devam edecektir.

Türkiye'nin tüm sorunlarını ülkedeki göçmenlerin varlığına indirgeyen ve onları esas düşman olarak belleyen eğilim yalnızca belirli milliyetçi gruplarla sınırlı kalmayarak sosyalistlerin doğal kitleleşme tabanını oluşturacak kesimleri de etkisine ziyadesiyle almış ve ülkenin her yerinde gittikçe yaygınlaşan ve kemikleşen bir tavra dönüşmüş durumdadır.

Türkiye'deki göçmen düşmanlığı yalnızca toplumda halihazırda yaygın olan xenofobinin ya da ırkçı düşünce dünyasının basit bir dışavurumu değil saray rejiminin yarattığı siyasal, ideolojik ve iktisadi gerilimlerle rezonans halinde olan ve bu gerilimlerle ilişkili biçimde somut biçimler alan karmaşık bir olgudur. Göçmen düşmanlığına karşı geliştirilecek politika ve söylem; bu karmaşıklığı gözeterek göçmen düşmanlığına zemin teşkil eden endişeleri sınıf perspektifinden politikleştirmek durumundadır. Türkiye İşçi Partisi, Türkiye toplumunun son yıllarda yaşadığı sarsıcı ekonomik güç kaybının, kamusal mekânların dinselendirilmesinin ve bir bütünün eşit bir parçası olma hissini gittikçe ortadan kaybolmasının esas sorumlusunun Saray rejimi ve sermaye düzeni olduğunu ısrarla vurgulamaya devam edecek ve emekçilerin bu esas karşıtlık ekseninde örgütlü bir kolektif varoluş kazanması için tüm araçlarını seferber edecektir. Türkiye İşçi Partisi, mücadele içinde bütünleşme stratejisi temelinde halklar arasındaki önyargı ve düşmanlıkların ortak mücadele gündemlerinde bir araya gelerek aşılabileceğini savunmaktadır. Bu minvalde, TİP, sosyal haklar ve eşit yurttaşlık mücadelesine toplumda emeğiyle geçinen statüsü ve kökeni ne olursa olsun herkesi dahil edecek zeminler oluşturmaya çalışacaktır.

TİP İfşayla Yetinmeyip Mevziler Kazanmaya Odaklanacak

TİP'in yukarıda özetlenen stratejik yönelimlerinin ete kemiğe bürüneceği aşama siyaset yapma biçimi ve taktiksel açılımları olacaktır. TİP geçen dönem, halkın taleplerini radikal şekilde dile getirerek, düzen muhalefetine girmekten imtina ettiği alanlarda sözcülük yaparak kendine ait bir siyaset tarzı üretmiş oldu. Bu tarzın sınırlarına gelinirse de yeni mevziler yaratmanın gerektiği açıktır. Yüzünü TİP'e dönmüş veya dönebilecek yurttaşların silkinmesini sağlamak, burada umut yaratmak ve henüz seslenmekte zorlanılan topluluklarla bağ kurmak için yeni dönemde, iktidarın ifşa edilmesinin yanı sıra "kazanımlar siyasetine" de odaklanılacaktır.

TİP, yerel/sektörel mikro ölçekleri de içine alacak şekilde, emeğin örgütlenmesi ve hakları, kadın mücadelesi, özgürlükler ve laiklik, ekoloji, gençlik, engelliler gibi alanlarda halkın ortak mücadelesinin kazanım

elde etmesini hedefleyecektir. Bugün genel olarak muhalefet ama öze-
linde de sol-sosyalist hareketin, topluma, birlikte mücadele ettiğinde ka-
zanılabileceğini göstermek gibi bir yükümlülüğü vardır. Özellikle genç
ve/veya eğitimli kesimlerin ülkeyle duygusal bağının korunması ya da
halkın genelinin siyasetle ilişkisinin süreklileştirilmesinin temel halka-
sı, “ne işe yarayacak?” sorusuna gerçekçi, etkili ve ulaşılabilir hedefler
belirlemekten geçecektir. Söz konusu “kazanım siyaseti” bir yasanın
gündeme getirilmesi ve meclisten geçirilebilmesi veya iktidarın makro
ölçekteki bir uygulamasının durdurulması gibi örnekleri içerebileceği
gibi, mahallesindeki bir sorununda, iş yerindeki bir hak kaybında, so-
kakta yaşayabileceği muhtemel bir tehlike karşısında yurttaşlarımızın
ortak mücadelesinin başarıyla sonuçlanmasını kapsamalıdır. TİP, bu
çerçevede yürüteceği faaliyette ister istemez gündemler arasında tercih-
ler yapmak, kimi konuları dönemsel olarak elemek zorunda kalabilir.
Önemli olan, özel olarak kazanımla sonuçlanmasa da toplumun bütü-
nünü ilgilendiren konularda düzenli politik çıkış ve üretimlerde bulun-
mak; kazanım hedefli somut mücadele alan ve konularında ise sadeleş-
me ve odaklanmayı başarabilmektir.

Partimizin geniş kitleleri seferber edebilme kapasitesinin şimdiye kadar-
ki en dinamik haline kavuştuğu dönem hiç şüphesiz 6 Şubat depreminin
ardından gerçekleşen faaliyet evresidir. Büyük oranda kendiliğinden
gelişen muazzam bir yurttaş desteğiyle birlikte şekillenen dayanışma
faaliyeti TİP’in o güne dek oluşturduğu güvenilirlik duygusunu hem
pekiştirmiş hem de daha geniş bir çeperin nezdinde, mücadele için de
dayanışma için de doğru adresin TİP olduğu fikrini büyütüştür. Bu
TİP’in bugüne kadar elde ettiği en önemli kazanımlardan birisidir ve
önümüzdeki dönemde bunu daha da derinleştirmek, partimize duyulan
bu güvenin hakkını verecek faaliyetleri örgütlemek gerekecektir.

Deprem sürecinde aniden gelişen bu hummalı dayanışma faaliyetinde
kimi aksaklıklar ortaya çıkmış olsa da, partinin örgütlenme ve koordi-
nasyon kapasitesi hızla yeni işbölümlerine giderek Hatay’a dönük akışın
sekteye uğramamasını sağlamıştır. Bu süreç TİP açısından katılımcılığın
ve katkı koymak isteyenler için çeşitli kanalların açık olmasının hem
kitleleşme hem de hegemonik bir pozisyon kazanmak açısından ne
denli hayati olduğunu göstermiştir. Bilhassa Hatay’daki Asi Koordinas-
yon Merkezimizin inşası, işleyişi ve uzun bir zaman boyunca oradaki

faaliyetlerdeki sürekliliğin sağlanması için gösterilen çabalar, özverinin ve işbirliğinin demokratik ve dayanışmacı bir yaşam tahayyülü bakımından asli birer unsur olduğunu da göstermiştir. Konteyner mahalle-mizim oluşturulması, burada kadın emeğinin görünür kılınması ve yanı sıra ekolojik kriterlerin hakim olacağı üretim ve istihdam modellerinin hayata geçirilmesi «kazanım siyaseti» adı altında tarif ettiğimiz perspektifimiz dahilinde düşünülmelidir. Dayanışmacı temeller üzerine inşa edilen bir toplumsal işleyişin sürdürülebilirliği kapitalizmin haki-miyeti karşısında kazanılmış bir mevzi olacaktır.

Dönemsel olarak, TİP'in kazanımlar siyasetinin test alanlarından bir tanesi yerel seçimler olacaktır. TİP yerel seçimlere dört hedefle yaklaşır. Birincisi, sosyalist siyasetin ülke ölçeğinde yakaladığı desteği geliştirerek sürekli hale getirmek; ikincisi, sosyalist-halkın çıkarlarını savunan belediyeçilik/muhtarlık örnekleri yaratmak; üçüncüsü, sol-sosyalist belediyelerin olmadığı yerlerde belediye meclislerinde halkın çıkarlarını savunacak yerel muhalefet odağı yaratmak; ve dördüncüsü partinin ve halkın yerel ölçeklerde örgütlenme kanallarını açmak. TİP'in yerel seçimlerde gerektiğinde kimi yerel ittifaklarla birlikte sağlayacağı başarı, sosyalist siyasetin yalnız bir muhalefet gücü değil aynı zamanda yönetme becerisi sergileyebilecek bir iktidar alternatifi de olabileceğini gösterecektir. Öte yandan, ister iktidarda ister muhalefette olsun tüm düzen partilerinin halka karşı işledikleri suçların kristalize bir örneği olarak yerel yönetimler için oluşturulacak halkçı programlar, gösterilecek adaylar ve örgütlenme pratikleri, TİP'in düzen partilerinin tamamının karşısındaki özgül konumlanışını ve ayırım çizgilerini kuvvetlendirecektir.

TİP Siyasetini Mücadeleyle, Mücadelesini Kazanımla Büyütecek

TİP yukarıdaki stratejik çerçevesiyle uyumlu şekilde emekten, bağımsızlıktan, demokrasiden, adaletten, özgürlüklerden, toplumsal cinsiyet eşitliğinden, eşit yurttaşlıktan, barıştan ve laiklikten yana mücadele hattını sürdürecektir. Genel politika ve söylemlerin yanı sıra TİP gelecek dönemde öncelikli olarak;

Emekçilerin siyasete örgütlü katılımının önündeki temel engellerden biri olan sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi'ni düzenleyen yasaların değişmesi mücadelesine öncülük edecektir.

Türkiye ekonomisi için kritik sektörlerde olanak varsa mevcut sendikaların, yoksa yeni örgütlenme araçlarının devrimci ve siyasal bir tarzla tabanda örgütlenmesine emek harçayacaktır.

Barınma sorunu yaşayanlar, asgari ücretliler, işsizler, emekliler, güvensizler, çalışmak zorunda kalan öğrenciler gibi kritik kesimlerin haklı taleplerinin kazanılması için verilecek mücadelelerde önderlik yapacaktır.

Kadınların ve LGBTİ+'ların şiddetten uzak yaşama ve istihdama katılım hakları önündeki tüm engellerin ortadan kaldırılmasına odaklanacaktır.

Yerel düzeyde ekolojik yıkım ve afetler ile ilişkili sorunlar karşısında yaşam hakkı için harekete geçmiş tüm yurttaşlarımızın yoldaşı, bu mücadelelerin emek, gençlik ve kadın dinamiğiyle buluşmasının öncüsü olacaktır.

Yerel seçimlerde sosyalist belediyecilik ve yerel yönetim örnekleri yaratmak, belediye meclislerinde halkın taleplerini en gür şekilde dile getirmek için harekete geçecektir.

DÖRDÜNCÜ KISIM: TİP'İN YENİ DÖNEMDEKİ ÖRGÜTLENME ANLAYIŞI

Hem Genişleyen Hem Derinleşen Bir Parti

Partimiz, 2019 yılındaki Utkan Adıyaman Konferansı ve 2021 yılındaki Müdahale Kongresi ile kitlesel sosyalist partinin inşasına dönük hedefi çerçevelemiş, 2023 yılı ile birlikte on binlerce üye, yüz binlerce destekçi ve bir milyon seçmeni ile bu hedefine büyük ölçüde ulaşmıştır. Seçimlerden hemen önce ortaya koyduğumuz, sosyalizmi düzen karşısında Türkiye'nin ana muhalefet akımı haline getirme perspektifi, seçimlerin ardından kurumsal muhalefetin zayıfladığı, yurttaşlarla düzen siyaseti arasında siyasi ve duygusal bir kopuşun yaşandığı, dahası Saray Rejimi'nin yenilebileceğine dair bir inançsızlığın büyüdüğü bu ortamda ülkemiz için çok daha zorunlu bir ihtiyaçtır.

Bu ihtiyacın karşılanabilmesinin zorunlu koşulu, partimizin örgütsel ve siyasi yapı ve pratiğinde niteliksel bir sıçrama yaşamasıdır. Eğer partimizin önümüzdeki dönemdeki hedefleri düzen siyasetinin tümüne karşı farklı toplumsal talepleri ortak bir sınıfsal ve halkçı program etrafında buluşturmak, sınıfın farklı yakalarını bir araya getirmek, kazanımlar siyaseti doğrultusunda Saray Rejimi'ne karşı mevziler elde etmek ve bunların tümü sayesinde Türkiye'deki yerleşik politik koordinatları değiştirecek bir politik kuvvet haline gelmekse örgütümüz geçmiş dönemdeki bazı eksikliklerini aşacak şekilde yeni bir örgütlenme tarzına kavuşmalıdır.

Sosyalizmi geniş kesimlerle buluşturma stratejimiz ve kapsayıcılığımız dolayısıyla, öncesinde sol-sosyalist mücadele içerisinde yer almamış, yaşamı boyunca herhangi bir örgütlü faaliyette bulunmamış kitleler

saflarımıza katılmıştır. Bununla birlikte, partimizin oldukça kısa bir süre içinde yaşadığı bu kitleselleşme parti-üye ilişkisi, örgütsel işleyiş ve parti kültürü gibi çeşitli başlıklarda zorlayıcı durumlara neden olmuştur. Partinin siyasal doğrultusunun üyelere sistemli bir şekilde taşınmaması, parti üyelerinin siyasal hattın belirlenmesi süreçlerine katılım kanallarının yeterince işletilememesi ve böylelikle de parti içerisinde yeterli düzeyde bir ortak dilin geliştirilememesi, deprem ve seçimler gibi olağanüstü ya da ilk kez deneyimlenen süreçlerde kurullu ve kural-lı çalışma anlayış ve pratiğinin zayıflaması, gelecek mücadele döneminde ele alınması gereken sorunlar olarak öne çıkmaktadır.

Kapitalizmin ideal “insan”ına karşı TİP’in ve sosyalistlerin görevi eskisinden de büyük ve önemlidir. Bu doğrultuda TİP’in üye kazanma ve üyelerini kalıcılaştırma/kadrolaştırma süreci, parti içerisindeki bir-takım sorumlulukların sahiplenilmesinin ötesine geçerek insanın kendi dönüşümünü merceğine titizlikle alan bütünlüklü bir dönüşüme evrilmelidir. Bu noktada potansiyel ve mevcut parti üyelerini dünyaya bakış açısını ve biçimini değiştirmeye çağıran, bunu yaparken siyaset yapma biçimi ve kuramsal zenginliğiyle yol gösterici olan, sosyal medyanın ve yeni iletişim imkanlarının yarattığı elverişli zemini hastalıklı fikirlerin değil evrensel-toplumsal ilerici değerlerin yayılması için bir fırsata dönüştüren, üyelerini ve hatta sempatanlarını buldukları her ortamda bir başka dünya hayalinin doğal propagandacıları olarak donatan bir partiye ihtiyaç vardır. TİP’in önümüzdeki dönemde “kadrolaşma” ve kalıcılığa çalışmaları bu eksende ele alınacak; kimi yanlış örneklerde görüldüğü üzere yalnızca partinin gündelik işlerini halletmek için değil, sahip olduğu benliği ve içinde yaşadığı toplumu örgütlü bir biçimde dönüştürecek insan kaynağına kavuşmak için TİP kadrolaşacaktır.

Bu doğrultuda önümüzdeki dönemde partideki kurul ve kurumlar ile buradaki görevlerin net ve ayrıntılı biçimde tanımlanması; etkili denetim mekanizmalarının kurulması ve kurumsallaştırılması; çalışma esaslarının yönergelerle belirlenip ayrıntılandırılması; iş ve süreçlerin takibi ile geri bildirimlerin sistematik biçimde yapılması; tüm örgütsel işleyişin öngörülebilirlik doğrultusunda çerçeveslendirilmesi; parti içi ilişkilerin geleneksel şablonlarla ya da kişisel yaklaşımlara göre değil,

partimizin siyasal stratejisinin gerektirdiği herkesçe bilinen protokollere göre gerçekleştirilmesi; bu doğrultuda parti eğitimlerinin düzenlenmesi; parti merkezi kurullarının siyaset üretme ve örgütsel hareket etme kabiliyetlerinin yetkinleştirilmesi ve genişletilmesi; parti alanı içerisinde üyelerin daha fazla görev ve sorumluluk almasının teşvik edilmesi; parti yöneticilerinin kendi kurullarının görev ve sorumluluk alanlarındaki faaliyetler doğrultusunda işleri başka birim ve kurullara havale etmeksizin birer politik özne olarak inisiyatif alması; üyelerin zorunlu durumlar haricinden ikiden fazla kurulda görev almaması; eski-yeni tüm üyelerin faaliyetlere katkısının alınarak parti aidiyetinin güçlendirilmesi; aidat rutininin düzene sokulması ve mali disiplin partimizin örgütsel ve siyasal tahkimatı açısından önem arz etmektedir. Böylesi bir kurul çalışması kadrolaşmanın, yani politik-örgütsel olgunlaşmanın en önemli aracıdır; dolayısıyla tüm kurullarımızın hedefler doğrultusunda düzenli kararlar ve faaliyetler üretmesi ve bunlara ilişkin çıktılarını bildirmesi hem kadrolaşma hem parti disiplininin güçlenmesi hem de dışarıdaki atıl enerji ve birikiminin kullanılması açısından hayati önem taşımaktadır.

Kurumsallaşma hedefi, mevcut örgütsel yapıların oluşturulmasında ve idaresinde eşgüdümlü çalışmanın geliştirilmesi yanında partimizin yeni dönemdeki siyasal hedef ve stratejileri doğrultusunda yeni kurumlar inşa etmesi anlamına da gelmektedir. Ortak bir siyasal dilde netleşme ihtiyacı doğrultusunda oluşturulması gereken bu yeni kurumların başında partimizin eğitim faaliyetlerini örgütleyip yürüten bir eğitim enstitüsü gelmektedir. Böyle bir enstitü, parti içi eğitim ihtiyaçlarını tespit eden, tüm eğitim faaliyetlerini merkezi düzeyde örgütleyen, eğitimlere ilişkin geri bildirimleri toplayıp değerlendiren ve böylelikle eğitim sürecinin dikey ve tek yönlü yapısını değiştiren, eğitim videoları, broşürler, kitapçıklar hazırlayan, Bilim Kurulu üyeleri başta olmak üzere eğitim süreçlerine katılabilecek parti üyelerini bu faaliyetler için harekete geçiren bir yan kurumdur. Çerçevesi parti programı ve tüzüğü tarafından belirlenmiş bir siyasal-örgütsel eğitim seferberliğini örgütlemekle görevli Enstitü'nün Yürütme Kurulu, Parti Meclisi tarafından belirlenip denetlenir ve Örgüt Bürosu ile eşgüdüm halinde çalışır. Enstitü, bir yüksekokul gibi kurumsal olarak örgütlenir. Enstitü, yalnızca netleşme ihtiyacını giderecek olan parti içi eğitim seferberliğiyle değil,

aynı zamanda sosyal medya kanalları aracılığıyla kamuoyuna dönük eğitim, panel, konferans ve benzeri faaliyetler düzenlemekle de görevlidir.

Üyelerin birbirleriyle ve parti kurumsallığının üyelerle aralarındaki ilişkiyi sürekleştirmek ve kuvvetlendirmek için iletişim teknolojilerinin sunduğu geleneksel ve yeni araçlardan faydalanılmalıdır. Bu teknolojilerin başında, oluşturulacak “Üye Portalı” gelmektedir. Üye portalı, parti üyelerinin tüm örgütsel ve siyasal kararlara erişebileceği, kendi birimleri içerisindeki tartışmalara katkı verebileceği, talepler/raporlar iletebileceği, yatay-dikey birimler arası iletişimin kolay ve sürekli takip edilebilir hale geleceği, parti politikaları doğrultusunda üyelere katkı ve görüş alınacağı, her üyenin kendisine tanımlanacak bir kullanıcı kimliği ve şifre ile erişeceği bir internet sitesidir. Bu site ayrıca parti içi eğitim amacıyla üretilen video, kitapçık, broşür ve türevi materyallere üyelerin kolaylıkla erişebilmesini sağlayacaktır. Parti üyeleri kurulların ve parti kurumsallığının siyasal gündemini sürekli olarak takip edebilecek, bu gündeme yazılı olarak katkı, görüş, eleştiri gibi müdahalelerde bulunabilecektir.

Partimiz, kendisini tanımlamayı tercih ettiği biçimiyle “Gezi'nin partisi” olarak, Gezi'nin yaratıcı, bozucu propagandif aklını tüm sınırlı kaynaklarına karşın başarıyla tatbik etmiş, başta Propaganda Bürosu'nun ürettiği içerikler olmak üzere parti çalışmaları hem halka seslenebilmekte başarılı olmuş hem de yeni seslenme biçimleri yaratmıştır. Seçimden önce partimizin on milyonlarca yurttaşımız tarafından paylaşılan propagandif mesaj ve görselleri, seçim sürecinde “TİP Senin Kampanya Senin” kampanyasıyla doğrudan yurttaşların kampanyanın öznesi haline geldiği bir merhaleye ulaşmış, kendi kendini örgütleyen bir fikir ve propaganda halini almıştır. Öte yandan partimiz sokaklardan parlamentoya, televizyon programlarından dijital mecralara değin tüm alanlarda milyonlarca yurttaş sosyalistlerin söz ve iddialarını duyurmuş, bu çalışmalar partimizin kitleleşme sürecine büyük katkı koymuştur. Özellikle sosyal medyanın propaganda faaliyetlerimiz açısından kullanılma biçimi, kendine has bir dil ve örnek bir başarı yaratmıştır. Ancak seçim süreci göstermiştir ki kurumsal sosyalist ana muhalefet partisi perspektif ve iddiasına sahip partimiz, kendisine yeni

alanlar ve araçlar yaratmak durumundadır. TİP milletvekillerine ve genel merkez yöneticilerine seçim süreciyle başlayan medya ambargosu, yazılı ve görsel medyada partimiz hakkında üretilen sistematik yalan, manipülasyon ve provokasyonlar, tüm bunların yanında ve ötesinde, otoriterleşme şiddetini artıran Saray Rejimi'nin yurttaşlar ile ilişkilenilecek kamusal alanları daraltması/kapatması, partimizin yeni araçlar ve alanlar yaratmaya dair duyduğu ihtiyacın gerekçeleridir. Bu yeni araç ve alanların başında, seçim sürecinde medya ambargosunun da gösterdiği üzere, partinin sesini, sosyalistlerin sözünü milyonlarca yurttaşla ulaştırabileceği bir dijital medya yayıncılığı platformu gelmektedir. Bu dijital medya yayıncılığı aynı zamanda yurttaşlar arasında yeni bir siyasal dil, kültür ve bilincin yaratılmasına da katkı sağlayacaktır.

Özellikle son yıllarda sosyal medyada ırkçı, cinsiyetçi, piyasacı ve sağlamcı bir kültürün planlı biçimde üretildiğini ve üretimin özellikle genç kuşaklara tesir ettiğini gözlemliyoruz. Saray Rejimi'nin manipülasyonlarına da son derece açık bu alanın, sosyalistler tarafından bir mevzi olarak görülmesi, genç kuşaklar arasında yayıldığı iddia edilen ancak esas olarak yayılması için sistematik ve büyük bir uğraş verilen bu fikir ve pratiklere karşı bir mücadele alanı görülmesi önemlidir. Kitlesele sosyalist partinin, toplumun bütününde ancak özellikle de genç kuşaklar arasında ırkçı, cinsiyetçi, piyasacı ve sağlamcı pratiklere yönelik bir karşı bilinç örgütlemesi, açık manipülasyonları boşa düşürmesi, sosyalist fikirleri bu alanda yaygınlaştırması gerekmektedir. Sosyalist siyaset, yalnızca burjuva kamusal alanın kendisine sundukları ile yetinmemeli, bu otoriterleşme koşulları altında hâlihazırda büsbütün daralmış burjuva kamusal alanın sınırlarını aşacak bir yatay-dayanışmacı kamusal alan tahayyül etmeli, halkla bir araya gelmenin, ilişkilenenin, halkı özne olarak mücadeleye çağırmanın yollarını keşfetmelidir.

Geride bıraktığımız yasama döneminde partimiz yürüttüğü mücadele ile "TİP gibi muhalefet etme" tarzını yaratmıştır. Meclis kürsüsünün partimiz tarafından doğrudan siyasal/toplumsal mücadelelerin kürsüsü olarak kullanılması, Saray Rejimi'nin suçlarının bu kürsüde ve yasama alanı içerisinde radikal gerçekliğiyle ifşası, grubu olmayan partili milletvekillerine söz hakkı dahi tanımayan meclis içtüzüğünün doğrudan içtüzük içi manevralarla devre dışı kılınması bu muhalefet biçiminin yasama alanı içindeki belli başlı pratiklerdir. Bir araç olarak

parlamentoyu etkin biçimde kullanmak, partimizin ve sosyalizmin geniş kitlelerce yeniden buluşması için bir zemin işlevi görmüştür. Öte yandan, bu pratiğin Türkiye sosyalist hareketi içerisinde parlamento-nun işlevi ve sosyalistlerin tutumuna ilişkin tartışmalara dair yeni bir pencere açtığını, çeşitli yönlerden ilham verici olduğunu görmekteyiz. Bu noktada, önümüzdeki görev partimizin parlamento pratiğini büyüt-mek, zenginleştirmek, “TİP gibi muhalefet etme” tarzında niteliksel bir sıçrama yaratmaktır.

Geçtiğimiz yasama döneminde “sokak ile meclis” arasındaki açığı kapatmayı, siyasal/toplumsal mücadelelerin sözünü ülkenin bütünü-ne yaymayı amaçlayan pratiğimizi geliştirmeli, bu doğrultuda, düzen siyasetinin yurttaşlardan değil sermayeden yana taraf aldığı ve “oy kullandığı” her önemli somut durum için doğrudan yurttaş iradesini referandum gibi çeşitli yöntemlerle ölçen, ölçtüğü iradeyi örgütleyen, örgütlülüğü kurumsallaştıran ve ona düzen siyasetini bozucu bir hüvi-yet kazandıran bütüncül bir anlayışı hayata geçirmeliyiz.

Partimizin genel siyasal stratejisi doğrultusunda çalışma ilişkileri ve işçi sınıfı merkezli odağımızı parlamentoda da korumamız ancak yalnızca buraya sıkışmadan, siyaset üretimimizi başka alanlarla da (top-lumsal cinsiyet, gençlik, sağlık, barınma, göç, güvenlik, teknoloji vb.) çeşitlendirmemiz gerekmektedir. Geride bıraktığımız yasama dö-ne-minde genel kurul ve komisyon konuşmaları, soru önergeleri, kanun teklifleri ve haftalık basın toplantıları ile sınırlı kalmış yasama pratikle-rimizi zenginleştirmeliyiz. Bu doğrultuda çeşitli başlıklarda TİP Bilim Kurulu üyelerinin desteğiyle Yasama Bürosu tarafından hazırlanacak dönemsel raporlar, iktidarın getirmekte olduğu kanun tekliflerine karşı bu tekliften etkilenen ya da ilgili alanda çalışan kişi ve kurum-larla yapılacak çalışmalarla bu tekliflere dönük muhalefetin önceden ve birlikte oluşturulması, milletvekillerinin yasama faaliyetlerinin ken-disinin, bir başka ifadeyle, milletvekillerinin yasama karnesinin halka ulaştırılmasında kolay, erişilebilir bir raporlamanın hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

Geride bıraktığımız dönemde partimizin kadın, gençlik, ekoloji mü-cadelesi başta olmak üzere siyasal/toplumsal alandaki mücadelelerden elde ettiği mevzi ve birikimler son derece önemlidir. Bu alanlardaki

• **TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 2. KONGRE ÇERÇEVE BELGESİ**

mücadeleleri emek merkezli bir yoğunlaşmayla sürdürmek, birbirinden ayrı duran/ayırılmak istenen toplumsal mücadeleleri bu eksenle bütünleştirmek ve siyasal faaliyetleri bu bütünsellik ve yoğunlaşmayla örgütlemek önümüzdeki mücadele döneminin başlıca görevleridir.

Beklenen Marmara depremi de partimizin örgütlenmeye dair başlıca gündemlerinden biri olmalıdır. 6 Şubat depreminin meydana getirdiği kaosa daha yeni tanık olmuş ve tüm gücünü buraya yönlendirirken çok geniş bir yurttaş kesimini de seferber etmeyi başarmış bir parti olarak Marmara merkezli bir depremin yaratacağı yıkımın da gerektirdiği hazırlığın da farkındayız. Devletin de yerel yönetimlerin gerekli tedbirleri alması için geniş bir halk basıncının oluşturulması için müdahil olma gereğinin yanı sıra 6 Şubat'tan çıkardığımız derslerle arama-kurtama alanında da üyelerimizin ve dostlarımızın donanımlı olmasını önemsiyoruz. Çok geniş bir bölgeyi etkileyecek olan Marmara depreminin ardından Türkiye İşçi Partisi tüm gücüyle müdahale etmeye hazırlıklı olmalıdır. Bu Bu yönde başlattığımız ve başka kurumlarla işbirliği içinde yürüttüğümüz çalışmaların önümüzdeki süreçte daha da hızlanıp kapsamının genişlemesini amaçlıyoruz.

Partimizin sosyalizmi toplumsallaştırma ve bir iktidar seçeneği haline getirme hedefi, yalnızca örgütsel işleyiş ve siyasette niteliksel bir sıçramayla elde edilemez. Bu hedef, aynı zamanda Türkiye'de bir bütün olarak emek hareketinin ve demokratik kitle örgütlerinin, emekçilerin sermaye ve Saray Rejimi karşısındaki örgütsel ve siyasal kapasitesini güçlendirecek doğrultuda dönüşümünü gerektirmektedir. Bu perspektif, demokratik kitle örgütleri ve sendikaları da partimiz için gelecek mücadele dönemi içerisinde örgütlenme ve müdahale alanları haline getirmektedir.

dosya

Mücadelede Yeni Evre

Bu sayımızda Dosya'da yer alan çalışmalar, Temmuz 2024'te Balıkesir'de parti yöneticilerinin katılımıyla düzenlenen 2024 Yaz Kampı'ndaki sunumlar temel alınarak hazırlanmış, kamptaki tartışmalar ardından yazılı hale getirilmiştir.

Türkiye ve Dünyada Bugün Türkiye İşçi Partisi İçin Tartışma Başlıkları

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ BİLİM KURULU

31 Mart Seçim Sonuçlarının Değerlendirmesi

31 Mart yerel seçimlerinin ardından ortaya çıkan siyasi tablonun yakın zamanda bir iktidar değişikliğine doğru evrilip evrilmeyeceği en çok merak edilen konulardan birisi. Bunun yanıtını öngörebilmek için öncelikle 31 Mart'ta ne olduğunu tespit etmemiz gerekiyor.

31 Mart yerel seçimlerini anlamlandırmaya çalışırken iki önemli noktanın altını çizmekte fayda var. Birincisi, AKP büyük bir yenilgi almıştır. Bu yenilgi sadece kaybettiği belediyeler ve oy oranındaki gerileme bağlamında değil, psikolojik üstünlüğü kaybetmek anlamında da ciddi bir yenilgidir. İkincisi, CHP büyük bir zafer kazanmıştır, ancak bu zaferin anlamını ve nedenlerini doğru kavramak gerekir. 31 Mart bir yerel seçimdi. Bunun bir yerel seçim olması, her şeyden önce seçmenlerin çok daha esnek, parti aidiyetlerini kısmen askıya alan, rahatlıkla başka partilerin belediye başkan adaylarını destekleyebildikleri bir tabloyu karşımıza getiriyor. Nitekim AKP ve MHP seçmenlerinin oy davranışlarında bu seçime özel bir değişim olduğu-

nu görüyoruz. Bir kısmının sandığa gitmediğini, bir kısmının CHP'li adayları desteklediğini, bir kısmının da Yeniden Refah Partisi'ne kaydığını söyleyebiliriz.

Bir diğer önemli etken ekonomik krizin daha fazla hissedilir hale gelmiş olması. 14 Mayıs 2023'ten 31 Mart 2024'e kadar uzanan süreçte ekonomik krizin daha da derinleştiğini, insanların hayat pahalılığı karşısında çok daha zor koşullarda yaşamaya başladığını ve buna daha net bir tepki gösterebildiklerini gördük. Dahası AKP'nin 14 Mayıs öncesindeki son 6 ayda yürürlüğe koyduğu seçim rüşvetleri olarak adlandırabileceğimiz, EYT'den asgari ücrete yapılan zamma, emekli aylıklarının artırılmasından sosyal yardımların daha önce görülmemiş boyutta yaygınlaştırılmasına ve faizlerin düşük tutulup piyasanın canlandırılmaya çalışılmasına kadar pek çok oy artırıcı aracın yerel seçimde devreye sokulmadığını tespit etmek gerekir. Bunun da çok açık bir şekilde seçmenlerde bir tepkiye yol açtığını, bu tepkinin de kısmen sandığa gitmemek, kısmen de rakip adayları desteklemek şeklinde tezahür ettiğini söylemek mümkün. Dolayısıyla bu tepki bir genel seçim değil de yerel seçim koşullarıyla birleştiğinde AKP'li ve MHP'li seçmenler 14 Mayıs'ta olduğundan çok daha rahat bir şekilde partilerini cezalandırmayı tercih edebildiler. Zira bu "Erdoğan gitsin mi kalsın mı" seçimi değildi. Seçmenlerin önemli bir kısmı bu seçimlerin bir iktidar değişikliği gerçekleştirmeyeceğini bildikleri, yerel seçimlerin sonucunun ülkenin bekası anlamında bir krize, istikrarsızlığa yol açmayacağını düşündükleri için beğendikleri adayları daha rahat destekleyebildiler ya da tepkilerini daha açık bir şekilde gösterebildiler.

Ne var ki iktidar bloğunun; en büyük yenilgisini aldığı bir seçimde bile AKP ile MHP'nin toplam oy oranına Yeniden Refah Partisi'ne verilen oyları da eklediğimizde yaklaşık olarak yüzde 47 gibi bir orana ulaştığını gözden kaçırmamak gerekir. Bu bize, 14-28 Mayıs'ta Erdoğan'ın yeniden cumhurbaşkanı seçilmesini sağlayan bloğun aslında çok da güç kaybetmediğini gösteriyor. Kutuplaşmış iki seçmen bloğu arasında geçişlerin çok fazla olmadığı bir tablo Türkiye siyasetinde hâlâ geçerli. 31 Mart'ta ortaya çıkan sonucun kaçınılmaz bir biçimde bir sonraki genel seçime yansıtacağını düşünmek fazla iyimser olur.

Diğer taraftan CHP'nin birinci parti konumuna gelmesinin ve yüzde 38'e yakın bir oy oranı yakalamasının temel nedeni diğer muhalif partileri destekleyen seçmenlerin CHP'li belediye başkan adaylarını desteklemesidir. Yerel seçimlerde muhalif seçmenler kendi partisinin adayının kazanamayacağını gördüğünde kazanacağını düşündüğü partinin adayını destekleme eğilimine giriyor. CHP oy oranını yüzde 38'e yükseltirken yaklaşık üç puanlık bir katkı iktidar cephesinden geldi. Ancak bunun dışındaki artış İyi Parti, DEM Parti ve TİP seçmenlerinin CHP'li adayları desteklemesinden kaynaklandı. Bugün CHP hâlâ birinci parti konumunu koruyor olabilir ancak bu durum esas olarak CHP'nin muhalefet içinden, özellikle de İyi Parti'den kazandığı seçmenlerden kaynaklanıyor.

31 Mart sonrasında bir siyasi iklim değişikliği gerçekleştiği, 14-28 Mayıs 2023 seçimlerindeki hayal kırıklığının ardından muhalefetin, özellikle de CHP'nin yeniden arkasına bir rüzgar aldığı söylenebilir. Ancak bu siyasi iklim değişikliğinin kaçınılmaz bir şekilde bir iktidar değişikliğini beraberinde getireceğini varsaymak için henüz elimizde yeterli veri yok.

CHP'nin birinci parti konumuna gelmesi parlamenter sistemde muhalefet açısından başlı başına önemli bir gelişme olabilirdi. Ancak başkanlık sisteminde cumhurbaşkanını seçtirmek açısından Cumhur İttifakı'nın hâlâ belirli avantajları koruduğunu görmek gerekir. Dolayısıyla Türkiye siyasetini karakterize eden temel özellik olarak ikiye yarılmişlik hali varlığını ve önemini devam ettiriyor. Tam da bu yüzden 31 Mart sonrasındaki "normalleşme" tartışmalarını iki taraf açısından da kendi toplumsal tabanlarını genişletme çabası olarak değerlendirmek mümkün.

Her ne kadar Türkiye toplumu bir iktidar değişikliği beklentisi içinde olsa, kendi içinde çok ciddi bir toplumsal patlama potansiyeli barındırıyor da aslında yeni bir sağ dalganın gelişine de hazırlıklı olmak gerekir. Şu anda büyümekte olan ve büyüme potansiyeli devam eden iki parti, Yeniden Refah ve Zafer Partisi toplumsal rahatsızlıkları soğurabilir ve siyasetin daha da sağa kaymasını sağlayabilir.

Zafer Partisi'nin süreç içinde çözüleceğini, zayıflayacağını düşünenler yanılıyor. Zafer Partisi'nin üzerinde yükseleceği zemin daha da belirginleşiyor. Sadece sığınmacılar ve düzensiz göç meselesi değil, onun yanında özellikle milliyetçi cenahtaki oyları toplama potansiyeli olduğu da söylenebilir. İyi Parti'deki çözülmenin beslediği partilerden biri de Zafer Partisi.

Öte yandan AKP'den oy koparıyor olmakla birlikte Yeniden Refah'ın temsil ettiği ideolojik çizginin güçleniyor olması çok da olumlu olmadığını söylemeliyiz. Özellikle Türkiye İşçi Partisi açısından değerlendirmek gerekirse de sınıf siyasetinde Yeniden Refah Partisi'yle, gençlik mücadelesinde de Zafer Partisi'yle bir güç mücadelesi verileceğini öngörmek mümkün. Önümüzdeki süreçte AKP'deki güç kaybı devam ederse Yeniden Refah Partisi'nin işçi sınıfının birinci partisi konumuna gelme potansiyeli olduğu söylenebilir. Zafer Partisi'nin de her düzeyde gençlerden özel olarak ilgi gördüğü, onların öncelikli tercihi haline geldiği görülüyor.

Sonuç olarak 31 Mart sonrasındaki siyasi iklim değişikliği beraberinde bir ideolojik iklim değişikliği getirmede. CHP'nin birinci parti olması Türkiye'de siyasetin sola kaydığı bir ortamda gerçekleşmedi. Türkiye'nin hâlâ son derece güçlü bir sağ ideolojik iklimin etkisi altında olduğunu saptamak durumundayız.

31 Mart Sonrası Sosyalist Siyasetin Önündeki Siyasal ve İdeolojik Bariyerler

Toplumun geniş kesimlerinin, AKP'nin kesin bir yenilgi alacağı ve Saray Rejimi'nin sonlanacağı inancıyla büyük beklentiler içerisine girdiği Mayıs 2023 seçimlerinin tersi bir sonuç doğurması Türkiye'de görülmedik bir umutsuzluk havasının hâkim olmasına yol açmıştı. Pek çok kesim, muhalefet bloğunun içinde bulunduğu dağınıklık düşünüldüğünde, 31 Mart yerel seçimlerinin de bu hezimet havasını pekiştireceği endişesi içindeydi. Böyle olmadı. Bugüne kadar tartışılan pek çok etmen yanında genel seçimlerin akabinde AKP'nin Mehmet Şimşek programını tam gaz yürürlüğe koyarak halkı vergi ve zam zulmü altında inleteceğinin anlaşılmasıyla ortaya çıkan "dip

dalgası” AKP’ye tarihinin en büyük seçim yenilgisini yaşattı. Yine sürpriz bir şekilde 31 Mart, bu kez seçimlere Millet İttifakı olarak değil tek başına giren CHP’nin 1977 yılından beri ilk defa bir seçimde birinci parti olması sonucunu doğurdu.

AKP’nin yaşadığı büyük yenilgi Mayıs 2023 sonrası oluşan buhranlı havayı dağıtmış, AKP’nin yenilmezliğine dair karamsar algıyı boşa çıkarmış, muhalif kesimlere bir özgüven aşlamış ve iktidarı ve onun destekçilerini bocalatmış gözüküyor. Üstelik bu tabloya Şimşek programı olarak adlandırılan emekçilere yönelik saldırının yıkıcı etkilerinin toplum içerisindeki hoşnutsuzlukları derinleştirdiği ve AKP-MHP bloğuna olan desteğin hızla erimeye devam ettiği bir süreç eşlik ediyor.

Bu açıdan bakıldığında yeni dönemde TİP’in benimsemesi gereken stratejik yönelimin formülü basitmiş gibi gözükabilir: Bir yandan, toplumun AKP’nin despot rejimiyle ilgili köprüleri zaten çoktan atmış olan ve düzen siyaseti içerisindeki siyasal aktörlere de güven duymayan, onlar tarafından “temsil edilemeyen” kesimlerinin rahatsızlıklarını, taleplerini ve özlemlerini radikal bir sol siyaset eksenine taşıma çabasını sürdürmeye devam etmek, bir yandan da büyük bir yıkım süreci içerisindeki emekçilerin acil gündemlerini siyaset alanına güçlü bir şekilde taşıyarak emekçilerle daha sıkı, kalıcı ve sağlam bağlar geliştirmek. Partinin 31 Mart sonrasında, propaganda faaliyetleriyle, meclis çalışmalarıyla, yayınlarının içeriğiyle ve daha da önemlisi çalışma saatleri ve asgari ücret düzenlemesi gibi gündemlerde düzenlemeye çalıştığı kampanyalarla bu stratejik yönelimle uyumlu siyasi ve ideolojik girdiler yapmaya çalıştığını görüyoruz. Öte yandan, bahsettiğimiz elverişli siyasal/toplumsal zeminin varlığına rağmen bu faaliyetlerin toplumda sosyalist siyasete ve partiye yönelik ilgiyi en azından beklenen düzeyde yeniden canlandırdığını söyleyemiyoruz. Özellikle 2023 Haziran seçimlerinin öncesindeki dönemlerde partinin sözünün ve eyleminin ülkenin tamamının gündemini etkileyecek düzeyde karşılık bulabildiği düşünüldüğünde sosyalistlerin topluma ulaşma kanallarında bir tıkanıklığın söz konusu olduğu söylenebilir.

O halde şu soruyu sormak gerekir: 31 Mart seçimleri ile AKP'nin yenilmez olduğuna dair algı ortadan kalkmışken, yaşanmakta olan eşit görülmedik yoksullaşma ile Saray iktidarına yönelik toplumsal tepki yaygınlaşmışken sol/sosyalist siyasetin toplumun geniş kesimlerine mesajını iletmesinde ve çağrılarına karşılık bulmasında ortaya çıkan bu tıkanıklığı nasıl açıklamalı?

Bu durumun “öznel” boyutlarına yani solun/sosyalistlerin örgütsel zaaflarıyla ilgili yönlerine dair pek çok şey söylenebilir elbette. Türkiye İşçi Partisi özelinde bu durumun Mayıs 2023 seçimleri sonrasında toplumdaki genel kasvet havası dağıtacak belirli hamleler yapmakta eksik kalınması, seçimleri önceleyen bir sene boyunca beklenmedik bir hızda üye ve sempatican sayısındaki artışın beraberinde getirdiği yeni katılımları parti içerisinde politikleştiren ve böylelikle de bunların partiyle bağını güçlendirip kalıcılaştıran bir hazırlığa ve yeterli kurumsallığa sahip olunmaması ve bunların varlığında yorgunluk ve dağınıklık görüntüsü içerisindeki örgütlerle girilen yerel seçim çalışmalarından istenilen sonucun alınmaması gibi faktörlerle ilişkili olduğu söylenebilir. Keza partinin seçim sonrası değerlendirmelerinde ve kamuoyu açıklamalarında tüm bu sorunların etraflıca tartışıldığı görülmektedir.

Öte yandan istenilen başarı yakalanamadığında sosyalist hareketin zaafalarını masaya yatırmak ve aşmaya çalışmak Türkiye solundaki pek çok öbeğin cesaret edemediği bir özgüven ve olgunluk göstergesi olsa da önümüzdeki süreçte ne yapılması gerektiğine dair sorunun cevabını yalnızca “iç sorunların çözümüne” endekslemek, bir siyasal strateji tartışmasını örgütün iç yapısına dair değerlendirmelerin içerisinde yürütmeye çalışmak Türkiye nesnellğinde solun karşısına “dışsal” olarak çıkan bazı döneme özgü yapısal/nesnel bariyerleri görmemizi engelleyebilir. Yapılması gereken şey sosyalist hareketi ve partiyi çevreleyen genel siyasal ve ideolojik ortamdaki kısıtlar ile örgütsel/kurumsal yapıya dair belirginleşmiş sorunları beraber düşünmek, “öznel” zaafaların giderilmesine yönelik geliştirilecek yeni örgütsel form ve pratikleri Türkiye nesnellğinde sınıf mücadelesinin önüne çıkan bariyerleri aşma hedefiyle ilişkili olarak tasarlamaktadır.

Bu noktada şu soru anlamlı hale geliyor: Sınıf hareketinin önüne sermaye düzeni tarafından konulan ve sosyalist hareketin tümünü bağlayan genel siyasal ve ideolojik sınırlamalar (baskı ve genel ideolojik kuşatma) dışında 31 Mart sonrasındaki hareketsizlikle doğrudan bağlantılı ve özellikle TİP'i ilgilendiren, ama ona dışsal bazı nesnel kısıtların ortaya çıktığı söylenebilir mi?

Burada bu sorunun cevabına karşılık gelecek iki faktörün öne çıktığı söylenebilir: Birincisi 31 Mart sonrası CHP'nin toplumsal muhalefet ve siyasal iktidarla geliştirdiği ilişkide ortaya çıkan bazı yeni eğilimler. İkincisi ise uzun zamandır yaygın olan göçmen karşıtlığının toplumdaki siyasal ve ideolojik koordinatlarda yarattığı bazı önemli değişiklikler.

Birincisi ile başlayalım. 31 Mart sonrasında CHP'nin elde ettiği başarı, bir yandan bu partinin yerel yönetimler vasıtasıyla etki alanının genişlemesine ve düzen muhalefeti sahasında ağırlığının neredeyse tekleşecek şekilde daha da artmasına yol açmıştır. Bu durum, yönetim kademeleri de değişen CHP'yi; toplumdaki muhalif dinamiklerle yalnızca “seçmen bağı” kurmanın ötesinde bir ilişki kurmaya yöneltmiş gözükmektedir.

CHP 31 Mart sonrasında elde ettiği başarıyla bir yandan daha önce solun/sosyalistlerin söz, söylem ve eylem ürettiği mücadele sahalarına (emek mücadelesi, haklar ve özgürlükler mücadelesi gibi alanlara) nüfuz etme ve sahip olduğu olanaklardan istifade ederek buralarda “öncülük” görüntüsü verme çabası içerisine girmektedir. Diğer yandan da “yumuşama” veya “normalleşme” gibi seçim sonrası öne sürülen arayışlar çerçevesinde AKP ile, onun meşrulaştırılmasına katkıda bulunan ve seçim yenilgisinin yarattığı şok karşısında ona zaman kazandırmış gözükene, daha “dengeli” bir ilişki tutturmaya çalışmaktadır.

Bugün CHP, TİP'in mücadelesinin iki sac ayağını oluşturan özgürlükler ve emek gündemlerinde hareketin refleks göstereceği sahalarda ön almakta ve bu sahalardaki eylemliliğin sınırlarını tek başına belirlemeye yeltenmektedir. Bunu kimi zaman AKP-MHP ortaklığının otoriterliğine, yıkıcı ekonomik politikalarına karşı üst perdeden

açıklamalar yapması yanında bu gündemlere ilişkin mitingler tertiplemek, 1 Mayıs'ta Taksim'e çağrı yapmak, ışık açma/kapatma eylemi gibi "kitlesel" katılımı teşvik eden eylemleri üstlenmek gibi pek alışık olmadığımız pratiklerinde görüyoruz.

Bu, bugüne kadar CHP'nin; AKP'yi sandıklarda devirme işinin ve kaletini almak üzere seçmen desteğini kendisinde toplamayla sınırlı bir konumdan, toplumdaki direngen ve muhalif kesimlerin eylem ve söylem sahasına sosyalistlere alan bırakmayacak şekilde hakim olmaya yönelik uzun vadeli etkileri olacak bir stratejiye geçtiğine işaret ediyor.

Öyle anlaşılıyor ki CHP hem toplum hem de sermaye nezdinde tek başına bir siyasal iktidar seçeneği haline gelmenin yollarını arıyor. Bunun için bir yandan AKP ile bağları çoktandır kopmuş olan toplumsal kesimlerin enerjisine yaslanmaya, diğer yandan da yaşanan derin yoksullaşma süreciyle beklenmedik mecralara akabilecek bu "enerjiyi" düzen sınırları içerisinde tutarak yönetebilme becerisini göstermeye çalışıyor.

Öyle görülüyor ki CHP 31 Mart sonrasında düzen içi siyasal aktörler tarafından "temsil edilemediklerini" düşünen geniş kesimleri ve yaşanan ekonomik yıkımla sayıları gittikçe genişleyen iktidara tepkili emekçileri "oy verilecek bir siyasal parti" olarak değil, toplumsal muhalefetin yegane odağı olarak temsil etmeye yönelik hamleler yapmaktadır. Bu durum; TİP'in kitleselleşme arayışının ilk halkasını geniş muhalif kesimlerin ve emekçilerin CHP'nin sınırları belli yörüngesinde "sabitlenme" riskinin varlığına işaret etmektedir. O halde TİP'in önümüzdeki dönem benimseyeceği stratejiye yönelik tartışmalar, toplumsal muhalefet sahası içerisinde gittikçe ağırlığını arttıran CHP tekeline aşmak üzere ne yapılması gerektiği sorusunun cevabını aramaya yönelik bir içeriğe sahip olmalıdır.

31 Mart sonrasında sol/sosyalist siyasetin topluma ulaşma kanallarında tıkanıklık oluşturan diğer bir etmen gittikçe yaygınlaşan göçmen düşmanlığının büründüğü yeni siyasal ve ideolojik görünümüdür. Dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de göçmen düşmanlığının, sermaye düzeninin yarattığı gittikçe ağırlaşan sorun-

lara yönelik tepkileri “alttakilere” yönlendirdiğini, bu sayede bu sorunların esas sorumlusu olan egemen sınıflara ve onların temsilcilerine yönelik kolektif bir politik itiraz potansiyelinin altını oyduğunu biliyoruz. Gerek düzen siyaseti sahasında gerekse de geleneksel ve sosyal medyada göçmenlere yönelik düşmanca ifadelerin, topyekûn geri gönderilmelerine yönelik çıkışların hiçbir filtreden geçirilmeksizin en kaba halleriyle dolaşımda olduğu, göçmenlere yönelik saldırıların, pogrom girişimlerinin cezasız kaldığı ve AKP iktidarının kendisi açıktan göçmen düşmanlığı yapmasa da bu tür eğilimlerin yaygınlaşmasına bilinçli olarak ses çıkarmadığı bir dönemde yaşıyoruz. Böyle bir konjonktürde sosyalistler, AKP'nin göç politikalarına itiraz eden ama göçmen karşıtı bir şovenizme prim vermeyen “nazik” pozisyonlarını topluma “işlemekte” uzun zamandır büyük zorluk yaşıyor. Yani, göçmen düşmanlığının solun/sosyalizmin toplumsallaşmasının önünde oluşturduğu bariyer yeni değil. Fakat son yıllarda bu başlıkta, toplumdaki genel siyasal/ideolojik koordinatları hızla değiştirmeye aday bir takım yeni eğilimlerin ortaya çıktığını gözlemliyoruz.

Bunlardan birincisi, göçmen düşmanlığı aracılığıyla kamuoyunda “seküler milliyetçilik” başlığı altında tartışılan ırkçı/şoven bir yeni ulusal kimlik kavrayışının Türkiye'deki ideolojiler alanında gittikçe kalıcı bir yer edinmeye başlamasıdır. Burada bahsettiğimiz yönelim, “eski” milliyetçi kurguyu yeşertmeye yönelik doktriner bir ulusalcı savunma hattına denk gelmiyor. Daha ziyade AKP'nin millet anlayışındaki İslami öğeleri cepheden karşısına alan, kimliğinin çekirdeğine bu karşıtlığı yerleştiren bir ulusal kimlik arayışına denk düşüyor. AKP'nin Sünni İslam'ı merkeze alan “millet anlayışına” yabancılaşmış ve onunla karşıtlık ilişkisi geliştirmiş kesimler bugün “Türklüğün” dinselikten arındırılmış her türlü “anonim” anlatisına ve simgesine açık hale geliyorlar. Bu yönelimin kentlerin kamusal yaşamındaki sosyalleşme zeminlerine ve tüketim sahalarına herhangi bir geleneksel/dinsel kısıtlama olmaksızın katılma alışkanlığına sahip bir sınıf habitusu içerisinde ve özellikle gençler arasında mayalandığı gözlemlenebilir. Böyle bir arayışın farkındalığıyla, onu sürekli teyakkuzda tutma ve etnik/ırksal bir Türkçü milliyetçiliğe eklemleme çabası içe-

risinde olan Zafer Partisi'nin kısa sürede popülerlik kazanabilmesini de bu bağlam içerisinde düşünebiliriz.

Bu yeni arayışın çekim alanına giren insanlar bugün şimdilik, reaktif bir göçmen ve Kürt karşıtlığı (ki bu Kürt karşıtlığının da ortak bir akıl yürütmeye dayandığı söylenemez) dışında Türkiye'nin can alıcı siyasal, iktisadi ve dış politika gündemlerinde ortak bir tavır sergileyecek bir ideolojik doğrultudan uzak görünüyorlar. Fakat bu eğilim bütün dağınıklığına rağmen sosyalistlerin toplumun gerici karşıtı, cumhuriyetçi duyarlılıklara sahip muhalif kesimlerini, memleketin yağmalanmasına ve halkın otoriter kuşatma altına alınmasına karşı verilen ortak mücadele temelinde bir "biz" bilinci, ilerici bir yurtseverlik anlayışı etrafında bütünleyebilme olanağını sakatlıyor. Halbuki bunun gerçek bir olanak olduğunu bundan 10 yıl önce Gezi'de çarpıcı bir şekilde görmüştük.

Bu haliyle, seküler milliyetçilik başlığı altında ele alınan bu yeni ırkçı/milliyetçi yönelim Gezi'de ortaya çıkan ve AKP'nin bütün karşı hamlelerine rağmen tam olarak sönmümlendirilemeyen toplumun muhalif kesimlerindeki ortak kolektif belleği ve bilinci "içeriden" parçalayan bir işlev üstleniyor. Zaten tam da bunu yapabildiği için; AKP iktidarı topluma nüfuz edemeyeceği artık iyice anlaşılan kendi İslamcı-milliyetçi millet kurgusunu cepheden karşısına bu eğilimler karşısında "caydırıcı" bir "ideolojik ve siyasi operasyon" içerisine girmiyor; bunların toplumsal alana hızlı bir şekilde yayılmasına zımni bir onay sunuyor. 31 Mart sonrasında Türkiye sosyalist hareketinin ve özel olarak da TİP'in toplumun geniş kesimlerini sol/sosyalist siyasal kulvara taşıma çabalarında "tıkanıklığın" ayrıca bu yaygın göçmen düşmanlığı ve onun temelinde yükselen yeni ırkçı/şoven milliyetçilikle ilişkili olduğu söylenebilir.

Özetle; genel olarak solun ve özel olarak TİP'in 31 Mart sonrasında nasıl bir stratejik yönelimi benimsemeleri gerektiğine dair tartışmalar bu yeni dönemde solun karşısına bir siyasal/ideolojik bariyer olarak çıkan şu iki dinamik karşısında ne yapmalı sorusundan bağımsız yürütülemez: Birincisi solun/sosyalistlerin söz ve eylem inisiyatifine sahip olduğu mücadele sahalarında CHP'nin oluşturmaya başladığı

tekelci hakimiyet ve göçmen düşmanlığı temelinde ortaya çıkan ırkçı-milliyetçi yönelimlerin toplumsal muhalefet üzerindeki geriletici ve parçalayıcı etkisi.

Çoklu Krizler Altında Türkiye

Türkiye'nin seçimler sonrası siyasi konjonktürünü değerlendirmiş olduk ancak ülkenin içinde bulunduğu mevcut durum yalnızca seçim sonuçlarına bağlı bir okumayla sınırlı kalmaz elbette. Seçimleri aşan, hatta seçim sonuçlarını doğrudan ve dolaylı etkileyebilen, düzenin yapısal sorunlarıyla ilintili ve özellikle son 20 yılda Saray Rejimi'nin özgünlüğünde yeni yüzlerini gözlemediğimiz çeşitli sorunlu alanlar bugün ülkemizi belirliyor. Bu belirlenimler sınıf mücadelesini daha görünür kılmakla birlikte sosyalistlere de geniş bir siyaset alanı tanıyor.

Türkiye toplumsal, ekonomik ve ekolojik çok sayıda başlıkta önemli krizler yaşıyor. Bugün emeğin krizi, doğanın tahribatı, gıda krizi, adaletin yitimi, savaşın olağanlaşması ve göçler, kadınların, gençlerin yaşadığı sorunlar, ayrımcılıktan kaynaklı eşit yurttaşlık krizi, sağlıksızlıkta, eğitimde, barınmada krizler ve bunlara eklenen doğal afetler ve onların yarattığı yıkımla karşı karşıyayız. Ancak bu duruma bir günde gelmedik, geride kırk yılı aşan bir süreç yatıyor.

Bugün, 70'lerin sonlarına doğru ilk adımları atılıp 12 Eylül darbesiyle önü tamamen açılan Türkiye'nin neoliberalleşme sürecinin sonuçlarını yaşamaktayız. Kapitalizmin güncel sermaye birikim biçimi olan neoliberalizm bir yandan sömürü ve kâr oranlarını arttırmanın önündeki tüm engelleri kaldırmakta, kamuyu tasfiye etmekte, emekçi halkı mülksüzleştirip borçlandırmakta ve böylece hem emeği hem de kentler dahil doğayı sınırsızca sömürerek kendisini gerçekleştirilmektedir.

Neoliberalizmin bu saldırganlığı sonucunda egemen sınıf ve onların siyasi temsilcileri, bir bütün olarak işçi sınıfına neredeyse hiçbir başlıkta yaşam alanı bırakmadı. Üstelik "tarihin sonu" tezinin bu saldırganlık nedeniyle hızla çökmesi ve neoliberalizmin meşruiyetini yitirmesiyle egemenlerin özellikle 2000'li yıllardan itibaren zora dayalı,

otoriter yönetimi uygulamaya koymaları, çatışmaları ve çelişkileri daha da keskinleştirdi. Çelişkilerden doğan toplumsal huzursuzlukları ve krizleri yönetebilmek içinse iktidarlar emekçileri siyasal-ideolojik müdahalelerle zora dayalı olarak kuşattı. Kısacası, neoliberalizmin sermayeye tanıdığı özgürlük, işçi sınıfına farklı başlıklarda krizler, mutlak baskı, zorbalık, denetim ve şiddet olarak geri döndü.

Bu çoklu krizler ortamında bugün Türkiye'yi belirleyen ve hemen herkesi ortak kesenler arasında bölüşüm şoku, konut-barınma krizi, tarım-gıda krizi, ekolojik kriz, depremler, yangınlar, seller, vb. afetlerin yarattığı krizler öne çıkıyor. Üstelik ortak bir mekanizmayla birbirlerine bağlandıklarını gözlemlediğimiz bu krizler, düzenin çelişkilerini apaçık gözler önüne sererek aynı zamanda sosyalistlere bir mücadele ve müdahale alanı açıyor. Birkaç örnek üzerinden gidelim.

İçinden geçtiğimiz günlerin en yakıcı sorunlarından biri geçim derdi. Emekçiler gittikçe yoksullaşır, günden güne eriyen asgari ücretle açlık sınırının altında yaşamaya çalışırken bir de vergilerle (özellikle dolaylı olanlarla) beli bükülüyor. Oysa büyük şirketlerin yıllardır tek kuruş dahi vergi ödemedikleri bir haberlere yansıyor. Örneğin Anagold Madencilik şirketinin 2023 yılında 7,2 milyon dolar vergi borcu silindiğini görüyoruz. Bu şirketi nereden tanıyoruz? 13 Şubat 2024 tarihinde Erzincan İliç'te toprak kaymasıyla dokuz işçinin ölmesine neden olan maden katliamından. Hem işçi cinayeti işleyen hem siyanürlü toprakla büyük bir ekokırımaya yol açan şirket aynı zamanda devasa bir vergi torpillisi olarak halkın üzerine daha fazla vergi yükünün binmesine neden oluyor.

Emekçi halkın geçim derdini derinden yaşayan önemli bir kesimi çiftçiler. Son on yılda yaşamını çiftçilikle sürdürenlerin sayısı yarı yarıya azaldı. Bu dramatik düşüşün arkasında tarımın yerel üretimden çıkarılıp uluslararası tekelere teslim edilmesi, tarımdaki gübre, mazot, tohum, vb. girdilerin neredeyse tamamının döviz kuruna endeksli olması nedeniyle git gide pahalalanması ve çiftçilerce erişilemez olması, tarım arazilerinin yapılaşmaya açılması ya da iklim krizine bağlı kuraklık nedeniyle işlenemez durumda olması yatıyor. Dolayısıyla eskiden toprağa bağlı çiftçiler artık geçimini ya yereldeki zincir

marketlerde işçi olarak çalışarak ya da toprağını bırakıp büyük kentlere göç ederek sağlıyor. Sonuç olarak ise tahıl ambarı diye bilinen ülkemiz, en temel gıda maddesi buğdayı bile ithal eder duruma geliyor.

Kırda yaşayanların karşı karşıya kaldığı sorunlardan biri ise arazi toplulaştırması. Arazi toplulaştırması, Cumhurbaşkanı kararnamesiyle, kırdaki maliyetleri düşürüp verimliliği arttırmak, kentte ise kentsel dönüşümle afetlere hazırlanmak gibi gerekçelerle yapılıyor. Ancak gerçekte bu gerekçelere uygun planlar işletilmediği gibi kamu arazileri toplulaştırılıp ardından sermayeye satılarak kamusal alanlar özelleştiriliyor, küçük mülkiyet sahibi çiftçiler ve emekçiler ise mülksüzleştirilip sermaye birikimi yaratılıyor. Bu araziler TOKİ'ye devredilip toplu konut amacıyla kullanılsa bile yine de yoksulların yararına bir süreç işlemiyor. Bir rant üretim mekanizması olarak çalışan TOKİ, dar gelirli için konut üretmek yerine görece lüks konut üreterek müteahhitleri zengin ediyor.

Bu üç örnekte açıkça görülen, kriz başlıklarının hem emeği hem doğayı sömüren kapitalist sistem içerisinde iç içe geçtiği, emekten ekolojiye, ekolojiden kentleşmeye, tarıma ve gıdaya, buralardan barınma, beslenme, güvenli yaşam gibi kamusal haklara, kamusalıktan afetlerden korunmaya bir köprü olduğu ve tüm bunların birbirinden ayrılamazlığıdır. Yalnızca arazi toplulaştırmasına karşı verilen mücadele bile hem ranta ve özelleştirmelere karşı verilecek mücadeledir, hem kırsal alanların ve çiftçilerin korunması, dolayısıyla tarımsal üretimin ve gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, hem de emekçilerin kentlerde barınma hakkının güvence altına alınması, afetlere karşı güvenli ve sağlam kentlerin kurulması için verilecek mücadeledir.

Çoklu krizler çağında her bir kriz başlığı kendi özgünlüğünde önemlidir. Kapitalizmin yapısal ve dönemsel krizleri işçi sınıfı siyaseti yürütenler için egemen sınıfla keskin yarılmalar yaratacak olanaklardır ancak kuşkusuz siyaset bir önceliklendirme işidir. Türkiye İşçi Partisi önümüzdeki dönemde çok sayıda kriz başlıklarından, kazanım siyaseti hedefine uygun olarak kazanımlar elde edebileceklerine, kaynaklarını ve enerjisini doğru kullanabileceklerine odaklanmalı ve sadeleşmelidir. Emeğin hakları, toplumsal adalet ve özgürlükler için

mücadeleler ile ekolojik yıkım ve doğanın, kentlerin ve tarım alanlarının talanına karşı direnişler arasındaki bağı kuvvetlendirme görevini üstlenmeli, tüm bunların arkasındaki neoliberal saldırganlığı ve kamusalığın tasfiyesini teşhir eden bir tarzı, tıpkı yangınlarda yangın uçağının bulunmamasını ya da depremde Kızılay'ın çadır satmasını başarıyla teşhir ettiği gibi sürdürmeli, enerjisini farklı kollara akıtan krizlere dönük tepkileri sınıf siyasetinin nehriyle buluşturarak onu güçlendirmelidir.

Kapitalizm ve onun Türkiye'deki temsilcisi Saray Rejimi aynı anda hem güçlü ve otoriter hem de zayıf ve krizler içinde. Bu diyalektik birlik içinde sosyalistler kriz başlıklarını rejimin Aşıl topukları ve bir olanak olarak görmeli, çelişkileri keskinleştirip kendi sözünün ve eyleminin düzen siyasetinden ayrımını gösterebileceği biçimde değerlendirmeli, düzen içi ama düzen tarafından karşılanamayacak radikal somut talepleri yükselterek sosyalist iktidar vurgusunu arttırmalıdır.

Dünyada Yeni Yönelimler: Uluslararası Kapitalizmin Neoliberal Krizi

Kapitalizm tarihsel bir olgu olarak ortaya çıktığı ilk günden bu yana hep aynı kapitalizm değil. Böyle düşünmek tarihi ve tarihsel değişimi reddetmek olurdu. Ancak sermaye düzeni bitmiş ve kapitalizm sonrası bir döneme de geçmiş değiliz. Öte yandan Lenin'in tasnifi ile söyleyecek olursak 19. yüzyıl liberal kapitalizminin 20. yüzyıl başında yeni bir aşamaya yani emperyalist kapitalizme dönüşmesi nasıl ki sınıf siyasetini anlamının kritik bir boyutu olmalı idiyse bugün de 130 yıllık emperyalist kapitalizmin büyük, orta ve küçük hangi değişimleri yaşadığını tespit etmemiz siyaseti okumada, anlamada ve kurmada son derece önemlidir.

Emperyalist büyük güçler arası mücadelenin seyri, yeni emperyalist adayı aktörlerin bölgesel etkinlikleri, militarizmin, sağ popülist otoriterizmin yükselişi, Avrupada neo-faşizmin güç kazanması, ABD'nin başta Türkiye, Suudi Arabistan gibi müttefikleri ile ilişkilerindeki gerilimler, başkalaşmalar yani özetle anomaliler kapitalizmin küresel değişim dinamiklerinden, krizlerinden ve yeni çıkış "arayışlarından" azade olmasa gerek.

Jack London'ın 20. yüzyıl başında “Demir Ökçe”sinde resmettiği tröstleşmiş emperyalist oligarşi 130 yıl boyunca hep savaşa ve faşizme kaynaklık etmedi ama hiç de uzun olmayan aralarla iki dünya savaşı yaygın faşist rejimlerle sarılı bir dünya tarihine sahne oldu. İkinci Dünya Savaşı sonrası bir yandan neo-kolonyal bir uluslararası emperyalist rejime bir yandan da merkez ve yarı-çevre diyebileceğimiz alanda Keynesci iktisadi siyasete, ithal ikameci birikim rejimlerine yol açıldı. Bu bir yandan buralardaki işçi sınıfı mücadelesinin kazanımı bir yandan da muzaffer Sovyet sosyalizmi karşısında kapitalizmin kendi halkına dağıtmak zorunda olduğu “refah payı” idi. 1970 ortalarında neoliberalizm olarak adlandırılacak kapitalist birikim rejimi ve ilk örnekleri ortaya çıktı. Dünyada Thatcher, Türkiye’de Özal’lı yıllarla simgeleşen bu yeni kapitalist dönem yani neo-liberal kapitalizm, ulusal ölçekte türlü devlet regülasyonunu, sosyal ve iktisadi desteği, sübvansiyonu kaldırıp uluslararası ölçekte de başta gümrük vergileri ve yabancı sermaye yatırımını sınırlayan yasaların kaldırılmasını esas alan bir düzen ortaya çıkardı. Önceki bölümde Türkiye’deki krizlerin temelini oluşturduğunu söylediğimiz gibi tüm Dünya açısından da son 40 yılın tam boy neoliberal dönem olarak yaşandığını söylemek hiç de yanlış olmayacaktır.

Devletin eğitim, sağlık, ulaştırma, ağır sanayiden çekilmesi büyük şirketlerin, tekellerin devasa ölçeklerde büyüme yaşamasını, bu pastada aslan payını elinde tutan merkez emperyalist ülkelerin küresel ölçekte yaygınlaşması ve büyümesini beraberinde getirdi.

MAİ-MİGA antlaşmaları çerçevesinde, DTÖ ve IMF “koşullarında” sembolize olan neo-liberal dönem de her tarihsel olgu gibi bir noktaya ulaştı. Son on yılda ama çok daha belirgin olarak son beş yılda neo-liberal rejimin yılmaz savunucularından, en büyük kârlarını bu rejimden elde eden ülkelerden “anormal” sesler gelmeye başladı. Başka ülkelerdeki ucuz üretimle kârlarına kâr katanlar şimdi kendi ülkelerindeki ekonomilerin “sıkıntılarında” bahsetmeye başladılar. Donald Trump Çin’den gelen çelik, soya, elektrikli araçlar, cep telefonları, bilgisayarlar ve güneş panelleri gibi çok sayıda ürün ve hizmete karşı “korumacı” politikalar vadetti.

Bu yaklaşım ABD'de Trump'la sınırlı olmadığı gibi ABD ile de sınırlı değil. Avrupada pek çok emperyalist merkez ülke benzer politikalara geçişi giderek yüksek sesle dillendiriyor. Özetle neoliberalizmin lider ülkeleri neoliberalizmin "tam serbest ticaret" gibi temel prensiplerine itiraz ediyorlar. Bu tam olarak bir krizdir. Kapitalizmin neoliberal aşaması sınırlarına gelmiş, emperyalist merkez ülkeler yeni bir birikim rejimi arayışına girmişlerdir.

Avrupada popülist otoriter sağın, özelde neo-faşist hareketlerin yükselişi bu bağlamdan bağımsız okunamaz. Neo-faşist hareketler kapitalizmin kendisine olmasa da onun bir biçimine "itiraz"ın radikal alternatifi olarak boy gösteriyorlar. Neo faşistler, neoliberal kapitalizmin krizini göçmelere, Müslümanlara, Çin'in "haksız rekabetine" vb. bağlayan bir söylemi/politikayı krizden çıkışın reçete sloganı haline getiriyor. Bir kez daha nasyonal hareket sosyal sıfatını da yanına alacak şekilde geniş halk yığınlarına devletçi ve zora dayalı bir çıkış vadediyor. Merkez sağ ve sol partiler de programlarında bu faşizan öğelere daha çok yer açmak durumunda kalıyorlar.

Kapitalizmin neoliberal krizinin bir diğer veçhesi de uluslararası güç mimarisindeki değişimlerde kendini açığa vuruyor. Yeni aktörler güneş altında kendilerine daha çok yer istiyor. Emperyalist piramidin üst basamaklarına doğru tırmanış için amansız bir mücadele, vekalet savaşları, darbeler, hatta doğrudan devletler düzeyinde savaşlar çağının kapısını çoktan açmış durumda. Emperyalistlerin ticari sözleşmelerle alamayacaklarını askeri güçleriyle almaya çalıştıklarını görüyoruz.

Neoliberal kriz eski ittifak mimarisini, eski güç dengelerini de yeni bir dengeye doğru itiyor. Piramidin ortasındakiler yukarı, altındakiler ise ortaya doğru çıkmaya çalışırken tıpkı neo-faşistlerin yaydığına benzeyen bir yanılısama yine tüm Dünyaya yayılıyor. Daha güçlü, daha kârlı bir emperyalist olmaya çalışanlar bu çabalarına anti-emperyalizm süsü vererek iç siyasette de güçlü bir halk desteği ve uluslararası meşruiyet devşirmeye çalışıyorlar.

Batı emperyalizmi liderliğindeki neoliberal küreselleşmede bir dönemin sonuna gelinmesi ve bunun aşırı-sağ otoriter hareketler/prog-

ramlar olarak ortaya çıkması, emperyalistler arası rekabetin tırmanmasının bir işaretidir.

ABD ve yakın müttefikleri karşında yeni güç odaklarıyla birlikte bunların uluslararası ve bölgesel paktları da ortaya çıkıyor. Bunlar çoğunlukla çok gevşek, iç tutarlıktan yoksun ancak neye karşı olduğu gayet açık oluşumlardır. Bu yeni odakların de-dolarizasyon, Bretton Woods sistemine itiraz eden BRICS'in üye sayısını arttırması, yeni rezerv bankası, yerel kurda ticaret gibi enstrümanlar geliştirmeleri kapitalizmin neoliberal çağının krizinin başka bir görünümüdür ancak diğer yandan da tıpkı Birinci Dünya Savaşı öncesinde olduğu gibi temelde “emperyalistler arası bölüşüm mücadelesi” adlı eski piyesin yeni bir salonda sahnelenmesidir.

Brezilya, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Güney Afrika gibi Türkiye de resmen BRICS üyesi olmaksızın onun prensiplerini savunmaktadır. Bu ülkelerin tamamı piramidin daha yukarı basamaklarına çıkarken ABD hegemonyasına itirazlarını anti-emperyalist bir söylemle sunmakta da birbirleriyle yarışmaktadırlar.

Sosyalist siyaset kapitalizme ve emperyalizme karşı mücadelesinde, toplumcu ögelerle geniş halk kesimlerine seslenen neofaşistlerle ve anti-emperyalist görünümlü “anti-hegemonyacılarla” keskin bir siyasal mücadeleyi olabilecek en esnek manevralarla yapmak zorundadır. Zira yukarıda özetlediğimiz tablo faşistlerin göçmen karşıtlığı üzerinden sosyal politika sattığı, yeni emperyalist ülke adaylarının da anti-ABD’ciliği, anti-hegemonyacılığı emperyalizm karşıtlığı olarak halkın sofrasına getirdikleri şartlarda emekçi sınıfların kazanılması görevini çok daha karmaşılaştırmaktadır. Öte yandan bütün zorluklarına rağmen sosyalistler tam da böyle zamanlarda ayırım çizgilerini ortaya koymayı becermelidirler. Bunu başarırlarsa krizlerde seçenek haline gelir ve devrim çanlarını çalmak üzere harekete geçebilirler.

TİP 2024: Siyasal Yönelimler ve Yeni Hedefler¹

BİLGE SEÇKİN ÇETİNKAYA- CENK DİK

“Türkiye İşçi Partisi, yeniden doğumunun ardından yaptığı birinci kongresinde ülke siyasetine “müdahale” iddiasını ortaya koymuştu. TİP şimdi, on binlerce üyesi, yüz bine ulaşan gönüllüleri ve milyonları bulan destekçileri ile, ama belki daha da zorlu koşullar altında “gelişim evresini” planlayacak. Partimiz, kendisiyle sınırlı bir gelişimin imkansız olduğunu biliyor. Gelişim; sosyalist dünya görüşünü güncel koşullar içerisinde tazeleyerek, birbirlerinden koparılmış toplumsal mücadele ve talepleri düzen karşısında bütünleştirerek, sınıf hareketinin farklı unsurlarını ortak bir gelecek umudu altında bir araya getirerek, halkın yalnız bir bölümüne değil bütününe seslenebilecek araçları yaratarak, düzeni teşhir etmek kadar topluma umut veren kazanımlar ve yeni mevziler elde etmeye odaklanarak, yani bir iktidar stratejisi ve alternatifi yaratarak mümkün olacak. TİP, siyasi gelişimi kendisiyle sınırlandırmayacak ancak kendini düzen güçlerinden ayırıştırarak gelişimin öncülüğünü yapmaya aday olacak.”

Türkiye İşçi Partisi-2. Kongre Çerçeve Belgesi

¹ TİP 2024 Yaz Kampları kapsamında düzenlenen PM üyeleri, İl Başkanları ve merkez bürolarda görevli kadroların katıldığı kampta Erkan Baş, Cenk Dik ve Bilge Seçkin Çetinkaya tarafından yapılan sunumun, tartışmaların ardından düzenlenmiş halidir.

Türkiye İşçi Partisi programını elinize aldığınızda, metnin tanıdık bir cümle ile başladığını göreceksiniz: **‘Zamanların en iyisindeyiz ve zamanların en kötüsünde’**.

Charles Dickens’ın İki Şehrin Hikayesi’nin o ünlü giriş cümlesine atf olan bu sözcükler, muhtemeldir ki Türkiye’nin mevcut durumunu doğru ifade en kısa ve en net cümle olduğu için tercih edilmişti. Bir tarafta başımızda 22 yılı devirmiş baskıcı bir iktidar diğer tarafta inatla ona direnip teslim olmayan milyonlarca yurttaş, bir tarafta dünyanın her köşesinde yükselen ırkçılık, savaş, yoksulluk, diğer tarafta dil farkı, din farkı demeden Filistin’le dayanışan milyonlarca insan, geleceğini eline almak için mücadele eden kadınlar ve gün gelip de eli şaltere uzandığında dünyayı kazanacak işçiler. O nedenle gelecek ellerimizde.

Yazının böyle başlamasının nedeni, partimizin önümüzdeki dönemi üzerine konuşmaya başlarken yaşayacaklarımızın yapacaklarımızı bağlı olduğu bir tarihi kesitte olduğumuzu hatırlatmak. Bugün “saha şartları” -buna sosyalizmin güncelliği de diyebilirsiniz- hayli müsait olmasına karşılık, “hava şartları” eğer karamsarlık yaratıyorsa o bulutları dağıtacak olan işte tam da bizim yapacaklarımız. Bu yazıda onlara değinmeye çalışacağız.

Bu daha başlangıç

Partimizin kısa ve orta vadedeki hedefleri ve siyasi stratejisi üzerine düşünürken işimizi görece kolaylaştıran ne yapmayacağımız konusunda hayli deneyimli olmamız. Bu deneyim Türkiye Sosyalist hareketinin kolektif birikimine, bu birikimin çeşitli dönemlerinde farklı alanlarda doğrudan sorumluluk üstlenen yoldaşlarımızın her birinin uzun yıllara dayanan örgütsel, siyasi birikimi ve bu birikimden süzülen ortak değerlendirmelerimize dayanıyor. Önümüzdeki dönem atacağımız adımlar, partimizi doğuran koşullar ve hangi ihtiyaca yanıt olarak Türkiye İşçi Partisi’ni kurduğumuz sorusunun cevabı ile yakından ilgili.

Bugün Türkiye İşçi Partisi’nin kuruluş metinlerine dönüp bakanlar şu vurgularla karşılaşacaklar. Topraklarımızda yüzyılı aşan sosyalist

birikimi bir bütün olarak sahiplenme ve sosyalist hareketin yeniden kuruluş ihtiyacını yakıcı biçimde açığa çıkaran Gezi Direnişi'nin bizlere öğrettikleri.

İlk cümle için çok fazla söz söylemeye gerek yok. Türkiye sosyalist hareketinin mücadelesini bir bütün olarak sahiplenme ve tarihin kimi dönemindeki sol içi ayrışmaları bugün ne ifade ettiği üzerinden değerlendirerek bu bütünlüğü geleceğe taşıma iddiasıyla yola çıktık.

Gezi Direnişi ise bizler için cumhuriyet döneminin en kitlesel itirazı olmasının ötesinde önümüzdeki dönem için bir kılavuz, temsil ettiği değerler ile sürdürdüğümüz “başka bir alem” mücadelesinin yol haritası. Hala çok güzel olan bir ihtimal.

O zaman biraz üzerine konuşalım...

Gezi'nin hangi tarihsel kesitte ortaya çıktığına kısaca bir göz atalım, ya da diğer bir deyişle Gezi'yi tarihselleştirmeye çalışalım. Dünyayı yaratıcılar olarak nasıl bir sorunla neyle karşı karşıyayız ve buna nasıl bir yanıt üretiyoruz? Bir politik özne olarak en temel sorunumuz ve sorumlumuz tarihin hangi kesitinde olduğumuza dair verdiğimiz yanıtıdır. Zira bu hem geçmiş değerlendirmemizi hem bu tarihselleştirme çabasına içrek bir gelecek tasavvurunu içerir.

Gezi Direnişi, Türkiye'nin sosyal isyanlarının en büyüklerinden biridir. Bir dönemin sonu olduğu kadar kendinden sonraki siyasi iklimi belirleyen bir siyasi kırılma anıdır. Gezi isyanının başlangıcında etkin olan Taksim Dayanışması, Türkiye'de sol ve örgütlü birikimin neredeyse tamamını içeren, 120'nin üzerinde sendika, oda, siyasi parti, dernek ve örgütün katılımıyla oluşturulmuştu. Ancak gücü bu isyanın dümenini solda tutmaya ancak yetti. Bunun kendi başına büyük bir başarı da olduğunu belirtelim. Diğer yandan Gezi ayaklanması, o güne kadar biriktirdiklerimizin, o ana kadar kurduğumuz ve örgütlenme iddiasındaki yapıların toplumda birikmiş olan öfke ve iradeyi örgütlemekten yoksun olduğunu da çok açık bir biçimde yüzümüze çarpmış oldu. Gezi'den sonra siyaset hiçbir zaman eskisi gibi olmamıştır.

Ancak diğer yandan Gezi, kendi başına tek ve özgün bir örnek değil; dünya çapındaki isyan ve ayaklanmaların bir parçası, deyim yerindey-

se “Türkiyeli bir örneği”dir. Seattle’da 1999’da başlayan Dünya Ticaret Örgütü protestoları, sosyal forumlar, Occupy Wall Street 2011, Del Sol 2011-2012, Tahrir 2011, Syntagma 2011, meydan eylemleri gibi küresel ayaklanmaların bir parçası olarak ortaya çıkan Gezi, dünya çapındaki işgal hareketleriyle birlikte değerlendirilmektedir. Peki bu isyan dalgası niye ortaya çıktı? Neye karşı ve nasıl direnmekteyiz?

Bu direnişler, neoliberal politikaların uygulanması ve küresel kapitalizmin yeni döneminin getirdiği hak kayıplarına karşı yaşanan sosyal isyan ve patlamalardır. Neoliberalizm, yetmişlerin sonu, 80’lerin başından başlayarak geçtiğimiz yüzyılda işçi sınıfının elde ettiği ve sermayenin daha fazla karının karşısında engel olarak gördüğü kazanımlarının tasfiyesinin adıdır. Sermayenin bir önceki döneme atıfla daha da serbestleşmesi ve sınırsız sömürünün önünün açılmasıdır. Aynı zamanda bu sisteme dair bir alternatifin olmadığını söyleyen ideolojik hegemonyanın yeniden tesisidir. -TİNA (There Is No Alternative).-

Yetmişlerin sonu, 80’lerin başından başlayarak, merkez ülkeler de dahil olmak üzere güçlü sendikalar tasfiye edilir ve işçi sınıfının örgütlülükleri dağıtılır. Burada özelleştirmeler hem sendikaların dağıtılmasında hem de kamu yararı fikrinin ortadan kaldırılmasında önemli bir işlev üstlenir. Sermayenin karlarının artırılması için temel haklar (parasız eğitim, sağlık) ortadan kaldırılır, geçen yüzyıl boyunca uygulanmış olan sosyal politikalar tasfiye edilir, ücretler düşürülür, iş güvencesi ortadan kaldırılır, çalışma saatleri uzatılır ve koşullar esnekleştirilir, sınırsız bir ekolojik sömürünün önü açılır. Neoliberal politikaların uygulanmasında siyasi direnişle karşılaşıldığında, uygun olan ülkelerde -genelde merkez dışı ülkelerdir- askeri darbeler bu politikaların direnişini kırmanın bir aracı olarak kullanılmıştır. Muhafazakarlık, bütün bu politikaların uygulanması için rıza üretmenin etkin bir aracı haline gelmiştir. Kısaca, kapitalizmin bu yeni dönemini neoliberalizmle muhafazakarlığın etkin ve verimli bir iş birliği olarak adlandırabiliriz. Burada bir nokta koyarak geçtiğimiz yüzyılı bir paranteze alarak, bu politikalara ilham veren, daha doğrusu bu politikaların tabir yerindeyse temelini oluşturan bir önceki döneme ilişkin kimi hatırlatmalarla devam edelim.

Bu eğer neosu ise, liberal nedir? Kapitalizmin ortaya çıkışından başlayarak 1900'lerin başına kadar süren sınırsız sömürü dönemi, kapitalizmin başlangıcı olarak adlandırılabilir. Bu dönemde sermaye, -tıpkı günümüzdeki gibi- kadın ve çocuk emeği sömürüsü, ölümüne çalışma, hukuksuz çalışma ilişkileri ve sınırsız ekolojik tahribatla nitelenir. Bunun karşısında bu çalışma rejiminin kurbanı haline gelen, topraklarından koparılarak ücretli köleler haline gelen kitleler, uğradıkları bu zulmün karşısında mücadele ederek bir sınıf niteliği kazanmışlardı. Sınırsız çalışma saatleri ve yaşının sınırlandırılması, ölümcül çalışma şartlarının düzeltilmesi doğrudan işçilerin örgütlenme, var olma ve yaşam mücadelesinin bir sonucu olmuştur. İşçi sınıfı bu dönem içerisinde sadece bir toplumsal kategori olarak, bir gelir grubu olarak kendisinin değil, aynı zamanda toplumsal olanın ifadesi, taşıyıcısı ve savunucusu olmuştur. Kapitalizmin ortaya çıkışından yüzyıl başındaki işçi sınıfının ve sosyalizmin zaferine kadar geçen sürede kitlesel olarak yaşam ve çalışma koşullarına karşı -neoliberal çağın meydan işgallerinde olduğu gibi- isyan halinde bulunan ve bu isyanın sistemin zor aygıtlarını alaşağı ederek iktidarı ele geçirecek formunu arayan işçi sınıfı, yüzyılın başında bu formu Leninist parti teorisinde bulmuştur. Bu çıkış, sosyalizmin bir alternatif olarak doğuşuna, kapitalist devletin ortadan kaldırılmasının imkanına ve işçi sınıfının iktidarının gerçek bir olasılık olarak ortaya çıkmasına yol açtı. Bu ortaya çıkış ise işçi sınıfı iktidarının sistem için en yakın tehlike olarak kabul edilmesi sonucunu doğurdu. Tıpkı o gün olduğu gibi bugün de bu tehlikeyi ve kendini inşa eden işçi sınıfı mücadelesi, kendi içerisinde demokratik eğilimleri barındıran ve günümüzde kimlik, sosyal hareketler vb. adlarını alan mücadeleleri de içeren bir bütün olarak görülmelidir. Örneğin bugün 8 Mart olarak andığımız güne ilham veren 20 binler grevinin örgütleyicisi işçiler kadın, çocuk ve göçmendireler ve sendikaya üye olmaları bile erkek işçiler tarafından kabul görmeyen, engellenen işçilerdir. Bu grevi de yine sosyalistlerin bir talebi haline gelecek kadınlara oy hakkının savunucuları olan süfrajette desteklemiştir. Okyanusun öteki yanında, Petrograd'ın Vyborg bölgesinde kadın tekstil işçileri bir 8 Mart'ta Şubat Devrimi'ni başlatırlar. Dahası sosyal bağları ile stratejik olarak adlandırılan metal sektöründeki işçileri greve, kendilerine silah

doğrultan askerleri taraf değiştirmeye zorlayarak devrimi mümkün kılarlar. Yine bu işçiler de mevcut örgütlerin örgütlemeye “gerek görmedikleri iç göçle bölgeye gelmiş sayıları metal işçilerine yakın olan ‘niteliksiz’ kadın ve çocuk işçilerdir.

Ancak kapitalist sistem işçilerin mutlak zaferi olan 1917 Bolşevik Devrimi sonrasında, bu yakın ve açık tehlike karşısında çeşitli çareler üretmekten geri durmadı. Bir yandan işçilerin talepleri zor ve şiddetle bastırılıp, Batı demokrasisinin öncülleri, işçileri ibreti alem için ABD’de olduğu gibi darağaçlarında sallandırırken, diğer yandan aşırı üretim ve eksik tüketim krizine karşı sosyal demokrasi ve sosyal politikalar devreye sokuldu. Merkez ülkelerdeki örgütlü işçi sınıfının, tabir yerindeyse, gönlünü çelen yakın ve açık sosyalizm tehlikesine karşı SSCB’de devreye giren eğitim, sağlık gibi temel haklar batı ülkelerinde de sağlanmak zorunda kalındı. Toplu pazarlık yoluyla işçilerin gelir düzeyi yükseltildi. Sendikaların sisteme entegrasyonu yoluyla belirli bir grup işçi ayrı bir çıkar grubu olarak sisteme entegre edilmeye çalışıldı. Bu aynı zamanda geliri artan işçi sınıfının aşırı üretim krizinin aşılmasında rol almasıyla perçinlendi ve refah toplumu, kapitalizmin iki şekilde de kurtarıcısı aynı zamanda rıza üretmenin etkin bir aracı haline geldi. Bu dönemin işçi sınıfı, bir fabrikada, güvenceli ve tanımlı bir işte çalışan vıda sikan erkek bir işçi ile karakterize edilebilir. Elde edilen haklar ve özgürlükler zamanla sendikaların ve ayrıcalıklı işçilerin sistemle kısmen de olsa entegrasyonunu sağlarken artık bu kesimin aşağıdan gelen toplumsal taleplerin temsilcisi olmasının önünde de bir engel oluşturmuştur. Refah toplumu üzerinde 1960’larda ortaya çıkan sosyal hareketlerin, gençlik hareketlerinin, ikinci dalga feminizmin talepleri de bu ortamda şekillenmiş ve bir önceki dönemi belirleyen eşitlik vurgusunun yerini özgürlük vurgusu almıştır. Bu sosyal hareketlerle işçi sınıfının örgütlü gücü olan sendikalar her ne kadar grev yapsalar da senkronize olmayı başaramamışlar, sistemi alaşağı edecek bir güce kavuşamamışlardır.

Ancak liberal ile neoliberal dönem arasında istisnai kısa bir parantezi oluşturan bu dönemin işçi tipolojisi sol muhayyileyi belirleyen bir figür haline gelmiştir. Bugün pek çok kere işgal ve isyanlarda

yokluğundan bahsedilen figür de budur. Buradan fabrikada çalışan, güvenceli bir işe iyi bir gelire sahip, örgütlü, stratejik iş kollarındaki işçilerin işçi sınıfına ait olmadıkları gibi bir neticeye varılamaz. Ancak hatırdı tutulması gereken, bir önceki dönemi karakterize eden görüntünün bugün gitgide soyu tükenen bir işçi grubuna denk düşmekte olduğu ve giderek işçi sınıfının azınlıkta kalan bir parçasını oluşturduğu, sermaye tarafından artık ihtiyaç olmayan bir işleve sahip olduğu için çoğunluğunun tasfiye edildiği gerçeğidir.

Bugün yeniden isyanlar ve kalkışmalar halinde öfkemize bir form aramaktayız. Bugüne kadar biriktirdiğimiz formlar, sendikalar, partiler, siyasi örgütler, dernekler bu ihtiyaca yeterince cevap vermiyor. Diğer yandan sosyal hareketler ve isyanlar olarak kendi sınırlarımıza ulaştık. Her sosyal hareket kendi kuyusunda kaldığı sürece, karşımızda son derece örgütlü ve zalim olan sermaye sınıfı, kar hırsı ile bizi alt etmeyi başarıyor. Hatta üzerinde yaşadığımız ve bildiğimiz dünyanın ekolojik olarak sonunu getirmek üzere.

İşte tam bu nedenle, bugün hala işçi sınıfı bir sınıf olarak bunu durdurma ve tersine çevirme kabiliyetine sahip. 80'lerden itibaren emek düzenlemelerinin gevşek olduğu, emeğin daha ucuz olduğu 3. Dünya'ya kaçışın da perçinlediği örgütsüzlüğümüz nasıl geri döndürülecektir? İşçi sınıfı, insanlığın kurucusu ve kurtarıcısı ve sözcüsü olmak hakkını elinden almış ve susturulmuş hakkı yeniden nasıl inşa edecektir? Sınıf olma durumu gelirimizle bağlantılı bir durum değil, üretim ilişkileri içerisindeki pozisyonumuzdur. Bu pozisyonumuzu algılama biçimimiz somut bir engel haline dönüşebilir. Bu engelin adı kısaca ideolojidir. Ancak bu pozisyon içerisinde yaşadığımız zulüm ve deneyim eğer işçi sınıfına aitsek, izaha muhtaç değildir. Ancak bunu değiştirmek için mücadele etmeye karar verdiğimizde, katlanacağımız bedeller ve alacağımız riskler ile karşılaştırılarak bir değerlendirmeye gireriz. Açıktır ki çoğu kez baskı, zulüm ve rıza aygıtlarının güçlü olduğu yerde bu değerlendirmenin kaybedeni bellidir. Ancak bunu değiştirecek olan kazanmanın bir ihtimal olmasıdır. Kazanma ihtimali, kimi zaman 3 ağacın hesabı, kimi zaman sokak hayvanları, kimi zaman ise bir madencinin sedyeye sığmayan çizmesi, kimi zaman günlerce fabrika önünde direnen işçinin azmi olarak

ortaya çıkan toplumsal olanın arkasında güçlü bir örgütlenmeyi, bir aidiyeti ve mücadeleyi inşa edebilmektir. Bu partileri aşan siyasi bir aidiyet ve mücadeledir. İşte Türkiye İşçi Partisi kendisini bu aidiyet ve mücadeleyi örecekle siyasi özne olarak tanımlamaktadır

Gezi'nin bir yanı köle, kul olmaya karşı başkaldırısıdır. Günümüz kapitalizminin hakim birikim rejiminde, adıyla söyleyelim neoliberal rejimlerde, üstelik sadece bizde de değil dünyanın her tarafında giderek daha fazla aşınan yurttaşlık kavramına sahip çıkma iradesidir Gezi. Kendi gelecekle üzerine karar alma hakkının bir liderin iki dudağı arasına sıkışmasına ve arada bir yapılan seçimlere indirgenmesine güçlü bir itiraz, milyonlarca insanın 'haklarımız var' diyerek siyasal alana bizzat müdahale etmesi. Buna pekala Türkiye'deki siyasal islamcı iktidarın toplumsal yaşamı islami kurallara göre düzenleme kararlılığına karşı aşağıdan örgütlenen bir direnci de eklemeli. Gezi zekası diyerek hatırladığımız o gülümseten sloganlara, duvar yazılarına baktığımızda 'Korkma la biziz halk!' dendiğinde mesela, baskıya karşı varlığını ve haklarını savunan kitlelerin bunu mizahla ifade etmesini göreceksiniz. Bugün iktidardan kurtulmak ve yeni rejim üzerine konuştuğumuzda, bütün bunları içermeyen bir kurtuluş haritası mümkün olabilir mi?

Yine Gezi denince ilk akla gelen sloganlardan "gündüz işte, gece direnişte" nin sahibi, direnişin en önemli bileşeni olan ve AKP'ye karşı mücadelenin koçbaşı olarak tarif ettiğimiz kent emekçilerini, gri yakalıları hatırlayalım. Sonrasında yapılan referandumlarda ve arkasından yapılan yerel seçimlerde iktidarın büyük kentlerde adım adım zayıflamasının en önemli sebeplerinden biri, işçi sınıfının bu kentli kesiminin seçimlerdeki tavrı değil mi? Bugün için AKP'nin hegemonik etkisinin hala güçlü olduğu, bununla beraber açıklanan komik enflasyon rakamları ve "Şimşek Programı"nın tercihi ile reel ücretinin gün be gün erimesine öfkeli, işçi sınıfının mavi yakalı bölmesinin öfkesini, kent emekçilerinin direncine eklemeyi hedeflemeyen, sınıfın iki yakasını birleştirmeyi başaramayan bir iktidardan kurtuluş planı, bizler için ne kadar gerçekçi?

2 Bu reklam kokan adlandırmanın görece yaygınlaşan kullanımına ihtiyatlı yaklaşmayı öneriyoruz. Zira, Saray'dan bağımsız, bir ekonomik program varmış gibi bir izlenime neden oluyor. Yarın kaçınılmaz olan yıkımın, Saray dışında bir sorumlusu olduğu yanlışlığı yaratılmasına karşı şimdiden tutum almakta fayda var.

Son olarak, 3-5 ağaç denilerek küçümşenen ama esasen kentin merkezinde herkese ait olan bir parkın yağmasına karşı yurttaşların ortak alanlarına sahip çıkması ile başlayan Gezi Direnişi, sınıf mücadelesinin sadece üretim sürecinde yaşananlardan ibaret olmadığını bize hatırlatan en önemli örneklerden biri değil mi? Sermaye ile işçi sınıfı mücadelesinin günümüzde en az işyerindeki birinci bölüşüm alanında yaşanan şiddetle, ikinci bölüşüm alanında da yaşandığını görmeden, ülkenin dört bir köşesinde ilkel sermaye birikimi sağlamak için sermayeye peşkeş çekilmek istenen topraklarını savunanları hatırlamadan Gezi tam olarak anlaşılabilir mi? Gezi bugün savunduğumuz müştereklerimizde, Gezi bugün TÜİK tarafından rakamlarla oynatarak işçinin cebinden sermayeye aktarılmasına karşı mücadelede, çocuklar için devletten kreş ve okullar ücretsiz yemek talebinde, parasız eğitim ve sağlık inadımızda devam ediyor. O nedenle “bu daha başlangıç” demiştik ve o nedenle Gezi bize bu iktidardan kurtuluşun ve kuracağımız yeni bir cumhuriyetin şifrelerini veriyor.

Önümüzdeki dönem siyasal görevlerimiz üzerine düşünürken bu temel vurguları akılda tutmakta, yol haritasını belirlerken Gezi'nin birikiminden, deneyiminden ve değerlerinden yola devam etmekte ısrarcı olmakta fayda var.

Türkiye İşçi Partisi, farklı biçimlerde de olsa yeniden yaşanacak yeni Gezi'lerde sosyalistlerin sorumluluklarının gereğini yerine getirmek üzere kurulduğunu bir an olsun unutmadan, sürekli öğrenen, arayan, en geniş toplumsal muhalefet güçlerinin birlikteliği içinde kendi tarihsel misyonuna uygun güncel konumlanış ısrarıyla hareket etmeye devam edecek.

Sadece bir örnek olması açısından 6 Şubat depremi ile başlayan o kara günlerde TİP'in yaptıklarına ve yapamadıklarına bu gözle bakılabilir. Bu şimdilik sadece umut veren durumu, kalıcı bir halk örgütlenmesine çevirmek önümüzde bir görev olarak duruyor...

Sınıf'a değmekten Sınıf'ın partisine

Kuruluşunun ardından Türkiye İşçi Partisi'ni eleştirenler bile neredeyse işlevsiz hale gelmiş bir meclisi, muhalefetin sesinin kürsüsü ha-

line getirme konusunda başarısını kabul ettiler. Kimileri tarafından bu başarı parti sözcülerinin hitabet becerisine indirgense de, bizler bu başarıda esas olanın gerçeğin gücü olduğunu biliyoruz. Uzun süredir söylenmekten imtina edilen yalın gerçekler meclis kürsüsünde en yalın haliyle ifade edildikçe, sıradan insanların hayati dertleri partimizin sözcüleri tarafından meclise taşındıkça, sorunlar belki mecliste çözümedi ama bu durum temasımız olmayan yüzbinlerce insanın sosyalistlere kulak kabartmasına vesile oldu. Uzun yıllardır sıkıştırılmak istediğimiz kendi mahallemizden çıkıp, 12 Eylül sonrası başta zor olmak üzere, türlü yöntemlere başvurarak işçi sınıfı ile aramıza inşa edilmiş bariyeri aşmaya başladık ve söylediklerimiz ülkenin her köşesine dalga dalga yayıldı. Sosyalistler olarak uzun süredir varlık gösteremediğimiz illerden/ ilçelerden gelen üye başvurularına, “adresimi buldum” mesajları ile sağ partilerden istifa edip partimize katılan işçilere, nerede bir işçi direnişi ya da grev varsa dayanışma göstermeye çalışan parti örgütlerimizin özverisi de eklenince, işçi sınıfı ile temasımızı gün be gün daha da güçlendirdik.

“İşçi sınıfı mı kaldı?” bu soru üzerine bu çalışma bağlamında başka bir eksende bir tartışma yürütmemiz gerekiyor. TİP, kendi mahallesinde “parlamentarist”, “popülist” gibi açıkcası altı pek dolu olmayan ezber yaftalamaların muhatabı olurken, bu paragrafın başında yer verdiğimiz soru, parti çalışmalarında günlük hayatta en çok karşılaştığımız sorulardan birisi oluyor. Bu ikilik bize göre epey önemli bir duruma önemli bir örnektir. Zira “büyük resimde” TİP, işçi sınıfı siyasetinin, siyasal alanda işçi sınıfında inadin, ısrarın temsilcisidir. Türkiye’nin geniş toplumsal kesimleri açısından baktığımızda esas mesele egemen ideolojinin etkisi altındaki, milyonlarca işçinin bile kendisini işçi sınıfının bir parçası olarak görmüyor oluşudur. TİP, hiçbir şeyi başaramamış olsa bile geride kalan yıllarda, uzun süre sonra ilk defa işçi sınıfı siyasetinin yeniden konuşulması, tartışılması konusunda bir mevzii yaratmıştır. Bu hiç kuşkusuz, partinin iradi çabasının bir ürünüdür. İddia edildiği gibi popülist bir tarza yatkınlık gösterse, kolayına kaçsa belki çok daha yaygın bir karşılık bile bulacakken sınıfta ısrar programatik ve ideolojik hatta bağlılığın bir yanması olduğu kadar partinin devrimci karakterinin de bir işaretidir.

Toplumun tümüne işçi sınıfı adına seslenen parti, elde ettiği tüm imkanları işçi sınıfının örgütlenmesini geliştirmek üzere kullanmakta kararlıdır.

Bu kapsamda bir pratik deneyim notunu daha eklemek gerekiyor. Yakın dönemde TİP'i takip edenler, pazarlarda, marketlerde yurttaşlarla buluşmalarla hatırlanacak “asgari ücret ve emekli maaşlarına zam” talep eden çalışmaları mutlaka görmüşlerdir. Bu çalışmalarda tüm parti örgütlerinden gelen ortak bir değerlendirme TİP'in ısrarının önemini gösteriyor: Son yıllarda herhangi bir kitle çalışmasının yurttaşlardan bu kadar fazla destek görüp, “Örgütlü” sol güçlerin bu kadar az gündemine giren başka bir konu yok!

Özetle TİP, işçi sınıfını siyaset sahnesinin bir dekoru olarak değil, öznesi olarak değerlendiren, işçi sınıfına temas bile etmeden onu siyasal bir özne haline getirmenin imkansızlığıyla hareket eden bir yaklaşım içinde olacak. Bu inadın ve ısrarın Türkiye'nin geleceği açısından belirleyici olacağına inanıyoruz.

Türkiye İşçi Partisi'nin genel başkanını Gebze'den aday göstermesi de bu çerçevede değerlendirilmelidir. Bu nedenle Gebze'de yürütülen seçim çalışması, bizler için bir yerel seçim çalışması olmasının ötesinde işçi sınıfı siyasetindeki ısrarımızın sınıfta ne derece karşılık bulduğunu görebilmek adına önemli bir deneyimdi. 1 aylık kampanya sürecinde Gebze'nin neredeyse tüm mahallelerinde yürütülen seçim çalışmasına gösterilen yoğun ilgi, halk buluşmalarındaki coşku ve seçim bittiğinde özellikle belediye meclisinde alınan oylar bizler için bir eşğin aşıldığını, artık sınıfa sözünü söyleme evresinden sınıfın partisi olmaya yönelik önümüzdeki dönem somut adımlar atmamız gerekliliğini ortaya koydu.³

Yukarıda yazılanlar partinin kuruluş anından itibaren gelişimine an be an tanıklık eden bizler için şaşırtıcı olmasa da sol çevrelerde uzun süredir sınıfla temas emek örgütleri ve Demokratik Kitle Örgütlerinin yönetimlerinde temsil ile eş anlamlı değerlendirildiği için dışa-

3 2024 Yerel Seçimleri'nde Gebze Belediye Başkanlığı seçimlerinden DEM Parti ve CHP Başkanlık seçimlerinde TİP Adayı Erkan Baş'ı destekledi ve TİP bu desteklerle birlikte yaklaşık yüzde 20 oy aldı. Belediye Meclisi seçimlerinde ise destek açıklayan CHP yüzde 15, DEM yüzde 3 oy alırken TİP tek başına yüzde 8,5 oy aldı.

rıdan görülmedi, önemsenmedi. Daha iyi hatırlamak için çok değil genel seçimin hemen öncesine gidelim. TİP'in seçimlerde alacağı sonucun başarısız olacağını düşünenler arasında -somut bir veri içermedi açısından- belki de en gerçekçi olanı şuydu. *"Bir sosyalist parti o ülkedeki sendikaların, emek ve meslek örgütlerinin neredeyse tek bir tanesinin dahi yönetiminde fikri ve kadroları ile temsil edilemiyorken, nasıl vaktiyle tüm bunlara sahip kimi partilerin bile erişemediği bir halk desteğine sahip olabilir?"* Yazdığımız gibi iddiasını bir veriye dayandırması nedeniyle bu gerçekçi bir eleştiriydi ve buna ikili diyaloglarımızda, *"belki de tüm bu örgütlerin onurlu geçmişleri ve inatçı mücadelelerine rağmen kendi tabanları hatta temsil etme iddiasında oldukları kitleler ile bağları büyük ölçüde zayıflamış haldedir. Belki de bir sosyalist özne onların bağının zayıfladığı, sesinin ulaşmadığı yüzbinlere ulaşabilir, bu kurumların yöneticilerinin olmasa da onların oylarını alma konusunda şu ana kadar ikna edemedikleri üyelerinin, hatta çocuklarının, yakınlarının desteğini alabilir"* demiştik ve öyle de oldu. Bunun gerçekleştiği an yeni görevlerimiz ve sorumluluklarımız da beraberinde geldi, sınıf hareketini ve toplumsal muhalefeti büyütmek ve güçlendirmek.

Şunu bir kez daha açıkça yazmak gerekir. İşçi sınıfı partileri tarihin her döneminde ve dünyanın pek çok bölgesinde başta sendikal hareket olmak üzere, toplumsal hareketin çeşitli alanlarda süren mücadelelerine paralel büyümüş ve güçlenmiştir. Bu nedenle örneğin DİSK'in 250bin civarı üyesinin olduğu bir ortamda TİP'in 1 milyon oy alması "normal" değildir. Sorunumuz sadece DİSK ile sınırlı değil, Türkiye'de sendikalar, demokratik kitle örgütleri, toplumsal muhalefet odakları topyekün bir yenilenme ihtiyacı içindedir. TİP, bu ihtiyacı kendisini dışarıda tutan bir tespit olarak ileri sürmüyor. Bunun başarılmasını yaşamsal bir ihtiyaç olarak görüyor ve kendi sorumluluklarımız hanesinde en üst sıraya yazıyoruz.

Sınıf hareketinin güçlenmediği, sendikaların büyümediği, tüm renkleri ile toplumsal muhalefetin yükselmediği bir atmosferde tek başına bir sosyalist partinin oylarının düzenli olarak artması ya da örgütünün doğrusal olarak büyümesi pek mümkün değildir. Bunların olmadığı koşullarda da AKP'den kurtulmak ancak egemenlerin

iç çekişmesi ile olur ki bu durumda iktidardaki yöneticilerin profilleri değişse de milyonlarca işçinin yaşamında köklü bir değişiklik olmaz. Bu nedenle partimizin örgütünü büyütmesi, seçimlerde halk desteğini arttırması önemli fakat yetersizdir. Fikirleri, kadroları ve yaratacağı etki ile sınıf hareketini ve toplumsal muhalefeti nicel ve nitel olarak ileri taşıyamayan bir Türkiye İşçi Partisi'nin büyüme ve gelişmesinin doğal sınırları vardır. Bu nedenle hedef kitlesi ile bağları zayıflamış emek örgütlerinin kitle bağlarını güçlendirmek, eğer mevcut örgütlenme formu o alanın ihtiyacını karşılamıyor ise yeni örgütsel formlar üzerine düşünmek, denemede bulunmak ve en önemlisi uzun süredir mücadele ederek kazanım elde etme konusunda umudunu yitirmiş kitlelerin kazanabileceği mücadelelerin örgütleyicisi ve öncüsü olma konusunda tüm gücünü seferber etmek, önümüzdeki dönem en önemli görev ve sorumluluğumuzdur. Bunları yapamadığımız koşullarda o ya da bu sendikanın, odanın, derneğin yönetimlerinde yoldaşlarımızın etkin olması bizler için bir başarı değil başarısızlık örneği olacaktır. Türkiye İşçi Partililer toplumsal muhalefetin tıkanıklığını sürdürücüsü olmaya değil aşmaya talip olmalıdır. Özetle yoldaşlar, toplumsal muhalefeti ve sınıf hareketini kitlelerle buluşturmak için 'ya yeni bir yol bulmak ya da yeni bir yol açmak' görevi omuzlarımızdadır.

Kitlelerle siyaset

” Türkiye İşçi Partisi, sosyalizmin eşik atlaması hedefini ancak Kitlesele Sosyalist Parti perspektifinin hayata geçirilmesiyle mümkün görmektedir. Kitlesellik ile kastedilen, partinin üye sayısının artırılmasından ibaret bir büyüme değildir. Partimiz kitleleşme hedefi doğrultusundaki çabalarının sonuçlarını, kuşkusuz, ilk elden üye sayısındaki artışla almalıdır. Dolayısıyla, Kitlesele Sosyalist Parti perspektifi, üye sayısındaki artışla büyüyen, ancak bununla sınırlı kalmayacak biçimde geniş yığınları da temsil edip harekete geçirebilen bir partiyi tanımlamaktadır. Birkaç bin kadrosu, on binlerce üyesi ve milyonlarca taraftarı olan bir partinin inşası, önümüzdeki

mücadele evresinin en önemli ihtiyacı olmanın ötesinde, devrimci-demokrat dinamizm sergileyen kentli emekçilerle işçi sınıfının diğer kesimleri arasındaki birlikteliği ve ortak mücadeleyi sağlamanın da yoludur.”

Türkiye İşçi Partisi Utkan Adıyaman Konferansı (2019)-Siyasi Rapor

Türkiye İşçi Partisi'nin kitlesel sosyalist bir partiye dönüşmesinin fikri temellerinin atıldığı Utku Adıyaman Konferansında belirlenmiş sayısal hedefleri ölçü kabul edersek, kitlesel sosyalist parti inşasında bir aşamayı geride bıraktığımız söylenebilir. Partimizin on binlerce üyesi ve genel seçimde almış olduğu 1 milyon oy ile bu hedefe matematiksel olarak büyük ölçüde ulaşmıştır ve bu son derece kıymetlidir. Bununla beraber unutmamamız gerekiyor ki bu sayılar bizim için sadece birer veridir. Esas amacımız nabız geniş kitlelerle atan, gündemi işçi sınıfının gündemi ile ortaklaşmış ve ülkedeki toplumsal muhalefet hareketlerinden beslenen ama bu hareketlerden farklı olarak kurullu ve kurallı işleyişiyle ülkenin her köşesinde kök salmış bir sosyalist partiyi inşa etmektir. Bu açıdan rakamlar, kitlelere ulaşma konusunda hayli mesafe aldığımızı gösterirken, bu kitleselliğin içinde kurullu ve kurallı bir parti inşası konusunda ise önümüzde kat etmeyi bekleyen bir yol mevcut ve bu yolculuk önceki on yıllardaki deneyimlerin ışığında ama günümüzün kendine özgü koşulları ve zorlukları ile gerçekleşecek.

21. yüzyıl Türkiye'sinde kitlesel bir sosyalist partiyi inşa etmeye kalkışan bizler, kabul etmek zorundayız ki bizden önceki başarılı örneklerin hiç hesaba katmak zorunda olmadığı ya da dönem itibariyle daha az önemseydiği bazı dertler ile tabiri caizse boğuşmak zorundayız. O zaman soralım, nedir günümüzde ilk elden kitlesel bir parti aygıtını önemli ölçüde etkileyebilecek ve üzerine düşünmemiz gereken daha yeni dertler?

- İşgücü piyasasındaki düzensizliğin ve güvencesizliğin işçilerin -sadece iş saatleri ve çalışma koşullarına değil-tüm yaşamlarına olan etkisi (sürekli iş değiştirme, birbirinden çok farklı sektörlerde, çok farklı saatlerde çalışma, örgütlü mücadele deneyimlerinden yoksunluk, yaşam ritmini ve hayatını bu düzensizliğe göre planlama zorun-

luluğu, tüm yaşamı esnek, güvencesiz ve düzensiz devam eden işçilerin formel bir parti işleyişine adaptasyon zorluğu v.b.)

-20 yılı aşkın zamandır Siyasal İslamcı, otoriter bir iktidarın baskısı altında yaşayan ve örgütlü muhalefetin zayıflamasının da etkisiyle çare olarak varoluşlarına sınımsız sarılmış muhalif bireylerin siyasi öznelere mesafeli yaklaşımı ya da özne ile ilişkilendiğinde dahi kolektif karar alma ve uygulama süreçlerinde yaşadığı uyum sorunları. Örneğin bu muhalif bireylerin iktidarın kendilerini yok sayan yönetme biçimi nedeniyle tüm merkezi karar alma süreçlerini iktidar ile özdeşleştirip bu süreçlere doğal bir tepki gösterme eğilimi ve örgütlü biçimde hareket etmeyi özgürlüğünü daraltıcı bir eylem olarak görme hali.

-Sosyal medya ve dijital iletişim mecralarının yarattığı olumlu ve olumsuz etkiler. Bir taraftan sesi kısılmak isteyenlerin eşitsiz propaganda koşullarını aşabilmesi için yeni mecraların yarattığı avantajlar, diğer taraftan mücadelenin söz söylemekle eş değer hale geldiği bir toplumsal atmosferin ortaya çıkması. En radikal eleştiriyi yaptıktan sonra eleştirinin gereğini yerine getirme mecburiyeti hissedilmeyen bir atmosfer bu, söz gelimi herhangi bir siyasi özneyi x platformundan kolayca en ağır şekilde eleştirip, bunu da sadece tweet atarak yapmanın ve hayatına bir değişiklik olmaksızın devam etmenin mümkün olduğu bir başka yeni hal. Bu iletişim biçiminin insanlarda yarattığı deformasyonun sonucu olarak da kendini ifade olanağı bulan kitlelerin eylem ve siyasal özneler ile mesafeli hale gelmesi ya da bu öznelerle ilişkilense dahi, oranın geleneği ve işleyişinin parçası olmak yerine siyasi özneye bir tür müşteri memnuniyeti beklentisi içinde, dışsal bir şekilde münasebet kurması.

Tüm bu yazılanlar günümüzde örgütsel faaliyet yürütürken attığımız ilk adımdan itibaren karşılaştıklarımızdan kimileri. Şüphesiz bu örnekler arttırılabilir ya da pek ala bunların bir düzeyde önceki dönemlerde de olduğu söylenebilir. İtirazımız olmaz. Hatta doğrulamak üzere bir alıntıya başvurmak, muradımızı anlatmaya da yardımcı olabilir. Tarihin her döneminde, her kitleselleşme bir dizi sorunu ve kaygıyı da beraberinde getiriyor ve tarihte başarılı örnekler bu süreçleri üretken hale dönüştürecek biçimde yönetebilen, iktidar perspektifine sahip siyasi özneler. Örnek mi:

“Partiye aniden çok sayıda sosyal demokrat olmayanın girmesinin tehlikeli olduğu söylenebilir. Eğer böyle olursa, parti kitleler içinde erir, sınıfın bilinçli öncüsü olmaktan çıkar, rolü kuyruk olmaya iner. Bu gerçekten çok acıklı bir dönem olur. Eğer laf kalabalığına herhangi bir eğilim gösterecek olursak, eğer parti ilkelerinden (program, taktiksel kurallar, örgütsel deneyim) yoksunluk, ya da bu ilkeler zayıf ve sarsak ise, bu tehlike şüphesiz çok ciddi bir tehlikeye dönüşebilir. Fakat gerçek şu ki, böyle ‘eğerler’ aslında geçersiz. Bizim, tüm sosyal demokratların resmen kabul ettiği ve temel ilkelerinin hiçbir eleştiriye neden olmadığı, sağlam bir şekilde yer etmiş bir parti programımız var (tek tek noktalar ve ifadeler üzerine eleştiri tamamen meşrudur, her canlı partide gereklidir). İkinci ve Üçüncü Kongrelerde ve yıllarca sosyal demokrat basın faaliyetleri sırasından tutarlı ve sistematik bir şekilde belirlediğimiz taktikler üzerine kararlarımız var. Ve de, eğitim rolü gören ve şüphesiz meyve veren birtakım örgütsel deneyimlerimiz ve gerçek bir örgütümüz var.” (Lenin, Partinin Yeniden Örgütlenmesi cilt 10. S.32)⁴

Unutmayalım bizim de kuruluşumuzdan bugüne on yıllar geçmiş bile olsa, on yıllardır çeşitli sosyalist örgütler içerisinde farklı deneyimler biriktirmiş kadrolarımız, bu topraklarda yüz yılı aşmış mücadele deneyimimiz, konferans metinlerimiz başta ürettiğimiz çok sayıda siyasi metin, sayısı giderek artan ve her geçen gün gelişen yayın faaliyetlerimiz, tüm bunların yanı sıra geliştirilmeyi ve güçlendirilmeyi bekleyen büyük bir örgütümüz var.

Peki nedir bu örgütü güçlendirmek ve geliştirmek? Disiplin deyince üyelerin tamamının tüm zamanını partiye ayırdığı bir işleyiş mi amaçlıyoruz? Nedir bu demokratik merkezizetçilik ve daha da önemlisi neden gerekli?

Gelin bu sorulara verdiğimiz yanıtları da basitçe tekrar hatırlayalım. En basitinden başlayalım. Parti disiplininin alınan kararların uygulandığı, uygulayıcılarının belli olduğu ve uygulanamıyor ise nedenleri üzerine konuşulduğu ve tüm bunların parti kolektif hafızasına

4 Lenin'den aktaran Tony Cliff, Lenin Cilt 1 Partinin İnşası, S. 194

aktarılabilmek için kayıt altına alındığı bir süreci anlıyoruz. Sıkça vurguladığımız kurullu ve kurallı parti işleyişinden ise parti kararlarının partinin tanımlı kurullarında alındığı, varsa itirazların kurullar üzerinden dile getirildiği, tüm bu süreçlerin bölgeye ya da kurullardaki kişilere göre değişmeyecek biçimde kurullara bağlı olduğu karar süreçlerini kastediyoruz. Demokratik merkezîyetçilik ise tüm bunları kapsayacak şekilde, bir karar sürecinde konunun ilgili parti kurullarında parti programı ve konferans kararlarına uygun olması kaydıyla her açıdan tartışıldığı, karar alındıktan sonra ise partinin tüm üyeleri tarafından parti kararı olarak kabul edilmesi ve uygulanmasının zorunlu olduğu, bu kararların da yetkili kurullar aracılığı ile uygulanmasının kabul edildiği bir işleyiş süreci. Karar sürecinde mümkün olduğunca katılımcı, uygulamada ise bir o kadar merkezi olması amaçlanan bir akış.

Peki bu neden önemli?

Her ne kadar kitleleşme konusunda hayli yol aldığımızı ifade etmek bile söz konusu mücadele ettiğimiz güçler olduğunda, son derece sınırlı mali imkana ve kadro kaynağına sahip olduğumuz açık.

Bu eşitsiz mücadelede başarılı olabilmemiz, sesimizin en güçlü şekilde duyulabilmesi ise partimizin tüm gövdesi ile bir bütün olarak davranabilmesine bağlı. Etkili bir parti işleyişi birlikte konuşup, birlikte karar aldığımız, lakin karar aldıktan sonra hep birlikte aynı noktaya odaklanabildiğimiz koşullarda mümkün. Aksi halde il örgütlerinin, partinin merkez bürolarının ve hatta parti sözcülerinin partinin merkezi yöneliminden bağımsız kendilerince önemli gördükleri gündemlere ağırlık kaydırmaları, önlerindeki gündemleri değerlendirirken bir öncelik hiyerarşisine tabi tutmamaları partimizin potansiyelinin çok altında bir etkiye sahip olması sonucunu doğuruyor. Bu nedenle büyüyen, kitleleşen, kurullu ve kurallı işleyen partimizin ek olarak hareket ederken bir ahenk içinde, belirlenen hedeflere odaklanmış olmasını sağlamak zorundayız.

Kitlesel Sosyalist Parti inşasında örgütsel hedeflerimize sayısal olarak ulaşmak, partimizin merkezi seslenme imkanlarını geliştirmek ve

ülke gündemini belirlemede etkisini arttırmak kadar önemli son bir diğer başlık ise yerelleşme. Gerçekten bu topraklara kök salabilmeyi hedefleyen bir sosyalist parti için merkezi olarak söylediğimiz hayli etkili, temsil yüzlerimizin son derece başarılı olması tek başına yeterli olmaz. Yurttaşların TV’de ilgiyle takip ettiği Türkiye İşçi Partisi’nin varlığını yaşadığı, çalıştığı yer de de hissetmesini sağlamak zorundayız. Sadece hissetmesi değil, bir toplumsal problemle karşılaştığından destek ve çözüm adresi olarak en yakın Türkiye İşçi Partisi binasına gitmeyi düşünmesi, yaşadığı ilde o problemi ilk ve en güçlü olarak Türkiye İşçi Partisi sözcülerinin, üyelerinin seslendiriyor olması, bu problemle ilgili bir kavgaya giriliyor ise o kavganın en önünde o ildeki partililerimizin olması gerekiyor. Geçmişe dönüp bakıldığında ülkeyi sarsan 60’lı yılların TİP’ini Mehmet Ali Aybar’dan, Behice Boran’dan, Rıza Kuas’tan ibaret sanmak çok büyük bir yanılğı olur. 1. TİP en az bu isimler kadar Türkiye İşçi Partisi’ne aşık olan Hamdoş’tur. Antep’li Kürt Reşit’tir. Çınarlı Köyün muhtarı Fevzi, Gökova’daki Hafız İbrahim Mersin’dir. Amasya’da TİP’in ülke ortalamasınının 2 katı oy alması için köy köy partiyi örgütleyen ve öne çıktığı için katledilen Şerafettin Atalay’dır. Bu yörelere gittiğinizde hala bu isimleri herkes saygıyla bilir, hatırlar. Bu isimler bir çırpıda hatırlananlar, çok daha fazlası Çetin Altan’ın “Onlar Uyanırken” adlı kitabında var.

Türkiye İşçi Partisi’nin bugün başarması gereken görevlerinden bir tanesi de, her ilde, hatta ilçelerde partinin kendi isimleri ile anılacağı yerel sosyalist figürlerin ortaya çıkmasını sağlamaktır. Bunu sağladığımızda sadece partimizin kökleşmesini gerçekleştirmiş olmayacak, temel amaçlarımızdan biri olan insanların kurtarıcı aramaktan vazgeçip kendi geleceklerini ellerine almaları yolunda önemli bir yol almış olacağız. 1960’ları sosyalizm ile ilk kez tanışan büyük kitlelerin uyanışı olarak hatırlıyoruz, bugün ise eğer başarabilirsek, yıllar sonra milyonlarca insanın bir kabustan uyanmak için sosyalizmi hatırlayarak gerçek bir seçenek haline getirdiği yıllar olarak hatırlanacak.

Barış Mücadelesi ve İttifak Stratejimiz

“TİP, ittifaklar konusuna basit-teknik bir mesele olarak bakmamaktadır. İktidar mücadelesinin asli sorunsallarından biri olan ittifakların şekillenmesinde dönemin iktidar ve devlet yapısının karakterine karşı takınılması gereken ideolojik-politik tutum, politik güç dengeleri ve emek hareketinin düzen cephesinde gedikler açma kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunabilecek toplumsal dinamiklerin varlığı gibi faktörler belirleyicidir. Partimiz, genel seçimler öncesinde kurulan Emek ve Özgürlük İttifakı'na da hem ittifaklara hem de Kürt sorununa ilişkin ilkesel tutumu üzerinden yaklaşmıştır. TİP, ittifakı Türk ve Kürt emekçilerinin ilerici bir ekseninde yan yana gelişinin bir örneği olarak değerlendirmiştir. Saray Rejimi'nin baskı ve şiddeti karşısında yalnız seçim düzleminde ve yalnız Kürt siyasi hareketiyle değil, daha geniş bir satıhta girişilebilecek iş birlikleri ve yan yana gelişler değerlendirilmiş ve mümkün olan en geniş birlik-telik sağlanmaya çalışılmıştır.”⁵

Türkiye İşçi Partisi'nin önümüzdeki dönem siyasal stratejisi ve hedefleri açısından, kitleleşme sınıfla buluşma kadar bir önemli başlık ise bu topraklardaki Barış Mücadelesinin bir parçası olmak ve onu büyütmek. Her siyasi özne ayak bastığı topraklarda verili toplumsal koşullarda mücadele eder ve sınıfsal olarak adlandırdığımız hiçbir şey bu koşullardan steril değildir. Bu nedenle Türkiye'de mücadele eden sosyalist bir parti için Kürt sorununun varlığını görmezden gelen bir sınıf siyaseti en hafif tabiriyle ayakları bu topraklara basmayan bir yaklaşım olacaktır. Bu nedenle sosyalizmi gerçek bir seçenek haline getirmek iddiasında isek, bu konuda da sorumluluklarımız ve yerine getirmemiz gereken görevlerimiz var.

İlk olarak yurttaş olmanın en temel gereklerinden seçme ve seçilme hakkının ülkenin bir bölümü için sistemli olarak kullanılamaz hale

5 Türkiye İşçi Partisi 2. Kongre-Çerçeve Belgesi, 3. Kısım: TİP'in yeni dönemdeki siyasal stratejisi

getirilmesine karşı Kürt halkıyla dayanışma göstermek ve ayyumlara net bir biçimde karşı durmak zorundayız. Bu karşı duruş ülkedeki milyonlarca insanın talebi olan eşit yurttaşlığın da, hukuk devletinin de, yargı bağımsızlığının da gereği. Demokrasiye inandığını söyleyen herhangi bir kişi için bile tutarlılığı konusunda turnusol kağıdı olabilecek bu talepler, bizler için dayanışmanın ötesinde toplumsal düşlerimiz için yürütülen ortak mücadelenin de gereği.

Fakat bugün için Türkiye İşçi Partisi'nin Kürt Sorununun çözümüne katkısını demokrasi mücadelesi ile sınırlı düşünmek son derece eksik olur. Türkiye İşçi Partisi'nin varlığını da tarihinin de kendisine yüklediği sorumluluğu da anlamlı kılacak olan en az güçlü bir demokrasi mücadelesi yürütmek kadar, barışı kendi lisanı ile, kendi sözcükleri ile sözünün ulaştığı her kesime anlatabilmek için göstereceği çabadır. Daha açık ifade edelim, bugün herhangi bir sorun alanında politik görevimiz yaşanan gerçeklik ile sesimizin ulaştığı insanların sorunları arasındaki bağı en açık biçimde kurmak, egemenler tarafından görünmez kılınanları da görünür hale getirmektir. Ama bunu yaparken unutmamamız gereken insanların bir boşlukta yaşamadığı bir bellekleri, değerleri, gündelik yaşam deneyimleri olduğudur. Eğer amacımız içim gösterdiğimiz çaba, yaptıklarımız insanlarda bir karşılık bulmuyor ise olsa olsa ezber bozarız. Bazı anlarda bunun da kıymeti olsa da unutmamalıyız ki siyasi partiler birer tarih enstitüsü ya da hakikat platformu değiller. Onlardan farklı olarak sözünü söylemek kadar büyütmeyi güçlendirmeyi ve örgütlemeyi hedefler, sözünün ulaştığı kesimleri dönüştürebilmek ise bizzat varlık sebebidir.

Bu nedenle bize düşen; siyasetin temel işlevinin yaşamı savunmak, tek bir insanın bile burnunun kanamadığı bir toplumsal atmosferi yaratmak olduğunu vurgulamak, on yıllardır gençler ölümlerine çatışma ikliminde güçlenenleri, zenginleşenleri toplumun tamamına anlatmak, memleketin herhangi bir köşesinde hak aradığımızda karşılaştığımız şiddetin artışının ve devletin tüm kurumlarının giderek militarize hale gelmesinin nedenlerinden bahsetmek, savunma bütçesi ile insanların mutfağı arasındaki bağı kurmak ve kurtuluşun ancak alın teri dökerek yaşayanların birlikte mücadele etmesi ile mümkün olacağına milyonları ikna etmektir.

Bu bizim bakışımızdır. Ama kabul etmemiz gerekir ki ülkede uzun yıllardır eşitlik, özgürlük ve barış mücadelesi sürdüren sosyalistler arasında, çok katmanlı bir soruna dair farklı bakışlar, farklı öncelikler, farklı taktikler vardır ve olması da son derece doğaldır. Bu nedenle bizim için ittifaklar konusu ve hali hazırda bileşeni olduğumuz Emek ve Özgürlük İttifakı seçim birliğinin ötesinde bir anlam ifade etmektedir. Aynı özelemleri paylaşan, fakat bu özelemlere ulaşabilmek için farklı yaklaşımları olan siyasi yapıların, etkiledikleri farklı toplumsallıkları kapsayabilen bir mücadele aygıtıdır bizim için ittifak. Bu nedenle tam da farklı bakışlarımız, önceliklerimiz, programlarımız olduğu için ayrı ayrı varlığını sürdüren bizler, bağımsız olarak yurttaşlara kendi sözümüzü söylerken, aynı anda birlikte güç biriktirebilmenin, omuz omuza mücadele etmenin de imkanlarını ittifak içerisinde bulacak, bir nevi her politik öznenin kendi mücadelesiyle de zenginleştirdiği ve hepimizin beslendiği daha büyük bir mücadele platformunu yaratmaya çalışacağız.

Kabul etmek gerekir ki, sadece seçim zeminine sıkıştığında haklılıklar, haksızlıklar hatta doğrular yanlışlar bir yana ortaya çıkan sonuç ortak mücadele zeminlerini yıpratana bir rol oynayabiliyor. Burada özellikle devlet müdahalelerini, ilkel milliyetçi yaklaşımları, her iki cepheden ortak mücadeleyi bozmak isteyen unsurların provakatif girişimlerini vb. ayrı bir başlık olarak ele alıp, önlemler geliştirmek gerekiyor. Meseleyi dar anlamıyla bir operasyon konusu olarak görmüyorsak, esas olanın siyasal ideolojik bakıştaki berraklık ve tarihsel sorumluluk ekseninde bir bakışla ele almak dışında bir basit çözüm olmadığını ifade etmek gerekir.

Türkiye İşçi Partisi, Kürt halkının eşit yurttaşlık talebinin ikirciksiz savunucusu, her hal ve şartta devlet şiddeti karşısında Kürt emekçilerinin yoldaşı ve en az bunlar kadar önemli olmak üzere, Türkiye'nin batısında barış ve kardeşlik mücadelesinin sözcüsü olmanın sorumluluğuyla hareket etmeye devam edecek. Bu nedenle çok kez söylediğimizi bir kez daha tekrar edelim, bizim için bu ittifak seçim döneminde başlamadığı gibi seçimin sona ermesiyle de bitmez, hatta kimi zaman taktik düzeyde yaşanan farklılaşmalara rağmen mücadele sürdükçe mücadele birliği devam eder.

Devrimciliği Yeniden Tanımlamak

“Düzen dışı olmak adına verili zemin ve koşullar ile her türlü ilişkiyi reddeden sekterlik, kapitalizmi yıkmayı değil onun dışında kalmayı, kendi yalıtık mekanında sifirdan bir toplumsal yaşam kurmayı öğütleyen liberal/ ütopyacı perspektifle soy ortaklığına sahiptir. Zira devrimci siyaset, düzen “dışı” değil, düzen karşıtıdır.”⁶

Sosyalizm bugün mevcut düzenden rahatsız milyonlarca insan için gerçek bir seçenek haline gelemiyor ise, kitleler büyüyen eşitsizlik, artan yoksulluk karşısında yıllardır iktidarlara karşı en özverili mücadeleyi veren devrimcilere değil düzen içi siyasi aktörlere, islamcı ya da ırkçı farklı sağ partilere umut bağlıyorsa bunun nedeni üzerine düşünmek ve çare üretmek gerekir. Muhakkak bunda düzeyi döneme göre değişse de her daim devam eden sosyalistler üzerindeki baskı, onları halk önünde kriminalize etme çabası, örgütlü mücadele önündeki bir dizi engel neden olarak sayılabilir. Ama hepimiz biliriz ki tüm bunlar ve daha da fazlası, mücadele etmeye kararlı özneler için öngörülmeyen ya da bilinmeyen nedenler değil. Bize göre sosyalistlerin gerçek bir umut, bir seçenek haline gelememesinde tüm bunların ötesinde on yıllardır süren ve değişmesi gereken bir devrimcilik anlayışı var. Örgütlenme ve dönüştürme refleksi hayli zayıflamış, sözünü söylerken verili koşulları dikkate almamayı devrimcilik ölçütü haline getirmiş, önüne çıkan gündemlerle ilgili fikrini örgütleyip etkisini büyütmek yerine ‘duruş’unu önemseyen, kazanma duygusunu geçmişte unutmamış, mücadele ile mutlu olan bir anlayış bu.

“sol ve sola açık entelijansiyada toplumsal eleştiriyi ve analizi sanki aslen mesafe koymak, dışında durmak, kendini ayırmak ve kendini arıtmak için kullanmak yaygın eda olarak gösteriyor kendini. Eleştiriyi, analizi “üçüncü şahıslara» iletme bunun ilişkisini kurma, dilini bulma arayışları mahdut. Böyle bir çabayla ilişkili şevk

6 (Can Soyer-Marksizm ve Siyaset, s.252)

*pek düşük, daha önemlisi olabilirlik duygusu sanki yitik,
mağlup bir dildir bu”⁷*

Bu mağlup dil elbette sebepsiz değil. 12 Eylül’ün uzun süren etkisi, reel sosyalizm deneyimlerinin başarısızlığı, neoliberal politikalar sonucu örgütlülüğü giderek zayıflayan işçi sınıfı ve zaman içinde kazanmayı unutan toplumsal muhalefet ve daha çok fazlası. Bunlar üzerine düşünüldü, yüzlerce yazı yazıldı, nerdeyse yazılmamış bir şey kalmadı. Ama yazının başında uzunca değindik. Tüm bunların yanı sıra sonuçları henüz kalıcı kazanımlara dönüşmemiş de olsa, bir de Gezi yaşandı bu topraklarda. Ve ne acıdır ki Gezi’den dersler çıkaran muhalefetten daha fazla iktidar oldu.

Açıkça ifade etmekte fayda var. Bugün sosyalizm adına harcanan çabaların hiçbirinin samimiyetinden kuşku duymasak da, devrimciliğin kitlelerin gözünde başka türlü algılanmasını sağlayacak adımlar atılması hatta yeniden tanımlanması ihtiyacı mevcuttur.

Artık duvarların yıkılmasının ardından sosyalist olmanın kendisinin bile tebessümle karşılaştığı 90’larda değiliz. Geçen yıllar içinde tarihin sonunda da değilmişiz onu da öğrendik. Ama müdahale edemezsek kapitalizmin dünyanın da tarihinde sonunu getireceği bir an içinde yaşadığımızı da görüyoruz. İnsanların en temel ihtiyaçlarını karşılamakta üretici güçlerin kapasitesindeki muazzam artışa rağmen başarısız olan kapitalizm karşısında, savunma pozisyonundan çıkmamızın zamanı çoktan geldi. Bunca teknolojik ilerlemeye karşılık insanların çalışma saatlerinin neden azalmadığını sormak, “cumartesiye kazanacağız” demeye devam etmek, ülkedeki tüm büyüme rakamlarına karşılık işçilerin reel satın alma gücünün neden eridiğini sorgulamak ve derhal ücret artışı talep etmek, dünya devi olduğu söylenen bir ülkede çocukların yaşamak için çalışmak zorunda kaldığını ve çalışırken öldüğünü yönetenlerin yüzüne haykırmak, yaşamımızı savunmanın ve mevcut düzenin çarpıklıklarını ifşanın bir parçasıdır.

Sadece eşitsizliklerin, çarpıklıkların ifşası da yetmez. Bir adım daha atmak ve kalıcı kazanımlar elde etmek zorundayız. Mücadele ederek

7 Tanıl Bora, Sol, Sinizm, Pragmatizm, s.28

kazanılabileceğini unutan kitlelere bunu gösterecek örnekler yaratmak, sendika giremez denen fabrikaya sendikayı sokmak, başarı ile sonuçlanamaz denen grevi destek ve dayanışma ile başarıyla sonuçlanır hale getirmek, elinde çoğunluk var istediği yasayı geçirir denen iktidara yaratacağımız toplumsal baskı ile geri adım attırmak, hayatın her alanında kazanabileceğimiz örnekleri çoğaltmak öncelikli görevimiz.

21. yüzyılda devrimciliği mücadele ettiğimiz topraklarda yeniden tanımlamak bir iddiadır. Bu iddia geçmiş birikimlerimizi içselleştirme, belli bir soyutlama düzeyinde kavrama ve yeniden somut mücadele pratikleri içerisinde üretmek ilerlenecek bir yolculuğa cesaret etmeyi gerektiriyor.

Bugünün ve yarının sorularına geçmişten gelen hazır cevaplarla yanıt vermeye çalışmak, en azından son 10 yıldır gördüğümüz üzere sonuç veren bir yaklaşım değil. Geçmişten taşınan tornaların yerini, özgüvenle ve kazanma iddiasıyla hamleler yapan geniş kitleler içinde gerçek sorunlarla mücadele içinde şekillenen, dinamik bir devrimciliğe ihtiyacımız var. TİP, devrimci iddiaların partili kimlikle bulunduğu ve bu vesileyle zenginleşen, biriktiren ve kazanımlarımızın geleceğe taşınmasının güvence altına alındığı bir mücadele örgütü olacaktır.

Bu nedenle parti merkezinden il ve ilçe örgütlerine kadar mücadele edeceğimiz başlıkları öncelik hiyerarşisine tabi tutalım ve gücümüzü odaklanacağımız sorunlara tahkim edelim.

İlk adımı attığımız andan itibaren üyelerimizi, partimizin ilgili bürolarını ve en önemlisi sorunun öznelerini sürece dahil edebildiğimiz koşullarda, kazanabileceğimiz örnekleri yaratacak gücümüz mevcut.

O zaman Nazım'ın da dediği gibi;

“Dinleyip diyecek çok.

Fakat uzun söze vaktimiz yok.

yürüyelim.....”

Örgüte Bakarken: Yelkenleri Güçlendirmek*

DOĞAN ERGÜN

İnsanlık gelişimi boyunca yeni şeyler icat etti çünkü ihtiyaçları hiç bitmedi. Doğaya uyum sağlamaya çalışma sürecinin bir sonucu icatlar oldu. İcatlar yapma ve belli bir aşamada düşünme biçimlerimizi değiştirdi. Bize yeni ufuklar açtı. Tekerleği icat etmeden önceki düşünme biçimimizle sonraki farklı oldu örneğin. Aynı şekilde motoru icat ettikten sonra ufkumuz daha da genişledi. Öte yandan, doğayla baş başa kaldığımızda ihtiyaç duyduğumuz ilkel aletlerimiz, yapımı veya kullanımı için ekstra malzemelere, girdilere gerek olmayan basit araçlarımızı da kullanmaya devam ettik. Muhtemelen insanın gelişimi boyunca bu eski ilkel ve basit olanla, yeni ve maliyetli olanın eş zamanlı kullanımı devam edecek. Yeme içme kültürümüz ne kadar gelişse de kaşık, çatal ve bıçağa ihtiyacımız devam edecek. Ulaşım araçları ve onları harekete geçiren mekanizmalar ne kadar gelişse de tekerleğe olan ihtiyacımız devam edecek.

İhtiyaçtan icada

Toplumsal gelişimin bu kompleks, iç içe geçmiş doğasını denizcilik özelinde ele alalım. Evet, insanlık basit sallardan, sandallardan ya da teknelerden, deniz yüzeyiyle teması neredeyse sifıra inmiş taşıtlara, devasa kruvaziyerlere, savunma sanayii uçak gemilerine doğru atılım yaptı. Ancak yine de basit ihtiyaçlarını karşılamak için, gelişmiş teknolojik malzeme veya yakıt bulamayacağı yerlerde ve zamanlarda o ilkel araçlarını kullanmaya devam ediyor. İlkel araçlar, örneğin ya-

pımı görece basit tekneler, yelkenliler hem gündelik yaşamda kullanılıyor hem de onların hareket prensipleri yeni icatlar için yol gösterici olmayı sürdürüyor.

Sol, sosyalist siyasetin güncel ihtiyaçlarına dair yazmak aklıma ilk düştüğünden bu yana, insanlığın ihtiyaçları, yaptığı icatlar, ilkel ve basit icatların çalışma prensipleri ve onların yol göstericiliği üzerine düşünüyorum. Sonuçta siyasi mücadele ve onun araçları da insanların ihtiyaçları üzerine şekillendi. İnsan, eşitliği ve özgürlüğü için, ilkel veya modern kölelikten kurtulmak ve bu anlamıyla yaşama tutunmak için mücadele etmek zorundaydı. Bunun için yan yana geldi, fikirler ve araçlar üretti. Koşullar ve buna bağlı olarak ihtiyaçlar sürekli değişti. Tarihin akışı, değişimle birlikte, fikirleri ve araçları bazen ileri bazen geri ama hep yeni bir aşamaya taşıdı. Ama kimi temel prensipler aynı kaldı.

Durmanın değil ilerlemenin aracı

Denizcilik örneğimizden devam edelim. Zannediyorum, taşıtlar veya ulaşım araçları, sosyalist mücadele için uygun bir örnek teşkil ediyor. Çünkü statik bir durumdan, bir yere çakılı kalmaktan bahsetmiyoruz. Bir yolculuktayız; henüz varamadığımız bir devrimin, emekçi sınıfların iktidarının, sosyalizmin yolculuğundayız. Belki tarihin ileriki aşamalarında (belki bir dünya devriminden sonra) orada nasıl kalacağımızı daha çok düşünmeye fırsatımız olur. Ama şimdi ulaşılması gereken yere nasıl gideceğimizi konuşmak daha doğru olur.

İlkel olana döndüğümüzde, hedefe ulaşmak için denizin üzerinde batmadan durabilecek bir gövdeye ve bu gövde (diyelim ki tekne) üzerinde ilerlememizi sağlayacak kısımlara ihtiyacımız olduğunu söyleyebiliriz. Deniz söz konusu olduğunda insanlar sorunlarını muhtemelen en başta küreklerle çözmeye çalıştılar. Ama insan zihni her zaman fiziksel enerjisinden tasarruf edebileceği yolları bulmaya çalışıyor. Bu nedenle, büyük bir teknolojik ilerleme ya da maliyet gerektirmeyen ve denizde neredeyse sürekli var olan bir doğa olayını kendileri için avantaja çevirmeyi düşündüler. Böylece yelkenler icat edilip kullanılmaya başlandı.

Toplumsal devinim: Rüzgar

Rüzgarı değerlendirme fikri... Sosyalizm mücadelesiyle bir benzerlik daha.

Toplumsal hayat da atmosfer gibi durağan olmayan bir yapıya sahip. Atmosferde nasıl hava olayları meydana gelmek zorundaysa, nasıl basınç farklarından rüzgarlar oluşmak zorundaysa toplumsal yaşamda da pek çok nedenden ötürü sürekli bir devinim mevcuttur. Siyasi mücadelenin doğasında da hedefe ulaşmak için işte bu devinimi değerlendirmek, istenilen yönde kanalize etmek var. İhtiyaçlar çok, kaynaklar kısıtlı, çıkarlar ve beklentiler farklı, bu yüzden sürekli bir çatışma mevcut...

Özellikle Türkiye gibi bir ülkenin, siyasi ve toplumsal olarak rüzgarlar bakımından hayli bereketli olduğunu söylemek mümkün. Ama rüzgar bu, her zaman istediğiniz yönden gelmeyecek. O zaman soru şu: Hangi yönden gelirse gelsin, istediğimiz tarafa doğru ilerleyebilmek için rüzgarı değerlendirebilir miyiz? Diğer bir deyişle, kaderimizi basınç farklılıklarına, atmosferik olaylara mı terk edeceğiz yoksa onu kendi elimize alıp rüzgardan faydalanacak araçlar üretebilecek miyiz? İşte yelken bu işe yarıyor.

Teknenin kısımlarından partinin uzuvlarına

Gelin, yelkenli tekneyi sosyalizm mücadelesinin geliştirdiği bir araç olarak partiye benzetelim. Bize temel olarak i) bir gövde; ii) rüzgardan istifade etmemizi sağlayacak yelken veya yelkenler; bu yelkenleri taşıyacak, onları istediğimiz şekilde hareket ettirmemizi sağlayacak direk, halat ve teller; iii) akış yönünü değiştirecek, teknenin istenilen tarafa gitmesini sağlayacak bir dümen ve dümen palası; ve iv) sert rüzgarlarda devrilmemizi önleyecek şekilde teknenin altına koyduğumuz bir ağırlık elemanı yani salma yeter.

Siyasi mücadelede işe hep önce gövdeyi yaparak başlıyoruz. Gövde yapmakta çok mahiriz. Başını, kıcını, nasıl denizin üstünde durabileceğini biliyoruz. Ama iş orada bitmiyor.

Sonra temkinli olanlar, hemen bir salma yapıyor. Bazıları yapmıyor, nasıl yapılacağını bilmiyor veya kendisine gerekmediğini düşünüyor.

Onlar zaten ilk rüzgarda devriliyor. Bazısı da var ki, ya fazla temkinli olduğunda ya da zaten ilerlemek gibi bir derdi olmadığından tekneyi nereyece demirlemiş hale getirecek bir salma yapıyor.

Sağlıklı bir sosyalist partide, salmayı ideolojik-teorik üretkenlik, gelişkinlik olarak görüyorum. Onun sayesinde rüzgarlarda devrilmeyeceğiz ama teknemiz için saplanıp kalmayacağımız bir dengede olacak.

Dümen ve palasını, siyasetin öncülüğü yerine koyabiliriz. Bir sosyalist partinin güncel durumdaki yönünü tayin edecek bir mekanizma olarak siyaset ve siyasi üretim her zaman çok asli bir işleve sahip.

Kadroları; yelkenleri taşıyan, onları gerektiğinde indirip kaldıran, onlara rüzgarların hangi açıyla geleceğini ayarlayan direk, tel ve halatlar olarak değerlendirmek mümkün. Kadrolar rüzgar ve yelkenlerle birlikte var oluyor, anlam kazanıyor, onların hareketiyle yetkinleşiyor...

Bir adım daha atalım ve rüzgarı toplumsal devinim, hareketlilik; yelkenleri ise parti örgütü olarak düşünelim. Sosyalist bir partinin, toplumdaki, onun içindeki devinimden, o devinimin etkilerinden azade olmasını beklemek mümkün değil. Zaten partiler, toplumların dönemsel ihtiyaçları, yaşadıkları sıkışmalar ve böylece oluşan krizlere tepki ve yanıtlar verdikleri, oluşan toplumsal hareketlenmeyi doğru yönetebildikleri ve kendileri için bir itki olarak kullanabildikleri ölçüde ilerler ve varlıklarını sürdürebilirler.

Böyle bir yapıda, örgüt, toplumsal alandaki bu canlılıktan beslendiği, onunla ilişki içine girebildiği, oraya doğru yerleşebildiği, hareketin (bu örnekte rüzgarın) niteliğine göre büzüşmeyi, genişlemeyi, esnemeyi veya daralmayı başardığı oranda işlev ve değer kazanabilir.

Örgüte yaklaşımda riskler

Örgüt olgusuna bu şekilde yaklaşmak elbette kimi riskler barındırıyor. Her teşbih bir hata barındırır. Bu vakada, siyasi partilerin canlı birer organizma, teknenin ise cansız olduğunu akıldaki tutmak gerekir. Örgüt, siyaset, teori-ideoloji gibi olguların birbirlerinden tamamen ayrı kompartmanlar olmadığını, olamayacağını; örneğin siyasete ve

siyasi üretime verilen önderlik görevindeki kişilerle örgütteki kişilerin apayrı malzeme ve türden insanlar olmadığını, bir sirkülasyonun sağlanması gerektiğini belirtmeliyiz. Aynı etkileşimin örgütle kadrolaşma arasındaki ilişki için de geçerli olduğuna değinip geçelim. Yine de, bu tür handikapların, her kavramlaştırma veya soyutlama deneşiminde karşımıza çıkabileceğini de söyleyebiliriz.

Bu handikabın farkında olduğumu not düşerek, yaklaşımın sağladığı avantajlara geçmek istiyorum.

Sosyalizm mücadelesinde örgüte bakışta iki uç bulunuyor. Birincisi, bu örnekle de benzeşecek şekilde, örgütün bir tür dolgu malzemesine indirgenmesi. Dolgu malzemesi elbette önemlidir ve belki de örneğimizde gövdenin önemli bir kısmının da yine örgüt tarafından oluşturulduğunun belirtilmesi yerinde olur. Öte yandan, örgütün daha durağan, etkileşimden ve canlılıktan uzak bir alanla özdeşleştirilmesi, gelişime ve ilerlemeye ket vurur. Daha da ötesi, söyleneni yapması gereken bir insan topluluğu derekesine indirmek olacaktır.

Diğer uçta ise örgüt olgusunu kutsayan bir bakış duruyor. Siyasetin önderliğini, teori ve ideolojinin kıymetini bir tarafa bırakan bu bakış, odak noktasını örgüte, örgütsel ilişkilere, hiyerarşiye, sorunlara kaydırıyor. Burada uçlara gidildiğinde, amaç/yol ile araç arasında kurulması gereken ilişki sağlıklı hale geliyor.

Yeni bir yaklaşım mümkün mü?

Bu yazıda ifade edilmeye çalışılan yaklaşım ise örgüte, sosyalizm mücadelesinin ihtiyaçlarına denk düşen bir işlev yükleme iddiasını taşıyor. Partinin örgüt ile hareketin toplamından ibaret olduğunu öğütleyen geleneksel anlatıyı irdeleyerek, örgütün toplumdaki devinimle, toplumsal canlılıkla, başta sınıf hareketi olmak üzere toplumsal hareketlerle etkileşimine mercek tutuyor. O etkileşimde, bir toplama işleminde ziyade bir bileşke oluşturma çabası göze çarpıyor. Bu sayede örgüt, onun oluşumu, konumu ve faaliyetleri, rutinlere daralmıyor, içeri doğru büzüşmüyor. Toplumsallık içinde, hareketlilikle etkileşim halinde, yüzünü dışarıya dönmüş bir konumda, siyasetin yön göstericiliğinden beslenen ama onu da besleyen bir işleve ulaşmış oluyor.

Eşitsiz gelişim nerede?

Türkiye sosyalist hareketi neredeyse son 40 yılında bütün enerjisini küçük de olsa gövdeye, dümene (belki daha çok dümenciliğe), bir kısmı da salmaya ayırdı. Toplumsal devinimden beslenemedi ya da beslendiği dönemleri hep savrulma hatıralarıyla andı.

Burada önemli bir kırılmanın, Haziran Direniş'iyle yaşandığını söyleyebiliriz. Kırık dökük ve yelkensiz teknelerin yetmediği görülmüş oldu, kimileri dersler çıkardı, kimilerinin rüzgar korkusu depreşti.

Son beş yılı düşünürsek, iradi zorlamalar, dümene verilen ağırlıklar ve tabiri caizse kendi rüzgarını kendi yaratma çabalarıyla “denize açılırlırız” fikri en azından yeniden yeşerdi.

Artık, eksik olanı tamamlama, ihtiyaçtan yenilik çıkarma ve geriden ileri doğru sıçrama için koşullar düne göre daha uygun.

Sosyalizmin besleneceği rüzgarlar

Nihayet güncel durum ve ihtiyaçlara geçebiliriz.

Akıştan da anlaşılabilceği gibi bu yazının odak noktasını yelkenler oluşturuyor. Sosyalist hareket teknenin gövdesini üretmekte mahir. Dümen yapıp ya da yaptığını sanıp başına geçenler de bir hayli fazla. Daha mahir olanlar teknelerine güzel salmalar yapıyor; daha mahirleri o salmaları sürekli güncelliyor, hayatın canlılığı ile test ediyor, geliştiriyor.

Türkiye'nin politik geleceğinde, Erdoğan sonrası döneme geçişin sancılarının yaşanacağını öngörmek mümkün. Tayyip Erdoğan'ın başında olduğu faşizan Saray Rejimi'nin yıkılıp yıkılmayacağı, başarılabilirse veya meydana gelebilirse o yıkımın dinamiklerinin neler olabileceği, yıkım sonrasında yerine neyin konacağı, bu süreçlere kimlerin ve hangi kriz başlıklarının öncülük edeceği sorularıyla geçecek sancılı bir süreç bizi bekliyor. Dahası, CHP'nin iktidar hevesiyle yanıp tutuştuğu, sermaye sınıfının da bu yeni iktidar alternatifini kendisiyle en uyumlu hale getirmek için çırpındığı/çırpınacağı da bir gerçek. Elbette, Erdoğan sonrası dönemde nasıl mevzilenebileceğinin derdinde olan MHP gibi bir aktörün varlığı da siyasette yeni dalgalanmaların habercisi niteliğinde.

Böyle bir ortam sosyalist siyasete alan açar. Ekonomik yıkımın emekçiler açısından artık katlanılamaz hale gelmesi, özellikle eğitim alanında laikliğe saldırı niteliğindeki düzenlemeler, devamı gelmesi muhtemel kayyum benzeri uygulamalar ve demokratik alanda artan tahribat gibi yakıcı gündemlerde sosyalistler etkili çıkışlar yapabilir.

İşte, yelkenlere tam burada iş düşüyor.

Tüm bu gündemlerin etkileyebileceği toplumsal kesimlerle birlikte oluşabilecek esintileri, belki şiddetli rüzgarları değerlendirebilmek için yelkenleri hazır, doğru konumlanmış hale getirmek gerek. Rüzgarını tanıyan, rüzgarının da aşına olduğu yelkenlere ihtiyaç var.

Burada örneğin mahallesindeki veya sektöründeki emekçinin sorunlarının farkında olan, rahatsızlıklarına duyarlı, kıpırdanışını enerjiye çevirecek örgütlerden söz ediyorum. Ya da, milyonlarca yurttaşı ilgilendiren milli eğitim meselesi dendiğinde, bölgesindeki okulların velileriyle, öğretmenleriyle çoktan bağını kurmuş, öfkeyi mücadeleye çevirmeye hazır örgütlerden bahsediyorum.

Bir başka örnekte belediye başkanını, muhtarını, kaymakamını, valisini adım adım takip eden, suçlarını ifşa eden, halkın sorunlarını çözmek üzere talepler üretmeyi dert edinen bir çalışma biçimini kastediyorum.

Toplumsal hareketlenmenin, canlılığın illa sokak eylemliliği olarak anlaşılması gerektiğini belirtelim. Hatta, Türkiye'nin içinden geçtiği dönem, Saray Rejimi'nin karakteri ve bir dizi başka etmen düşünüldüğünde, kitlesel sokak hareketliliği beklentisinden uzak durulması daha mantıklı olacaktır. Bu yüzden dönemin meselesi, büyüyen rahatsızlıkların politik temsilciliğini üstlenmek, tepkilerden üretilen taleplere önderlik etmek şeklinde özetlenebilir. Yeter ki, tepkilerle bağ kurabilen bir örgüt konumlanışı ve odaklanması yaratılabilsin...

İşlev tamam, ya güçlenme?

Türkiye İşçi Partisi'ni kuran irade ilk günden itibaren örgütlenme kavramına birden fazla anlamlar yükledi. Örgütlenmeyi partinin yeni üyeler kazanması ve üyeliğin disiplinli ve işlevli kılınması gibi anlam-

lara daraltmayan bu perspektif, parti örgütlerinin toplumsal alandaki canlılıkla birlikte ele alınmasını ve parti dışında halkı örgütlü kılabilecek araçları değerlendirmeyi de içeriyordu.

Öyleyse, bu anlamları şu şekilde özetlemek mümkün:

- 1) Parti üye ve gönüllülerinin örgütlü hale getirilmesi,
- 2) Mücadeleye yeni insan kazanmak,
- 3) Yalnız partide değil toplumsal yaşamın bütün alanlarında halkın örgütlülüğünü artıracak yollara girişmek ve üye ve parti örgütlerini bu yönde seferber etmek.

Türkiye'deki siyasal ve toplumsal gelişmeler ve partinin öznel gelişimi, örgütlenmenin bu çoklu yapısının kimi açılardan güçlü, kimi açılardan ise zayıf veya eksikli kalmasına neden oldu. Örneğin, TİP'in Gezi Direnişinin bir ürünü olması, kadrolarının Gezi Direnişinden çıkarılan dersleri önemsememesi gibi nedenler; halkın örgütlenmesi ve hareket halindeki kitlelerle eşgüdüm içinde davranabilme hatta çoğu durumda onlara önderlik edebilme yeteneklerinin gelişimini sağladı. Türkiye'nin neresinde bir kıpırdanma varsa, emekçiler nerede harekete geçtiyse parti, partinin üyeleri veya örgütleri orada oldu, örgütler o canlılık içinde kuruldu veya hareketin temsilcilerinin yolları partiyle buluştu. Bu noktada bir eksiklik aranacaksa, kendiliğinden oluşan hareketliliğin ötesine geçecek şekilde öncül zorlamalar yapmak, gelişmekte olan toplumsal hassasiyetlere ülke genelinde yaygın ve eş zamanlı müdahalelerde bulunmak gibi noktaların altı çizilebilir. Bu yazının bütününde de aslında bu tür bir reaktif tavrı alabilmenin önemine değinilmeye çalışıldı.

Eksiklerden devam edelim...

Sosyalist siyaseti kitlesel bir güç haline getirme hedefiyle yola çıkan TİP, kadrolaşma konusuna da bu hedefle yaklaştı.

Günün devrimci görevini, kitlesel ölçekte siyaset yapabilen sosyalist bir parti kurmak olarak belirleyen TİP, mevcut üye ve kadro bileşimini de bu doğrultuda yönlendirdi. Burada esas belirleyenlerden biri, üyelerin güncel devrimci görevlerle gelişmesi, bir başka deyişle kadrolaşmasıydı. Böylece, sosyalist siyasetin dilini toplumun geneline

tercüme edebilmek, sadeleştirmek ve bulunulan yerelliğe nüfuz edebilmek, kadrolaşmanın motoru haline gelecekti.

Bu aşama, yaklaşık olarak, TİP'in yoğun bir toplumsal ilgiye mazhar olması dönemine de denk geliyor. Bu bakımdan, öznel ihtiyaçlar ile konjonktürel sıçramanın örtüştüğü bir dönemin geçirilmiş olduğunu ifade edebiliriz.

TİP buna uygun olarak, sosyalizm mücadelesine/sosyalist bir partiye dahil olmak isteyen insanları kapsayacak bir örgütsel modeli devreye sokmaya, daraltıcı olabilecek eğilimleri baskılayarak daha fazla insanla buluşmaya odaklandı.

Öte yandan, aynı dönemde nesnel olarak toplumsal mücadelelerin yükselişte olduğunu söyleyemiyoruz. Türkiye'nin klasik dinamikleri olarak sıralayabileceğimiz sınıf, gençlik ve kadın hareketlerinin yükseliş içinde olmadığı bir dönemde yaşanan büyüme, doğal olarak kimi açılardan test edilememiş oldu. Yine de, büyüme sayesinde mücadelelerin yoğunlaşacağı bir döneme daha hazır, daha geniş bir insan malzemesi ve birikimiyle geçilmekte olduğu söylenebilir.

İkinci önemli handikap ise mücadeleye insan kazanma reflekslerinin zayıflaması oldu. Yaklaşık 40 yıldır, iğneyle kuyu kazarak yeni insanlar kazanma zorunluluğunda olan sosyalist siyasetin bir anda çeşitli kesimlerden ve oldukça fazla sayıda insanın dahil olmak istediği bir evreye geçmesi, örgütlenme denen çok boyutlu ve zahmetli çalışma konusunda tembellik eğiliminin baş göstermesine neden oldu.

Üçüncü sorun veya eksiklik ise kitlesel bir seslenmeye ve yaygınlığa ulaşmaya başlayan sosyalist siyasetin derinleşmesinde yaşandı. Gelişen aşamada, sosyalist siyasetin sadeliğini kaybetmemiş bir derinliğe, kitlesel ve yaygın etkisini önemsizleştirmeyecek şekilde belli alanlarda hegemonik hale gelmesine ihtiyaç duyuluyor.

Sorunları tanımlamak, onları çözmenin ve gelişmenin de anahtarıdır. Her yeni aşama yeni görevleri ve sorumlulukları da beraberinde getirir. Aslolan, geçmişe dönük bir reddiye içine girmeden, sosyalist mücadeleyi getirdiğimiz yeni aşamanın yarattığı yeni ihtiyaçları tanımlamak, daralma eğilimine girmeden çözümler üretmek olmalı.

TİP'in 2. Kongre Çerçeve Belgesi, yeni döneme ilişkin bu sorunlara ilişkin çözümlerini, "Nicel büyümeden nitel sıçramaya geçiş" ve "Hem genişleyen hem derinleşen bir parti" ifadeleriyle tanımladı. Bu yazıda, örgüt bağlamında her iki ifadeyi "güçlenme" şeklinde birleştirmek mümkün.

Mücadele içerisinde örgütlenme

Örgütün yani yelkenlerimizin işlevine ve onları nasıl konumlandırabileceğimize değindik. Sıra güçlendirmek için yapılması gerekenlerde...

Yazıda sık başvurduğumuz yelken metaforundan devam edersek, örgütlenme eylemini, yelkenin kumaşını sürekli daha nitelikli hale getirmek, koşullara uygun bir malzemeyle güçlendirmek, yeni rüzgarlarla kavuşabilecek şekilde büyütme ve çeşitlendirmek olarak düşünebiliriz. Bu nedenle, örgütlenmeyi, yalnız "darda olduğumuz", yeni insanlara kavuşmakta zorlandığımız dönemlerin bir faaliyeti olarak görmek yıkıcı sorunlara neden olacaktır. Örgütlenme, kurucu ve asli işlevlerden biridir.

Parti örgütlenmesinde, üye ve gönüllü sayısının artırılması elbette önceliğini koruyor. Farklı alanlardan, farklı yetilere veya potansiyellere sahip insanların katkılarını alabilen, onları ortak bir hedefe doğru yönlendirebilen bir örgütlenme anlayışı, hem örgütleyen hem de örgütlenen tarafı dönüştürebilir.

Örgütlenme, mücadele içerisinde gelişen, iradi olarak çaba harcanan bir olgudur. Söz konusu mücadele, bir grev, bir öğrenci kulüp veya topluluğunun kurulması, bir kampanyanın organize edilmesi, bir seçim çalışması, bir mahalle çalışması, bir dayanışma faaliyeti, sektörel bir sorunun açığa çıkarılıp taleplerinin örgütlenmesi, bir fikri mücadele vb. olabilir. Örgütlenmenin mücadele içinde bir olgu olması onu statik ya da tek boyutlu olmaktan kurtarır.

Örgütlenme alan ve zeminlerini artırmaya çalışmayan bir örgüt ise zengin insan malzemesini değerlendirememiş, en fazla, tek tipte insanları kendisine dahil edebilmiş olur. Oysa sosyalist siyasette gerekli olan, farklı tiplerde insanların ortak yöne bakabildiği, verimli, etkili

değerlendirilebildiği bir parti yaşantısıdır. Çok farklı ve zengin insan malzemesinin, çok değişik alanlarda katkısı alınabilir. Elbette, bir alanda, bir boyutta gelişmiş insanların farklı yönlerini de açığa çıkarmaya çalışmak veya farklı yönlerden de en azından belli bir donanım sahibi olmalarını sağlamak gerekir. Bu nedenle dönem dönem, alınan görevleri farklılaştırmak, yeni alanlar açmak önem kazanır. Ancak burada da herkesten her şeyi yapabilmesini bekleyen bir anlayıştan uzak durulmalıdır.

Ya parti dışındaki örgütlenmeler?

Sendikalarda, derneklerde, farklı alanlarda parti dışında var olan örgütlenmelerin öneminden söz etmiştim. Öte yandan, bu alanlardaki örgütlenmeler çoğu zaman politik olmayan hatta yer yer politik olmaması istenen talepler çerçevesinde kurulurlar. O yüzden bu alanlara yerleşmek, buralardaki doğal önderler haline gelmek veya doğal önderleri kapsamak kadar, kadro ve üyelerin alanın siyasetten uzağa çeken yapısına sıkışmamasını sağlamak da bir beceri olarak görülebilir. Burada kesin bir panzehirden bahsedilemese de, alanın özgünlüklerini bilen bir uzmanlaşmayı siyasi beslenme ve reflekslerle birleştirmek, siyaseti alanda yeniden üretecek bir arayış içinde olmak en etkili yol olarak görülebilir.

Daralmadan birimleşme

Kitlesel ölçekte siyaset yapabilen ve büyüyen bir sosyalist partinin örgütlenme biçimi, tartışılması ve her yeni dönemde yeniden tarif edilmesi gereken yönler barındırıyor.

Partili olmak isteyen herkesin, sık bir periyotla çalışan, belli bir görevle tanımlanmış bir ekip/birim/hücre yapılanmasına sığmayacağı açık. TİP bu nedenle partiliği böyle bir birime üye olmakla eşitleyen yaklaşımı bir kenara bıraktı. Böylece, üstlendiği görevi hayata geçirebilmek için diyelim haftalık veya birkaç haftalık bir düzenle bir araya gelmesi gereken bu birimlere dahil olamayacak insanların da partili olabilmesinin önü açılmış oldu. Partinin temel organları mahalle/ilçe/il örgütleri haline geldi. Buna ek olarak, elbette her örgütte gerekli olduğu düşünülen birimler oluşturuldu; dahası, iş yeri veya

sektör bazlı örgütlenmeler, çeşitli büro veya komisyon çalışmaları veya merkezi mutfak işlevine sahip çalışmalar da tanımlandı. Fiilen, genel ve yerel seçimler gibi gündelik faaliyetin çok yoğunlaştığı bir dönemde hayata geçen bu düzenleme, şimdi yeni vurgular yapmayı gerektiriyor.

Bu açılımın gerekçeleri ve mantığı ortadan kalkmış değil. Öte yandan, tüm faaliyetlerde örgütlü hareketi canlandırma ihtiyacının ortaya çıkmakta olduğu, hantallaşma risklerinin olduğu da görünüyor. Öyleyse, örgütlenmenin gelinen aşamasında, yukarıda işlevi ve çalışma biçimi özetlenen, yerel çalışmalardan emek alanına, gençliğe pek çok sahada kurulabilecek yeni birimler örgütlenme ve siyasi faaliyetlerin dinamosu haline gelebilir.

Parti üyeliğini değersizleştirmeden, özel görevler yüklenmenin sorumluluğunu taşıyacak olan birimler ve birim üyeliği;

- i- Örgütlenme reflekslerinin artırılması,
- ii- Üyelerin verimli ve katılımcı olabilecekleri alanların tespiti,
- iii- Yerel sorun ve olanakların, mücadele gündemlerinin düzenli takibi,
- iv- Sosyalist dünya görüşünün ve sosyalist siyasetin kendini sürekli olarak yeniden örgütlenmesi gibi noktalarda değer taşıyor.

Parti üyelerinin doğal olarak bir kısmının canlı ve etkin birimlerin parçası olması diğerleri açısından dışlayıcı olabilir mi? Siyaseti besini olarak görmeyen, büyümeyi değil daralmayı öne alan, faaliyetlerin örgütlenmesini değil kişileri/kişilikleri merkeze alan bir partide bu risk her zaman vardır. Ancak işin abecesinin, siyasetten beslenerek büyümek olduğu, TİP'in son 5-6 yıldaki çalışmalarıyla fazlasıyla kanıtlanmış durumda.

Örgütteki değeri yeniden tanımlamak

Buraya kadar yazılanlardan, örgüte ilişkin üç noktanın özel olarak altını çizdiğimiz anlaşılmalı: toplumsal devrim ve hareketlilikle ilişkilendirme, siyasallık (siyasetten beslenme), devrimci siyasi faaliyete odaklanma.

Vurgulanan bu üç unsur, diğer ihtiyaçların karşılanması açısından da anahtar rolü görebilir. İlişkili olduğu toplumsal alandaki mevcut veya olası sorunlar ve tepkilerle ilişkilenebilen bir örgüt için örgütlenme işi de doğal bir akış haline gelecektir. Siyasetten beslenme, yerel/özgün kriz başlıklarının veya kafa karışıklıklarının çözümünde rol gösterici olabilecektir. Faaliyete odaklanma; örgütsel konsantrasyonun kişilere/kişiliklere, onların sorunlarına, kişisel sürtüşmelere daralmamasını güvence altına alacaktır.

Dahası tüm bunlar; örgütün kendi alanına daha stratejik bir şekilde yaklaşmasını, kendisi için kısa-orta-uzun vadeli hedefler ortaya koymasını, teorik-ideolojik eksiklerini görüp gidermeye çalışmasını, ilişkide olduğu insan malzemesini değerlendirmesini ve nihayet örgütsel disipline kavuşmasını kolaylaştırabilir.

Aksi, dağıtıcı sonuçlara gebedir: Aldığı görevi, siyasi mücadeleye katkıdan çok bir titr/unvan olarak gören; örgütlü yaşamı mücadeleyi büyütecek bir konsantrasyonla değil de bir köşe kapmaca oyunu kurgulayan; yerelcilik/alancılık ile parti merkezinin talepleri arasında sıkışan; devrimciliği politik görevlerden koparan bir zeminin oluşması mümkündür.

Ve maalesef, Türkiye sosyalist hareketinin tarihi, yoğun ve geliştirici politik tartışmalardan ziyade örgüt-siyaset-faaliyet ilişkisindeki çarpıklıklarla baş etme tarihi olarak yaşanmıştır.

Oysa şimdi, bu kaderi değiştirmek için nesnel ve öznel olanakların fazlasıyla mevcut olduğu bir dönemden geçiyoruz. On yıllar sonra büyüyen, etkisini artırmış, doğrularını/yanlışlarını/eksiklerini toplumsal siyasal güç olma iddiasından devşirmiş bir sosyalist hareketin temelleri atılmış durumda.

Yine baştaki metaforumuza dönersek...

İstikamet belliyse, dümendeysek, bizi devrilmekten koruyacak bir salmamız, siyasetin talimatıyla yelkenlerimiz arasında bağlantıyı kuracak direklerimiz, tellerimiz, halatlarımız varsa ve bir de rüzgarını tanıyan yelkenlere sahipsek korkmaya gerek yok.

• Doğan Ergün - **Örgüte Bakarken: Yelkenleri Güçlendirmek**

DOSYA

Ne diyor denizciler: Pruvamız neta, dümenimiz viya, rüzgarımız kolayına olsun...

* Bu yazı, *Ayrim'da* yayımlanan "Bir yelken problemi: Örgütün rüzgarı, rüzgarın örgütü" adlı makalenin kapsamı genişletilmiş halidir. <https://www.ayrim.org/guncel/2024-bir-yelken-problemi-orgutun-ruzgari-ruzgarin-orgutu/>

TİP'in İdeolojik Kodları: Devrimci Mücadelede Ayrım Çizgileri

★

CAN SOYER - İLKE BEREKETLİ - İSMET AKÇA

Sosyalizm, bir siyasal sistem ve toplum biçimi olduğu gibi bir dünya görüşü ve değerler bütünüdür de. Bu bütünlük içerisinde insan-insan, insan-doğa, insan-toplum ilişkilerine, geçmiş ve gelecek kavrayışına ve hedeflerine, kültürden etike kadar geniş bir alandaki insani gelişime dair değerler yer alır. Eşitlikçilik, özgürlükçülük, bağımsızlık, akılcılık ve laiklik, barış ve kardeşlik gibi değerler, çoğu zaman birer düşünce biçiminde ifade edilmiş olsa da aslında insanlığın binlerce yıllık toplumsal deneyiminden ve sınıf mücadelelerinin öğrettiklerinden doğmuştur.

Fakat, az önce de belirttiğimiz gibi, sosyalizm sadece bir değerler sistemi değil, aynı zamanda bir siyasal mücadele biçimidir. Haliyle, bahsettiğimiz değerlerin sadece içselleştirilmesini değil, esas olarak hayata geçirilmesini, toplumsal yaşamda hakim hale getirilmesini dayatır. Daha açık bir deyişle, saydığımız (ve saymadığımız onlarca) ideolojik değer, uğruna mücadele de ettğimiz, etmek zorunda olduğumuz değerlerdir. İşte tam da bu nedenle, ideolojik değerlerin basit bir içselleştirilmesiyle ya da onların dolaysız biçimde seslendirilmesiyle yetinmeyen, onları pratik bir mücadele stratejisi içine

yerleştirerek bir araya getiren, böylece sosyalizm mücadelesini özgül bir bağlamın ve konjonktürün içerisinde yeşerten bir bakış açısına ihtiyacımız var.

TİP, öncelikle bu yaklaşımı benimsediği, bu yaklaşım doğrultusunda kendi strateji ve taktiklerini ürettiği için kendi ayrık konumunu kazandı. Bu yüzden, bu yaklaşım temellerinin altını bir kez daha çizmek, TİP'in sosyalizm mücadelesini nasıl bir bağlam ve konjonktür içerisinde düşündüğünü vurgulamak önem kazanıyor.

Sınıf Siyaseti ve Sosyalizm

TİP, hem programında hem de tüm kongre metinlerinde açıkça belirttiği gibi, temel hedefi sosyalizm olan bir işçi partisidir. Bu temel, tanımlayıcı ve vazgeçilmez özelliği TİP'in siyasal stratejisinin ve taktiklerinin her şeyden önce sınıf siyaseti çerçevesinde geliştirilmesini getirir. Ocak 2024 tarihli son kongresinde de tekrar teyit edilen bu özellik şu sözlerle kayıt altına alınmıştır:

Türkiye İşçi Partisi'nin nihai hedefi, emekçilerin iktidarı ve sosyalizmin inşasıdır. İktidar stratejisinin temel ayaklarını sosyalist siyasetin kitlesele ve etkin bir güç haline gelmesi, başta emekçiler olmak üzere halkın farklı kesimlerinin sosyal-ekonomik-politik zeminlerdeki örgütlenme seviyesinin artırılması, partinin bir iktidar alternatifi haline gelecek şekilde yetkinleşmesi, sermaye düzeninin işleyişini geri dönüşü olmayacak şekilde sekteye uğratabilecek yol ve yöntemlerin geliştirilmesi oluşturur.

Hedefini, kimliğini ve siyasal kulvarını bu biçimde tarif eden bir partinin yürüteceği sınıf siyaseti, doğal olarak, bazı yönetsel ilkelere sahiptir. Buna göre, TİP, sınıf ilişkilerinin ve mücadelesinin içinde yaşadığımız kapitalist toplumlarda kurucu bir işlev üstlendiğini ve belirleyici olduğunu düşünür. TİP, sömürüye dayalı bu sınıfsal ilişki ve mücadelelerin kesinlikle uzlaştırılmaz olduğunu, ancak sınıf mücadelesinde proletaryanın siyasal iktidarı ele geçirmesiyle başlayacak bir devrimci dönüşümle emekçiler lehine çözülebileceğini savunur.

Ve TİP, sınıf siyaseti yaklaşımının temelini bu sınıfsal ilişki ve mücadeleleri alarak siyasal iktidarın ele geçirilmesi ve sosyalizmin inşasına yönelmek için işçi sınıfının bizzat kendisinin özneleşmesinin gerektiği fikrini benimser.

Elbette, soyut biçimde ve ilkeler düzeyinde ifade edilen bu yaklaşımı pratik olarak hayata geçirmek birçok zorluk barındırmaktadır. Bu zorlukların başında ise, 40 yıldır hakim olan neoliberal sermaye birikim rejiminin olağanüstü yollarla işçi sınıfına ve onun birikmiş tüm kazanımlarına yönelik saldırısı geliyor. Sermaye sınıfı, onun siyasal temsilcileri ve kapitalist devlet aygıtı, neoliberal kapitalizme hem geçişin sağlanması hem de neoliberal kapitalizmin sürdürülebilmesi için küresel çapta otoriter siyasetler ve devlet biçimlerine başvurmaktadır. Merkez kapitalist ülkelerde Yeni Sağ siyaset ve devletin otoriterleştirilmesi; Şili, Arjantin, Uruguay, Türkiye gibi ülkelerde ise askeri darbe ve cunta rejimlerini izleyen Yeni Sağ siyaset ve otoriter devletçilik neoliberal kapitalizme geçişi ve sınıfsal güç dengelerini belirledi. Bugün neoliberal kapitalizmin yaşadığı bunalım ise aşırı sağ, neofaşist siyasal hareketler ve rejimler eliyle aşılmaya çalışılıyor. TİP'in 2019 ve 2024 Kongrelerinde yaptığı Otoriter Kapitalizm tespiti bu yapısal hali anlatmakta ve güncelliğini korumaktadır. Buna göre Otoriter Kapitalizm "neoliberal birikim biçiminin politik ifadesi anlamına gelmektedir."

Neoliberal modelin işçi sınıfına saldırısı tek bir boyuttan ve süreçten oluşmamaktadır. Her şeyden önce, neoliberal kapitalizmi egemen hale getirmek için işçi sınıfının sınıf siyaseti yapamaz hale getirilmesi bir zorunluluktur. Bu nedenle, üretim süreçlerinin ve mekanlarının yeniden organizasyonu ile emeğin üretim süreci üzerindeki kontrol kapasitesinin iyice daraltılması, esnek üretimle güvencesiz ve enformel istihdamın yaygınlaştırılması, işçi sınıfının parti, sendika gibi tüm örgütsel varlıklarına yönelik muazzam bir saldırı, işçi sınıfının ideolojik bağımsızlığına yani sosyalizm fikrine yönelik bir ideolojik itibarsızlaştırma ve gündelik hayat ve kültürel pratikleri de içerecek şekilde tüm bir işçi sınıfı kamusalılığının dağıtılması amaçlandı.

Şüphesiz sermayenin işçi sınıfına yönelik bu saldırısı karşı direniş dalgalarını da doğurdu. 70'ler ve 80'ler işçi sınıfının ve sosyalist siyasetin

kazanımları korumak, sermayenin saldırısını en azından yavaşlatmak ve belli alanlarda geri püskürtmek şeklinde savunmacı direnişleriyle geçti. 90'ların ortasında küresel neoliberalizmin yarattığı ekonomik krizler, sınıfsal eşitsizliğin derinleşmesi karşısında anti-/alter-küreselleşme hareketi 1999 Seattle direnişiyle yükselişe geçti. 2008-09 krizini müteakip Avrupa ve Amerika'da başlayan neoliberalizm karşıtı toplumsal ve siyasal hareketlilik dalgası, Yunanistan, İspanya gibi ülkelerde sosyalist siyasal iktidarlar, benzer şekilde 2000'li yıllarda çeşitli dalgalar halinde çeşitli Latin Amerika ülkelerinde sosyalist partilerin farklı ittifaklarla iktidarı kazanmaları ve buradaki deneyimler, Arap Baharı ile başlayan Gezi İsyanı'nı da içeren 2011-13 otoriter neoliberalizm karşıtı toplumsal mücadele dalgası işçi sınıfının, sermayenin sınırsız birikim ve kar dışında bir amentüsü olmayan neoliberal kapitalist blok karşısında toplumsal ve siyasal muhalefetin karşı hamleleri oldu.

Her ne kadar, dünyamızın içinde bulunduğu dehşet tablosundan da anlaşılacağı gibi, sermaye sınıfı bu saldırılarında büyük ölçüde başarılı olmuş görünse de neoliberal egemenlik modelinin sürekli krizlerle ve dipten gelen direniş dalgalarıyla baş etmekte zorlandığı, hatta burada başarısız olduğu da söylenebilir. Bugün artık neoliberal kapitalizmin kendi tarihinin sonuna geldiği, sermaye sınıfının kimi üyeleri ve onun siyasi-ideolojik-kültürel kimi temsilcileri tarafından da sıklıkla dile getirilmekte ve yeni bir sermaye birikim rejimi arayışları gündemi işgal etmekte. Neofaşizmin güçlü yükselişi kadar sermayenin siyasi temsilcilerinin bir kanadında cılız, yeni bir sosyal reformcu kapitalist alternatif arayışları da gündem de. Ancak kapitalizmin çoklu krizinin yaşandığı içinden geçtiğimiz dönem, adeta Gramsci'nin de zamanında ifade ettiği gibi, eskinin öldüğü ama yeninin de henüz doğmadığı bir bağlam.

Bunun karşısında, işçi sınıfının ve tüm ezilenlerin son 40 yılın mücadeleye deneyimlerine rağmen henüz bütünlüklü bir sosyalizm ufku, bir siyasal-toplumsal dönüşüm hedefleri ve geçiş dönemi programı oluşturamadığı, bu bütünlüğü de reel siyasetin gündemi haline getiremediği görülüyor. Bu koşullarda, TİP'in ana metinlerinde de ifade edildiği üzere "sosyalizmin güncelliğini pratikte ortaya koyabilmek ve

kitleselleştirmek” bugün dünyada ve Türkiye’de ana ve en acil siyasal hedef olarak önümüzde durmakta.

Neoliberal kapitalizmin bu çoklu krizi Türkiye’de, birikim krizini de içeren bir hegemonya krizi ve devlet krizi olarak yaşanıyor. Türkiye kapitalistleri ve siyasal temsilcileri bu krizi tüm maliyeti emekçilerin ödediği bir bölüşüm krizine çevirerek ve neo-faşizan eğilimleri de içeren otoriter bir siyasal rejim ile aşmaya çalışıyor. Bu ise sermayenin farklı sosyo-politik temsilcilerinin ve bloklarının geniş halk kesimlerinden rıza devşirmekte zorlandığı bir hegemonya krizini tetikliyor. Her ne kadar süper-başkanlık rejimi olarak Saray Rejimi ile devletin aygıtları üzerinde tekel iddiasına soyunsa da devleti yönetmek için envai çeşit iktidar ağlarıyla ittifak kurma zorunluluğu AKP’nin devletin kurumsal, ideolojik ve kadrosal bütünlüğünün yitimi anlamına gelen bir devlet krizini tetiklemesine de yol açıyor.

TİP, düzen içi muhalefetten farklı olarak Saray Rejimi ile neoliberal kapitalizm ve sermaye düzeni arasındaki organik ilişkiyi tespit etmektedir. Türkiye’nin Otoriter Kapitalizm tarihinde AKP dönemi ayrıksı bir yerde durmakla birlikte bu tarih sırf AKP dönemine indirgenemez. Yine 2019 tarihli konferans sonuç metnine başvurursak:

Saray Rejimi’nin üzerine inşa edildiği zemin (...) neoliberal birikim biçimi ve Otoriter Kapitalizmdir... Türkiye’de Otoriter Kapitalizm ile Saray Rejimi aynı sürecin ürünü olsa ve aralarında çıkar ortaklığı bulunsa da bu iki kavram birbirine indirgenemez. Dolayısıyla, salt Saray Rejimi’nin yıkılması, Otoriter Kapitalizmin de yıkılması anlamına gelmez. (...) AKP iktidarına ve Saray Rejimi’ne karşı mücadele demokratikleşme eksenine sınırlı kalmamalı, işçi sınıfının çıkarlarını ve temsilini gözeten emekçi bir karakter taşımalıdır.

Bir başka deyişle, Saray Rejimi’nde somutlanan mevcut siyasal rejim belirli bir sınıf temeline dayanmakta olduğu gibi, ona karşı ana mücadele eksenini de sınıf siyasetine dayalı sosyalist siyaset oluşturmaktadır. Düzen içi muhalefetin uzun yıllardır süren neoliberal

kapitalizmin restorasyonuna yönelik arayışları ile TİP'in arasındaki net politik-ideolojik ayrım burada yatmaktadır. 31 Mart seçimleriyle birinci parti çıkan CHP'nin sosyo-ekonomik sorun alanlarına (emekliler, atanmayan öğretmenler, çiftçiler, asgari ücret vb.) yönelik hamleleri bölüşüm krizi karşısında emekçilerin potansiyel muhalif siyasal enerjisini kendisine soğurarak düzen içinde tutma arayışına karşı da sınıf siyaseti ve sosyalist siyaset hattının ana ayrım olarak kalınca çizilmesi daha da elzemdir.

Sınıf siyasetinin önceliği konusundaki yaklaşım TİP açısından son derece tanımlayıcı olmakla birlikte, bu yaklaşımın hayata geçirilmesinde düşülebilecek çeşitli hatalar konusunda da TİP son derece hassas bir özen göstermektedir. Sınıf ilişkisi, mücadelesi ve siyasetinde ekonomizme düşmeyen bir yaklaşım belirleyicidir. Sınıf ilişkisi artık değer üretimi ve el konulması (sömürü) ilişkisidir ama bu ilişki kapitalizmde üretim-tüketim gibi sermayenin tüm dolaşım döngülerini içerdiği gibi, salt ekonomik alanla veya üretim birimi (fabrika, atölye) ile sınırlı bir mekânsallıkta gerçekleşmez. Yine sınıf ilişkileri ve mücadelesi ekonomik-politik-ideolojik-kültürel diyebileceğimiz tüm alanları yatay keserek oluşur her zaman. Marx'ın maddi olan dediği basitçe ekonomik olan değil, zikredilen tüm alanlarda işçilerin sosyal varoluşunu koşullayan gerçekliktir. Emekçilerin bilinci bu sosyal varoluş içinde biçimlenir. Dolayısıyla, tabii ki işçilerin ücret, çalışma koşulları gibi başlıklar doğrudan sınıf siyasetinin alanı olduğu gibi, örneğin sınıfsal eşitsizliklerin ve tahakkümün ana yeniden üretim alanlarından olan eğitim alanındaki tüm sorunlar da sınıf siyasetine dairdir.

Sınıf siyaseti açısından Türkiye solunda yaygın olarak gördüğümüz bir diğer hatalı tutum ise “dükkâncılık” olarak tabir edeceğimiz farklı siyasi teşkilatların kendi işçi çalışmasını, sendikal faaliyetini yürütmesi, büyütmesi ama bunun genel işçi hareketini büyütmemesi yaklaşımıdır. Tabii ki her sosyalist siyaset çeşitli işçi direnişlerini örgütler, tabii ki belli sendikalarda asli güç haline gelip yönetim kadrolarında belirleyici pozisyonları da alabilir ama bunları işçi sınıfı hareketinin ve mücadelesinin topyekûn güçlenmesine vesile araçlar olarak görür, kendinde hedefler olarak değil. Çünkü önemli, kalıcı

ve devrimci olan, bir işçi direnişinde ya da yönetimde belirleyici olunan sendikada emek hareketini bir bütün olarak güçlendirecek, emekçileri özneleştirecek ön açıcı örnekleri sergilemektir.

Sınıf siyasetini ve sosyalist mücadeleyi büyütmeyecek, hatta ona zarar verecek bir diğer körlük ise işçi sınıfı içi katmanlaşmaları gözlememektir. Kapitalizmin her döneminde olduğu gibi günümüzde de işçi sınıfı farklı sektörlerde, farklı emek türlerinde, farklı ücret dilimlerinde, farklı istihdam türlerinde yer alan emekçilerden oluşmaktadır. İşçi sınıfının iç katmanlaşmaları mavi, beyaz, gri yaka ayrımlarından sektörel farklılaşmaya kadar çeşitlilik arz etmektedir. Bu durum, işçi sınıfının farklı katmanlarında farklı sosyal varoluşları da doğurmaktadır. Sosyalist bir sınıf siyaseti bu ayrımları göz etmeli, farklı kesimlere uygun stratejiler, söylemler, örgütsel hamleler geliştirmeli; gerektiğinde taktiksel öncelikleri ortaya koyabilmeli ama günün sonunda TİP 2. Kongre Çerçeve Metni'nde ifade ettiğimiz üzere "sınıfın iki yakasını bir araya getirecek" emekçilerin tüm bölmelerini sosyalist-halkçı bir iktidar programı etrafında buluşturmayı hedeflemelidir.

Yine sınıfı soyut bir kategori olarak değil de somut bir sosyal varoluş olarak kavraması gereken sosyalist bir sınıf siyaseti anlayışı, sınıf-içi toplumsal cinsiyete, etnik aidiyete vb. bağlı alt kategorilenmeleri dikkate almalı ve buna uygun stratejik, taktiksel ve örgütsel hamleler geliştirmelidir. Örneğin, neoliberal kapitalizmin kadın emekçiler üzerindeki sömürü, güvencesizleştirme ve tahakküm mekanizmalarının özgünlüğünü göremeyen bir sınıf siyasetinin başarılı olması mümkün değildir. Kapitalizm patriyarkal, etnik-ırksal ayrımcı, ekolojik yıkıcı olduğu oranda anti-kapitalist sınıf siyaseti ve sosyalizm anlayışımız da anti-patriyarkal, anti-ırkçı/milliyetçi, ekolojik olmak zorundadır.

Bu bölümü toparlarsak, sınıf siyasetinin ana gereği siyasal alanın ana dikotomisini sınıf ilişkileri ve mücadelesi üzerinden inşa etmektir. Bunun bir eksenini işçi sınıfının gündemini (istihdam, ücretler, çalışma saatleri güvencesiz çalışma, çalışma koşulları, iş cinayetleri, kreş, eşit işe eşit ücret vb.) siyasal alanın, siyasetin ana gündemi yapmak-

tır. Diğer eksenini ise sınıfsal konuları (bedava barınma, eğitim, sağlık, tatil hakkı vb.), belki henüz sınıfın politik-ideolojik bilincinde açığa çıkmamış olsa da siyasetin ana gündemi yapmaktır. Yine sınıf siyasetinin temel hedefi, partinin temel görevi işçi sınıfının siyasal özne haline getirilmesidir. Zira 2019 ve 2024 Kongrelerindeki Otoriter Kapitalizm tespitinin kalbinde emekçilerin siyasallığının engellenmesi yatmaktadır.

İşçi sınıfının siyasal özne olarak yeniden siyaset sahnesinde yerini alması aynı zamanda ideolojik-politik bağımsızlığının inşası ile mümkündür. Sosyalizmin yeniden politik-ideolojik olarak hegemonik kılınması mücadelesi, yani sosyalizmi kitlesel politik bir güç haline getirmek bugün sınıf siyasetinin öncelikli görevlerindedir. Bugün sınıf siyaseti ve mücadelesi sadece “anti” olmayan bir karşı-hegemonik hamle ihtiyacı içindedir. Bu, düzen içi sosyal reform iddialı hamleler karşısında da sosyalizmi dar alanlara hapseden, kitleselleşmesine fayda sağlamayan eğilimler karşısında da ana politik-ideolojik, stratejik ve örgütsel ayrım çizgilerinin çekilmesi ile olabilir. Bu doğrultuda bir reformist olmayan (gerçekçi) reformlar programı (örneğin konut hakkı, eğitim sağlık gibi temel hizmetlerin bedava olması, istihdamı arttırarak çalışma saatlerinin azaltılması vb.) üzerinden bir kazanım siyasetinin inşası işçi sınıfının on yıllardır saldırı altında ve savunmada kaldığı siperlerden çıkıp yeni mevziler edinmesini sağlayacaktır.

Gündelik mücadele deneyimi ve kazanımı işçi bilincinin ana oluşma mecrasıdır, bu asla unutulmamalıdır. Sınıfın politik-ideolojik bağımsızlığı sosyalist bir işçi sınıfı kamusalının araçlarının yaratılması ile mümkündür. Bu da bağımsız yayınların, medya araçlarının, sosyal varoluş alanlarının, sendikaların, kitle örgütlerinin, dernek vb. her türlü örgütlenmenin ve tabii partinin tüm yerelerde emekçilerle ve ezilenlerle her anlamda buluşmasıyla mümkündür. Türkiye İşçi Partisi bu anlamda parti içi ve dışında tüm bu mevzilerin inşasını sosyalizmin kitleselleşmesi ve sınıf siyasetinin belirleyiciliği açısından elzem görür.

Toplumsal Hareketler ve Parti

Bu bölüme de bir hatırlatmaya başlayalım. Ocak 2024'te gerçekleştirdiğimiz 2. Olağan Kongremizin siyasi metninin Giriş bölümünde şu ifadeler yer alıyordu:

Partimiz, kendisiyle sınırlı bir gelişimin imkansız olduğunu biliyor. Gelişim; sosyalist dünya görüşünü güncel koşullar içerisinde tazeleyerek, birbirlerinden koparmış toplumsal mücadele ve talepleri düzen karşısında bütünleştirerek, sınıf hareketinin farklı unsurlarını ortak bir gelecek umudu altında bir araya getirerek, halkın yalnız bir bölümüne değil bütününe seslenebilecek araçları yaratarak, düzeni teşhir etmek kadar topluma umut veren kazanımlar ve yeni mevziler elde etmeye odaklanarak, yani bir iktidar stratejisi ve alternatifi yaratarak mümkün olacak. TİP, siyasi gelişimi kendisiyle sınırlandırmayacak ancak kendini düzen güçlerinden ayırıştırarak değişimin öncülüğünü yapmaya aday olacak.

Bu satırlardan anlaşılacağı gibi, yaşadığımız toplumlarda sınıf ilişkileri ve mücadelesi belirleyici olmakla birlikte, hem sınıf ilişkilerinin çeşitli varyantları biçiminde hem de bağımsız toplumsal sorunların ifadesi biçiminde farklı mücadele alan ve başlıkları da söz konusudur. TİP'in hem bu alanların dinamizminin gelişmesini önemseydiği hem de kendisini bu alanlarda geliştirmek istediği, yani karşılıklı biçimde değişip dönüşerek güçlenmeyi hedeflediği bu konu toplumsal mücadeleler başlığını oluşturmaktadır.

Toplumsal hareketler, en geniş anlamıyla toplumda değişimi amaçlayan organize oluşumlardır. Bu değişim hedefi, belirli talepler çevresinde yoğunlaşır; örneğin oy hakkı, kürtaj hakkı, soyadı hakkı gibi hakları kazanmayı hedefleyen kadın hareketi; nükleer santrallerin kapatılması, karbon salımının azaltılması gibi önlemleri kazanmayı hedefleyen ekoloji hareketi; emeklilikte yaşa takılanların (EYT'liler) taleplerini kazanmayı hedefleyen emekliler hareketi... Bu hareketler dönemin sorunları etrafında oluşur ve çoğaltılabilir. Kapitalizm

İNDE krizler sürdüğçe ve düzen emekçi halkın farklı düzlemlerdeki taleplerini karşılayamadıkça toplumsal hareketler de kimi zaman yükselerek kimi zaman sönümlenerek de olsa sürer gider.

Toplumsal hareketlerle ilgili bu kısa girişin ardından esas yanıtlamamız gereken soruya geliyoruz. Türkiye İşçi Partisi'nin toplumsal hareketlerle ilişkisi ne olmalıdır?

Türkiye sosyalist hareketi tarihinde sosyalist örgütlerle toplumsal hareketlerin ilişkisi çoğu zaman sancılı, çatışmalı, bir yakın bir uzak olmuştur. Kimi zaman bu hareketler "kimlik siyasetinin uzantıları" olarak tümünden reddedilmiş, kimi zaman da toplumsal devinimin ana taşıyıcısı görünerek tümüyle ona teslim olunmuştur. TİP'in perspektifi, her şeyden önce, toplumsal hareketlerle sağlıklı bir ilişki kurabilmektir. Toplumsal hareketlerin dinamizminden öğrenen ve toplumsal hareketleri emek eksenine çekip ona iktidar perspektifi kazandıran, ona yön veren ama ona kendi tikel çıkarı uğruna egemen olmaya çalışmayan öncü, dayanışmacı, dönüşen ve dönüştüren, dengeli ve karşılıklı bir ilişki.

Toplumsal hareketlerin gündemleri (adalet ve hak arayışları), yukarıda da değindiğimiz gibi sınıf siyaseti yalnızca ekonomik taleplere indirgenemeyeceğinden sosyalist mücadelenin içerdiği demokratik taleplerle uyumludur. Bu başlıktaki gündemlerde toplumsal hareketlerin kazandığı her mevzi sosyalistlerin de hanesine yazılır. Örneğin bugün kadın hareketi İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükten kaldırılmasına engel olabilseydi Saray Rejimi'ne geri adım attıran önemli bir kazanım elde edilecekti ve rejimin zayıflatılması ile düzende bir değişimin önü biraz daha açılmış olacaktı.

Sınıf siyaseti yapanların sınıfa ulaşabilmek için elindeki geleneksel araç "parti"dir. Ancak toplumsal mücadele yürüten politik özneler yalnızca partiler değildir. Dolayısıyla siyasetin açıldığı alanlarda toplumsal hareketlere değmek, onların enerjisiyle devinmek, onları büyütme ve onlarla büyümek sınıf mücadelesi için bir olanaktır. Kitleler toplumsal hareketler içinde daha kolay-rahat yer alır çünkü bu hareketler siyasi angajman, disiplin ve uzun erimli adanmışlık gerektirmez ve tek bir hedefin başarıya ulaşma olasılığı daha yüksek-

tir. Dolayısıyla bu temas aynı zamanda, TİP gibi kitleselleşme hedefi olan sosyalist partiler için de kitlelere ulaşabilmek için bir araçtır.

Toplumsal hareketleri dışlayıcı olmamak gerektiğinin altını çizdik. Bir de bunun tersini, ona teslim olmamayı da vurgulamak gerekiyor. Bir sosyalist parti toplumsal hareketleri kucaklayıcı olsa da zaman zaman bu hareketlerin gündemleri içinde kendi iktidar hedefini gözden kaçırma riski de taşıyor. Bu hareketlerin kendi iç tartışmalarının doğrudan partinin içine aktığı, harekete dair faaliyetlerin parti içinde ayrıksılaştığı, kompartmanlaşma yarattığı ve örgütün birlikte baktığı yönden yüzünü başka bir yöne çevirdiği durumlar gözlemlenebiliyor. Bu durumlara karşı bir sigorta olarak TİP'in yaklaşımı, partinin genel iktidar perspektifiyle uyumlu bir biçimde toplumsal hareketlerle bir öncelik sırası dahilinde ilişkilenebilir.

Toplumsal hareketlerle ilişkide son olarak yıldıza kapılma riskini ele almak gerekiyor. Sosyalist partiler, özellikle 12 Eylül darbesinden sonra, kendi rüzgarlarını nadiren estirebildiler. Bunun dışında daha çok kendi dışlarında gelişen toplumsal hareketlerin rüzgarıyla devindiler ve bu hareketlerin rüzgarları söndüğünde, sosyalistler de sönümlenme ve gerileme yaşadı. Toplumsal hareketlerin o ya da bu nedenle sürdürülebilir olmaması, başarıya ulaşamamaları sosyalistleri de etkiledi. Oysa toplumsal hareketler doğaları gereği sürekli olmayabilirler. Devletin baskısı, zor kullanma, uzun zamana yayılan mücadelelerde hareketin öznelerinin yorulması, konuya ilginin dağılması gibi birçok neden toplumsal hareketleri geri çekebilir. Sınıf mücadelesi tarihine bütünlüklü bakıldığında bu tür kesintiler ve geri düşmelere rağmen esas olan birikimli ilerlemedir. Hareketin durulduğu anlarda bile bir köstebek inadıyla ilerlemeyi sağlayacak olan ise partinin ta kendisidir.

1917'de Bolşevikler, I. Paylaşım Savaşı'na karşı Rusya'da gelişen savaş karşıtı barış hareketinin yarattığı toplumsal hareketlilikten yararlanmış ve bu hareketliliği işçi sınıfının iktidarı alması hedefine doğru odaklayarak Büyük Ekim Devrimi'ni gerçekleştirmişlerdi. 2013'te Türkiye'de Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesine ve AVM inşaatına karşı bir kamusal alanı kurtarmaya çalışmakla başlayan protestoların tüm ülkeye yayılan bir ayaklanmaya dönüştüğü Haziran Direni-

şindeki o olağanüstü toplumsal hareketliliği ise dönemin sosyalist, devrimci örgütleri iktidarı ele geçirmeye yönelik bir ivmelenmeye döndürememiş, öncülük görevlerini yerine getirememişlerdi. Açıkça bu örgütler toplumsal hareketlerle temasa hazır değillerdi ve köklü bir dönüşüm için önemli bir fırsat kaçırılmış oldu. Buradan alınan derslerle ise Türkiye İşçi Partisi kuruldu. O halde toplumsal hareketler, doğru ilişkilenebilir kurulumla süreci işçi sınıfı mücadelesini devrime taşıma potansiyeline de sahip unsurlar olarak sınıf siyasetinin bir parçasıydılar ve bu hareketlerin toplumsal taleplerini halkçı ve sınıfsal bir eksende bütünleştirmek, ortak mücadele hattı kurmak partinin görevidir.

Sosyalizmin Kitleleşmesi ve Halkçılık

Baştan bu yana söylediklerimizi hatırlarsak, kapitalizmin dünya üzerindeki egemenliğinin hem coğrafi hem de sembolik sınırlara kadar dayandığı bir çağdan geçtiğimizi rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu süreçte, kapitalizm, tüm yerküreyi olduğu gibi tüm toplumsal alan ve ilişkileri de artı-değer sömürüsü ve kâr parantezine almak için olağanüstü bir saldırganlık sergiledi. Bu sürecin devam ettiğini belirtmeye; nasıl sermaye birikiminin bir sonu olmuyorsa kapitalizmin dünyaya yayılmasının ve saldırganlığının da bir sonu olmayacağını söylemeye gerek yok.

Yaklaşık 40 yıllık bir döneme yayılan neoliberalizm, hali hazırda dünya kapitalizminin egemen “sermaye birikim biçimi” halini almış durumda. Bir sermaye birikim biçimini tanımlamak için ise şu iki vurguya ihtiyacımız bulunuyor. Birincisi, dünya kapitalizmiyle eklemleme tarzı; ikincisi, ülke içindeki sınıflar arası ilişkilerin yeniden düzenlenmesi. Bu iki unsur bir araya gelerek “sermaye birikim biçimi” halini alırken, aynı zamanda anayasal düzenden eğitim politikalarına, sosyal hizmetlerden kentleşme süreçlerine kadar tüm toplumsal dokunun radikal biçimde dönüştürülmesini de dayatır. Bu anlamda, sermaye birikim modelleri, salt iktisadi süreçlerin organizasyonunu değil, sınıflar arası ilişkiler başta olmak üzere tüm toplumsal/kamusal yapının uyumlaştırılmasını gerektiren bütünsel bir niteliğe sahiptirler.

Neoliberal dönüşüm sürecinin en önemli aktörü ise devlettir. Devlet, bir yanıyla ilk dönüştürülen sistem unsurudur; sermaye birikim biçiminin krizine ve yenisinin gerekliliklerine en hızlı yanıt veren aygıttır. Öte yandan devlet, yeni sermaye birikim biçimine geçişin koşullarını sağlamanın, bu süreçteki engelleri fiziksel şiddeti de içerecek yollarla kaldırmanın da dolaysız aracıdır. Bu anlamda devlet, sermaye birikim biçiminin gerekliliklerini yerine getirmekte, sürdürmekte ve yeniden üretmekte asli bir rol oynar.

Bu arzunun hayata geçmesinin ülkeden ülkeye değişen yolları olduğunu biliyoruz. Ancak taşıdığı tüm özgünlükler bir yana, neoliberal dönüşümün hedefi ve başarısının ölçütü değişmiyor: Metalaşmanın, artı-değer sömürsünün, piyasa tahakkümünün biçimlendirdiği bir dünyada egemen sınıflarla sadece mücadele edilmesinin değil, müzakere edilmesinin de imkansızlaştırılması. Bir başka ifadeyle, geçmişte sınıflar arasında belirli dengelerin gözetilmesini gerektiren müzakere ve karşılıklı taviz tarzının bile terk edilmesi; yerkürenin geleceğiyle ilgili yaşamsal kararlar da dahil olmak üzere insanlıkla ilgili her konuda sermaye sınıfı ve onun temsilcilerinin kararlarının mutlak ve geçerli kılınması. Bu hedefe ulaşmanın en kolay ve doğrudan yolu ise, siyasetin halka kapatılması ve yönetilen sınıfların karar alma süreçlerine katılımının ya fiilen ortadan kaldırılması ya da işlevsizleştirilerek önemsizleştirilmesi.

Neoliberalizmin dünya çapındaki tezahürü, asli olarak siyasal alanın dönüşümüne indirgenemez kuşkusuz. Hatta, siyasal alanın dönüşümü, neoliberalizmin sömürü ve kâr arayışının sonucu olarak anlam kazanır. Bu açıdan düşünmeye devam ettiğimizde, neoliberal sermaye birikim biçiminin saldırısının yoğunlaştığı ana hedefin işçi sınıfı olduğu görülecektir. Emeğin sermaye karşısında silahsızlandırılması anlamına gelecek yapısal reformlardan tutun da yeni emek türlerinin artı-değer sömürsünü olağanüstü boyutlarda deneyimlemesine kadar çok geniş bir repertuar kapitalizmin hizmetine sunulmuştur. Öte yandan, neoliberalizm, sadece işçi sınıfını daha fazla sömürerek veya sömürmenin yeni yollarını keşfederek saldırı-mamakta; aynı zamanda kamusal varlıkların ve piyasa dışı alanların da sömürsüne yönelmektedir. Dolayısıyla, neoliberal sermaye bi-

rikim biçimi koşulları altında, işçi sınıfının niceliksel oranı artmakta, mesleki ve sektörel bileşimi zenginleşmekte, geçmişte işçi sınıfının çerçevesine dahil edilemeyen kimi meslek ve statüler hızla proleterleşmekte, emek rejimi sistematik biçimde güvencesizleştirilmekte, refah seviyesi şiddetli biçimde düşürülmekte ve toplam zenginliğin paylaşımında devasa eşitsizlikler oluşmaktadır.

Bu tabloda, sınıf çıkarları ve kazanımları kadar yurttaşlık hakları ve kamusal kazanımlar da sürekli aşındırılmaktadır elbette. Üstelik halk kesimlerinin olası tepki ve itirazlarına karşı devlet aygıtı sürekli hazır tutulmakta, her türlü hak talebi şiddete başvurmadan kaçınılmadan püskürtülmektedir. Deyim yerindeyse, sömürü ve tahakküm olguları, sınıf mücadelesinin bir tezahürü olarak günümüzün toplumsal ve siyasal süreçlerinin zeminini oluşturmak üzere bir araya gelmektedir.

Sonuçta, neoliberalizmin egemen olduğu çağımızda sermaye birikiminin genişletilerek sürdürülmesi için halk kesimlerine yönelik her türlü saldırı meşru görülmekte; bu saldırılara karşı halk içinde yükselebilecek tepkiler ise devletin tüm toplumsal/kamusal yaşamı tahakküm altına alan yönelimleri sayesinde bastırılmaktadır. Kendiliğinden de anlaşılabilceği gibi, böyle bir devlet, burjuva demokrasinin biçimsel ilkelerine uymaya dahi gerek duymayan, çoğu örnekte aşırı sağ ve faşizan nitelikler sergileyen lider tipini ve partileri göreve çağırılmaktadır. Otoriterleşme, artık sadece burjuva partiler arasından birinin özgün programını ve tarzını değil, sermaye sınıfının dünya çapındaki sınıf mücadelesi stratejisini ifade etmektedir.

Demek ki, neoliberal sermaye birikim biçimi ve onun politik/ıdari veçhesi olarak tanımlayabileceğimiz Otoriter Kapitalist egemenlik, dünya kapitalizminin dünya proletaryasına ve ezilen halklara karşı yürüttüğü sınıf mücadelesinin stratejisidir. Bu stratejik niteliği nedeniyle de bütüncül ve sistematiktir. Dolayısıyla, sermaye egemenliği yıkılmaksızın ve metalaştırma/sömürü süreçleri yok edilmeksizin, salt otoriterleşme karşıtı bir demokratikleşme perspektifinin gerçekçiliğinden söz etmek imkansızdır.

Neoliberal sermaye birikim biçimi ve Otoriter Kapitalizm, dünyadaki izleğinin neredeyse en saldırgan örneğini Türkiye'de verdi.

12 Eylül faşizmi ile yolları döşenen bu saldırının meyvelerini toplamak ise AKP iktidarına nasip oldu. Bu anlamda, AKP iktidarını neoliberalizmin egemenlik sürecinden ayrı düşünmemiz mümkün değil; tersinden, neoliberal dönüşümü de AKP'nin icraatlarından bağımsız değerlendirmek imkansız. Türkiye'nin neoliberal dönüşümü, AKP'nin faşizan iktidarına çok şey borçlu olsa da AKP iktidarını doğuran yatak da neoliberalizmin dünya çapındaki egemenliğinden başkası değil. Türkiye'yi özgün kılan nokta ise, neoliberal sermaye birikim biçiminin dayattığı devlet aygıtındaki ve toplumsal/kamusal alanlardaki dönüşümlerin bir rejim değişikliği ve şiddetli bir siyasal çatışma yaşanmadan gerçekleştirilemeyecek olmasıydı. AKP'yi tüm bu süreç boyunca iktidarda tutan da böylesi bir hamlenin yükünü kaldırabilecek toplumsal desteği elde etmesi ve koruması oldu. Sonuçta, Türkiye'nin neoliberal dönüşümü büyük ölçüde tamamlandı, ancak bu sırada Cumhuriyet rejimi de tasfiye edildi. Türkiye, dünya kapitalizminin beklentileri ile cumhuriyet düşmanı siyasal İslamcılığın emellerinin birbiriyle örtüştüğü bir konjonktürün sonucunda yeni bir rejimin, Saray Rejimi'nin inşasına tanık oldu.

Ancak Türkiye'nin neoliberal dönüşümünün siyasal İslamcı karşı-devrimcilikle birleşmesinin yarattığı en ciddi sonuçlardan biri, süreklileşmiş ve direnç katsayısı azımsanmayacak bir toplumsal muhalefet dinamizmini de beraberinde üretmiş olmasıdır. Öncesi ve sonrası da olmakla birlikte Gezi Direnişi ile simgeleşen bu dinamizm, halihazırda Saray Rejimi'nin zayıf karnı olmayı da sürdürüyor. Durum böyle olduğu için, Türkiye'de bir gelecek vizyonu olan tüm siyasal aktörler bu dinamizm hakkında bir tasarı geliştirmek zorunda kalıyor. İçinden geçtiğimiz süreçte de bu tasarıların bir miktar daha somutlaştığını görebiliyoruz. Düzen açısından bakıldığında bir yanda faşizme geçişin, diğer yanda yeni rejimin rehabilitasyonunun durduğu bu cendereden çıkış için sosyalizmin ciddi bir sıçrama yapmak zorunda olduğu açık biçimde görülüyor. Bu görevin yerine getirilmesi ise, Türkiye'de 40 yıldır mevzi kaybeden ve geldiğimiz noktada örgütsel varlığı marjinal ölçeklere gerilemiş olan sosyalizmin eşik atlaması anlamına gelecektir.

Türkiye'de hem Saray Rejimi'ne karşı mücadelede hem de sosyalist iktidar için mücadelede halkın geniş kesimlerinin temsil edileceği, aynı zamanda halkın bizzat siyaset sahnesine taşınacağı, yanı sıra halk içindeki örgütlülükler sırtını dayamış bir sosyalist partinin inşası, tam da bu nedenle, kaçınılmaz bir sorumluluktur. Böylesi bir partinin hem hedef olarak hem de nitelik olarak *kitlesel* sıfatını taşıması da benzer bir gerekliliktir. Kitlelilik tartışması, genellikle, partinin üye sayısının niceliğiyle ilgili olarak anlaşılır. Bu, kuşkusuz, kitleleşme hedefinin göstergelerinden biridir. Ancak, Türkiye gibi oldukça büyük bir nüfusa sahip bir ülkede kitlelilik, salt bir partinin üye sayısına indirgenemeyecek bir niceliği ima eder. Dolayısıyla, kitleleşme hedefini ve buna uygun partinin inşasını tartışırken, sadece partinin üye sayısını büyütme ibaret bir açımdan söz etmediğimiz ortadadır. Kast edilen binlerce üyenin ve kadronun yanı sıra, on binlerce sempaticanı ve milyonlarca seçmeni temsil eden bir partidir.

Türkiye'de sosyalist harekete kitleleşme şansı sunan iki kulvar dikkat çekici bir canlılık sergilemektedir. Bunlardan birincisi, mevcut ekonomik krizle de giderek durumu ağırlaşan işçi ve emekçiler; ikincisi de Saray Rejimi'nin faşizan karakterine karşı özgürlük ve adalet mücadelesini sırtlanan halk kesimleridir.

Sosyalizmin eşik atlaması da bu çerçevede anlam ve önem kazanan bir hedef haline gelmektedir. Çünkü Saray Rejimi ile mücadele, sosyalist hareketin bu ülkedeki menzili değildir; sosyalist hareket Saray Rejimi'nin ötesinde sermaye sınıfının ülkemizdeki egemenliğinin sona erdirilmesini hedeflemektedir. Dolayısıyla sosyalizmin eşik atlaması, Saray Rejimi ile mücadele koşullarında gerçeklik kazanacak; ancak bu gerçekliği Saray Rejimi sonrasına taşıyıp sermaye egemenliği ile mücadelenin gücü olarak kullanacak bir stratejik yaklaşım olarak kavranmalıdır.

O halde, sosyalist hareketin çabası, sosyalist partinin kitleler ölçeğinde siyaset yapabilecek yüksek temsil gücünü kazanmasına, halk içinde örgütlülük biçimlerinin yaratılmasına ve kendi temsilcisini arayan halk kesimlerini militanlaştıracak bir mücadele programının oluşturulmasına yönelik olmalıdır.

İşte TİP açısından halkçılık kavramının bir tartışma konusu, giderek bir siyasal tarz haline geldiği yer tam da burasıdır.

Türkiye’de Kemalist ideolojinin önde gelen bileşenlerinden biri olan “halkçılık”, uzun yıllar boyunca Marksist düşüncenin eleştirisinden geçmiş sayılır. Kemalizmde tarif edildiği haliyle “halkçılık”, yeni kurulan bir burjuva toplumundaki sınıf mücadelelerini frenleme, sınıflar arasındaki çıkar uzlaşmazlığını gizleme çabasıyla ilişkiliydi. Ancak, dünya ve ülke 1930’ların koşullarından nitelik olarak bambaşka bir noktadır. Dahası, Türkiye’nin egemen sınıfları ve onların politik temsilcileri, salt görünüş için bile olsa, halkçılık esinli en ufak yönelimden ve söylemden bile fersah fersah uzaktadır. Bunun ötesinde, Türkiye kapitalizminin 100 yıllık gelişimi ve bu sürecin son 20 yılda kat ettiği yön, “halkçılık” kavramının yeni bir bakışla ele alınmasını mümkün kılmanın ötesinde, zorunlu hale getirmektedir.

Bugünün siyaseti, geçmişin ağır gölgesinden kurtarılır ve verili zeminde kavranırsa, artık, “halk” deyince şekilsiz bir bulamacın değil, basbayağı emekçi toplum kesimlerinin akla gelmesi kaçınılmaz olur. Dahası, eğer sınıf mücadelesi dil hakkında da bir mücadeleyse, “halk” kavramının böyle akıllara kazınması da siyasal mücadelenin bir başlığına dönüşür. Kuşkusuz, bir kavram, sadece artık kimse ona sahip çıkmıyor diye ele geçirilemez. Ele geçirip içselleştirmek istediğimiz kavramı, aynı zamanda sıkı bir eleştiriden geçirmemiz, kuramsal sistemin bütünü ile bağlantılandırmamız ve bu bütün içindeki özgün yerini tarif etmemiz gerekir.

Bu açıdan, iki işlem öne çıkmaktadır: Halkçılığın Marksist kuram içine yerleştirilmesi ve halkçılığın siyasal mahiyetinin inşası.

Yani önemli olan, kavramın Marksist bir siyasal programın içine nasıl yerleştirileceğidir. Bunun için en uygun yerin ve ilişkinin mülksüzleşme olduğunu söylemekte ise bir şakınca olmasa gerek. Burada mülksüzleşme kavramını iki anlamıyla da korumak mümkün. Bir yandan, kapitalist sömürünün vahşice yayıldığı bir dönemde işçi sınıfının giderek daha da yoksullaştırılması, yani *proleterleşme* anlamında mülksüzleşme söz konusudur. Öte yandan, kamusal mülkiye-

tin ve halkın ortak varlıklarının gerek özelleştirmeler gerekse yağma ve talan politikaları ile halktan koparılması anlamında bir mülksüzleşmeden bahsetmek gerekmektedir.

Üstelik, mülksüzleşmenin bir kerede olup biten bir olay değil, kapitalist üretim tarzının devinimi içerisinde sürekli yeniden gerçekleşen/genişleyen bir süreç olduğunu hesaba kattığımızda, mülksüzleşme üzerine bina edilen halkçı bir siyasetin süreklileşmiş bir mücadele tarzını doğurması da doğaldır. Mülksüzleşmenin kapitalist sömürü ve egemenlik ile dolaysız bağları ise, bir halkçı siyasetin sınıfsal kimliğini ve perspektifini garanti altında tutacaktır. Son olarak, mülksüzleşme olgusunun halkçı bir yaklaşımın yerleştirileceği yer olarak saptanması, halkçılığın sadece bir “kültür” olarak (ki bu da son derece önemli ve ihmal edilmemesi gereken bir boyuttur) anlaşılmasını da önleyecektir. Bu açıdan, Marksist bir siyaset için halkçılık kavramının kullanımı, ancak mülksüzleşme eksenine oturulduğunda mümkün olacaktır.

Gelgelelim mülksüzleşmenin yanı sıra, kimi siyasal ve ideolojik başlıklar da aktif birer mücadele başlığıdır ve aynı halkçı yaklaşımın bu başlıklarda da üretilmesi kaçınılmazdır. Konu mülksüzleşmenin ötesine geçip siyasete, hele hele ideolojiye geldiğinde halkçılık da daha fazla bir doku veya renk olarak algılanmaya müsait hale geliyor. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi, konunun kültürel ve ideolojik boyutlarının önemini reddetmesek de halkçılığın asıl olarak bir siyasal program ve somut talepler dizgesi halinde inşa edilmesi şarttır. İşte bunun için de genel olarak demokrasi ile liberal düşünce arasındaki bağların koparılması, liberalizmin demokratik haklar ve talepler alanından dışlanması gereklidir.

Burada demokrasi ile kast ettiğimiz, esasında sosyalizm-öncesi talepleri (seçim güvenliği, yargıda adalet, temsil hakkı, basın özgürlüğü vb.) ifade etmektedir. Bu demokratik taleplerin liberal düşünce ile bağlarının koparılması ise, bunların bir burjuva rejiminin olağan unsurları olduğu inancını yok etmek anlamına gelmektedir. Bu başarılabilirdiği, yani demokrasi ile liberal düşünce arasındaki bağlar koparılabilirdiği takdirde, bu tür demokratik haklar için mücadele

ile sosyalizm mücadelesi de örtüşürülebilecektir. Diğer bir deyişle, günümüz toplumlarının ihmal edilemeyecek ölçüde kitleselleşen demokratik haklar sorunu, demokrasinin liberal düşünce ve kapitalist egemenlik biçimi ile ilişkisi koparılıp atıldığında bir sosyalizm ve devrim sorununa dönüşebilecektir.

Sonuç olarak, Marksizmin kitlesel bir hareketin, bu bir saf sınıf hareketi de olsa, yaygın biçimde benimsenmiş, içselleştirilmiş “bilinci” olması imkansızdır. Kitlelerin, geniş yığınların, emekçi kesimlerin bir ilke ve hedef olarak benimseyip paylaşacakları, bu niteliğiyle Marksizm olmaktan çok, bir ideolojik ve siyasal program olarak, bir toplum ve yaşam biçimi olarak sosyalizmdir. Bu nedenle, Marx, o meşhur cümlesinde yığınların kuramı anlamasından değil, kuramın yığınları kavramasından söz etmiştir. Yani kuram, yığınlara uzanacak, ulaşacak ve onlarla birlikte devinerek gelişecektir. Bu noktada iki sonuç çıkar. Birincisi, kuram yığınları kavradığı andan itibaren, yine aynı “kuram” olarak kalmaz; kaçınılmaz olarak yeni verilerle zenginleşir, sentezlenir, böylelikle gelişimini sürdürür. İkincisi, kuram, yığınlara, hiçbir aracı ya da dolayım olmadan uzanamaz; yığınlara uzanan kuramın mutlaka bir aktarma halkasına, kendisini taşıyacak bir kanala ihtiyacı vardır.

Burada, halkçılığı özel ve ayrı bir kuram olarak görmek söz konusu değildir. Halkçılık, kuram ışığında yürütülen mücadelenin kazanması gereken bir stratejik yaklaşımdır. Bu anlamda, halkçılığın tanımlanmasında da onun siyasal başlıklarda somutlanmasında da üst düzey kuramsal belirlenimlerin değil özgül bağlamlı konjonktürlerin dikkate alınması gerekiyor. Halihazırda bu özgül konjonktürü neoliberal sermaye birikim biçimi ve onun ekonomiden ekolojiye kadar tüm yerküreye hakim hale gelmiş olan, sömürü ve tahakkümün bir aradalığına yaslanan egemenlik modeli oluşturuyor.

TİP’in halkçılık kavramı ile başarmaya çalıştığı şey, hem proletaryanın iç birliğini kuracak hem de proletarya ile çeşitli toplum kesimlerinin ortaklığını sağlayacak bu siyasal stratejinin inşa edilmesidir. Bu açıdan, özel ve ayrı bir kuramdan değil, sosyalist mücadelenin bu evrede kazanması gereken bir stratejik yaklaşımdan söz ediyoruz. Bu

• **TİP'in İdeolojik Kodları: Devrimci Mücadelede Ayrım Çizgileri**

DOSYA

stratejinin, sömürü ve tahakküm olgularına hem bir arada hem de ayrı ayrı maruz kalan emekçi kesimlerin ortaklığını, ortak bir kurtuluş ve gelecek vizyonunda buluşmalarını hedeflediği söylenebilir. Bunun için ise, bu ortaklığı yansıtan siyasal söylemin yaratılması gerekir.

Sınırdaki Kapitalizm, Komünist Ufuk: Haluk Yurtsever ile Polemik

BERAT ÇELİKOĞLU

Kapitalizm, kapitalist uygarlık (?) ya da burjuva demokratik toplum, adına ne dersek diyelim; tarihsel sınırlarına ulaşmış ve bu sınırlarda, uçurumun kenarında düşüşe direnmenin bunalımını yaşıyor olabilir mi? “Sınırdalık bunalımı”, milyonlarca emekçiye sunacak bir şeyi kalmayan, toplumu derinden çürütürken sömürüyü sınırsızlaştıran bu düzenin yok edilene kadar üzerinde taşıyacağı karakteristik bir özelliği mi? Kapitalizm sınırlarına dayandıysa, yerine yerleşecek yeni toplum ve dünya düzeninin tohumları, kapitalizmin otoriter egemenliği altında filizlenebilir mi?

Gezi'nin hemen ardından solla ve marksizmle tanıştığım lise yıllarımdan itibaren eserlerini ve çalışmalarını ilgiyle, hakkını vererek takip etmeye çalıştığım Haluk Yurtsever, son iki kitabında detaylarıyla bu soruların izini sürüyor. Bu tarz ön ve ufuk açıcı tartışmaların yapılabilmesinde üzerine düşenin daima fazlasını yerine getiren sevgili Yordam Kitap, Haluk Hoca'nın iki eserini de yayınladığı yayınevi oldu. Uygarlık Dönemeci¹ (Aralık 2021) ve Dünyada ve Türkiye'de Komünist Ufuk² (Kasım 2023) adıyla yayınlanan eserlerden ikincisi, bu polemikğin temellerini oluşturacak.

Bu yazıda, kitabın özünde yer alan, giriş paragrafında birkaç soruyla çerçevelendirmeye çalıştığım tezlerin üzerinde durup günümüze ne gibi somut çıktılar üretebileceğini tartışacağım. Yazıyı kaleme almak

dahi bu anlama gelecek olsa da açıkça ifade etmekte fayda var: Haluk Yurtsever'in hem kapitalizmin tarihsel bunalımının tahlilini komünizmin olanakları penceresinden tartışan hem de henüz komünistlerin yeterince bütünlüklü ele almadığı kimi başlıklara özel olarak dikkat çeken bu iki eserini mutlaka birlikte edinin okuyun.

İşin polemik kısmında ise kitabın tezlerini serimlemenin ötesine geçerek bu tez ve değerlendirmelerin Türkiye siyasetine, hatta özel olarak TİP deneyimine ilişkin yansımaları konusunda Haluk Hoca ile tartışmak istiyorum. Sürdüreceğim polemik boyunca TİP deneyiminin eksiklerinin üzerini örtmeye değil bu deneyimin solda yarattığı toplam değeri ve uç verdiği yeni tartışmaları göstermeye gayret edeceğim. TİP deneyiminin dengesiz ve eksikli tartışılması bazen yeni tartışmaların üzerinden atlanmasına, bazen ise pratikte aşılmış sorunların tekrar en başa dönerek orada saplanıp kalınmasına yol açıyor.

Kapitalizmin Sınırları, Komünizmin Olanakları

Yurtsever, iki ayrı kitabı meydana getiren bu tartışma sürecinin başlangıçta tek bir kitap fikrinden ortaya çıktığını söylüyor. Komünist Ufuk'un önsözünde en yalın ve özet ifadeyle "*kapitalizmin teorik, tarihsel, ekolojik, siyasal, kültürel ve ahlaki sınırlarına dayandığı*"³ tezi, iki kitabın ortak çıkış noktasını oluşturuyor. Uygarlık Dönemeci kapitalizmin açmazlarına ve içindeki yıkıcı faktörlere odaklanırken, ikinci kitabın bu açmazlardan yola çıkarak özne, siyaset ve komünizmin olanakları üzerine yoğunlaştığını ve ileri bakarak kaleme alındığını söylemek mümkün.

Peki nedir, nerededir bu sınırlar?

Doğar ve egemenliği ele geçirirken "yeni dünyanın müjdecisi" rolünü üstlenen kapitalizm; günümüzde ömrünü uzatabilmek uğruna insanlığın ilerici kazanımlarını, kamusal alanı ve halkların kendi geleceğini tayin etme yetisini önüne katıp dağıtan bir kaotik egemenliğe dönüştü. Toplumun ezici çoğunluğu yoksullukta eşitlenirken, aynı ekonomik sistem yeni multimilyarderler üretiyor. Üretimdeki bolluğa, bölüşüm şokunun yarattığı derin bir tahribata eşlik ediyor.

Kapitalist uygarlık adı altında aydınlanmacı birikim yok edildi, eşitlik-özgürlük-kardeşlik kavramları birer marjinal slogana indirildi. Toplum yararına bilimin yerini “zenginler ve zenginleşme için bilim” alırken insanın kendisini gerçekleştirmesi başka bahara kaldı. Kısaca toplumsal çürümeden söz ediyoruz.

İşte, yukarıda özetlemeye çalıştığım olgu ve eğilimlerin ışığında kapitalizmin artık topluma ne bir gelecek vizyonu ne de değer sunacak mecali kalmadığı iddiasından hareketle kapitalizmin sınırlarına ulaştığı tezini öne sürüyor Yurtsever. Ancak ona göre bu sınırlarda aynı zamanda komünizmin olanakları da filizleniyor. Marx'ın *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı* çalışmasının önsözündeki o ünlü söze biz de burada kısaca değinelim:

“İçerildiği tüm üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yok olmaz, yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar.”⁴

Yurtsever'e göre pek de iç açıcı olmayan tabloda üretimin toplumsallaşması, bilişim alanında ve teknolojiye kat edilen ilerleme, yapay zekanın yarattığı olanaklar, ortaklık-gönüllülük-dayanışma ilişkilerinin yeni biçimleri vb. bir dizi başlıkta bugünden yarına olgunlaşmakta olan filizlerden söz etmek mümkün. Tam da bu cümlelerin ardından bir uyarıda bulunmakta fayda var, nitekim yazar da aynı noktada duraksıyor:

“Konu, kapitalist üretim ilişkilerinin içinde ondan ayrı bir “ur”, bir enklave gibi komünist üretim ilişkilerinin oluşması değildir.”⁵

Bu önemli uyarı, kapitalizmin bağrında çiçek açan şeylerin komünist üretim ilişkileri değil, komünizan olanaklar olduğunu vurgulaması yönünden önemli. Aksi takdirde yıkıcı ve yeniden yapıcı, devrimci siyaset yerini hızla ve önü alınamaz biçimde evrimci yaklaşımlara terk edecektir. Aşamacı tezler, hatta kapitalizmin duvarlarından sıran çatlakların sıvayla kapatılarak yola devam edilmesini baz alan ekokapitalizm, küçülme teorisi gibi önermeler kendilerine sağlam meşruiyet zeminleri bulacaktır. Biz bu olanakların gerçeklere dönüş-

me ihtimalinin, ancak tüm bu dinamiklerden kuvvet bulan bir siyasal devrimle, yani işçi sınıfının devrimiyle mümkün olacağını söyleyelim.

Kitabın kapitalizmin sınırları, komünizmin olanakları konusunda sundukları bu kısa özetten ibaret değil elbette. Yazar geniş bağlamlarda ve ince detaylarda süreklilik-kopuş diyalektiğini merkezine alarak incelemelerde bulunuyor, iç içe geçen tartışmaları köşeliyor. Sınırları tartışan bir çalışmada kolaylıktan uzak durarak kapitalizmin doğumundan sınırlarına yolculuğunu, tarihselci bir perspektifle ortaya koyuyor. Bu perspektifin tarihte ve günümüzde somut olguları ıskalamadığını, felsefi tartışmalar alanında sıkışıp kalmadığını, örneğin sosyalist devrim deneyimlerinin, devrimci özne ve siyaset tartışmalarının ve daha da önemlisi Türkiye'nin son 100 yılının da ameliyat masasına yatırıldığını söylemek gerek. Birazdan bu kısma değineceğiz.

Değindenmeden geçmek istemiyorum: Kitabın kaleme alındığı didaktik biçimin hem yazarın genel üslubu olduğunu hem de bu yanılla problemleri, diyaloga ve tartışmaya kapalı olmadığını, Haluk Yurtsever'in her defasında Sırat Köprüsünden okurunu düşmeden geçirebildiğini düşünüyorum. Ancak bu üsluba aşina olmayan okura baştan sona, acele etmeden, adım adım yazarın argüman üretme sürecini takip ederek okumasını tavsiye ediyorum. Ardından da öne sürülen tezleri kendi zihinsel süzgecinden geçirmesini elbette.

Ufka Nasıl Varılır?

Sol, mücadelesini tanımlar ya da hayal ettiği düzenin propagandasını yaparken sıkça "yürüyüş" metaforuna başvurur. Yürüme fiili bugüne kadar dergilerin, sloganların, kitapların, doktrinlerin adı, sıfatı, harekete geçirici ünlemi olagelmıştır. Siyasi özne, ufku siyasetle yürür.

Yurtsever'in kitabında çizdiği kuramsal çerçevenin yukarıdaki özetinde kapitalizmin sınırları, komünizmin olanakları ve bu ikisinin siyasetle ilişkisi konusunu elimden geldiğince ötelemeye çalıştım. Yapmak istediğim, burada iki kitabı, ikincisinden tekrar ikiye bölmektir. Bunu önemli görüyorum ve bu polemğin özgül ağırlığını da

kitabın tezlerinin siyasetle, siyasetin günümüzün toplumu ve geleceğin toplumuyla, özne ve strateji tartışmalarıyla ilişkileri üzerine kurmak istiyorum. Şimdiye kadar büyük çoğunluğuna katıldığım tezleri açıklamaya ve okuru tartışacağımız düzleme çağırmaya gayret ettim, bundan sonra bu düzlem üzerinde polemik yapmaya çalışacağım.

Her siyasi öznenin ufkuna siyasetle yürüdüğünü söylemiştim. Ufka doğru her yürüyüşün bir hedefi, temposu, motivasyonu olur. Siyaset, yürüyüşün karakterini temsil eder. Bana göre sosyalist hareketin siyasal beyin ölümü, Yurtsever'e göre "büyük likidasyon", bu yürüyüşün siyasetsizleşmesiyle (karaktersizleşmesiyle) gerçekleşti. Siyasetsizleşme ya da solcu apolitizmi (Metin Çulhaoğlu'nun deyimiyle) siyasal gündemlere dair söz/eylem/tepki üretmemek değildir, bundan çok daha başka bir şeydir. Bu yazıda derinlikli bir incelemeye tabi tutamayacak olsak da özetle bugünün gerçekliğine dair algı yitimi, siyaseti ya dünün nostaljisi ya da yarının propagandası dolayımıyla ele alma hastalığıdır. Yürüyüş karakteristiğini kaybettiğinde aylıklık baş gösterdi, uyur-gezerler meydana çıktı.

Yazar kitabında şöyle söylüyor:

"Çözülme ya da likidasyonu, var olan toplumsal oluşum ya da organizmaların kendilerini yeniden üreterek sürdürme güçlerini yitirmeleri olarak tanımlayabiliriz. Organizmayı oluşturan yapı taşları, hücreler ölmeye, dağılmaya, her zamanki işlevlerini yerine getiremez hale gelmeye başlamış, bir bütün olarak organizma canlılığını, sürekliliğini sağlayacak güçten düşmüştür. İnsan organizmasına olduğu gibi: Hücrelerin yenilenmesi durduğu zaman yaşlanma başlamakta, ölüm yaklaşmaktadır."⁶

İsabetli! Vücutta her hücre, her doku, her organ belirli bir amaca hizmet ediyor. Eğer vücudun kendisi belirli bir amaca hizmet etmiyorsa, iç bütünlük ve işlerlik neye yarar? Karakteri olmayan yürüyüş aylıklıktır derken bunu kastediyoruz.

Dolayısıyla sorunun kaynağını dokularda, hücrelerde vb. aramanın sonuç getireceğini düşünmek faydasız. Mesele vücuda amaç kazandırmak, yürüyüşü yeniden karaktere büründürmek. Solu yeniden

siyasete davet etmek, hatta zorlamak. Aksi takdirde ufukta görünen ufukta kalmaya, özne de yalpalamaya, sendelemeye, düşmeye ve sonsuza kadar düştüğü yerden kalkmanın arabesk propagandasına sarılarak yaşamaya devam edecek. Biz ise ufukta görüneni elimizle kavramak, uzağı yakın kılmak, kazanmak istiyoruz.

Önemli Sorular, Dengesiz Bir Tartışma

Yurtsever kitabın başlarında “Yenilenmenin gerekli olduğu zamanlarda sorular yanıtlardan daha önemlidir.”⁷ derken isabetli bir değerlendirmede bulunuyordu. Doğru sorulmuş bir soru, hakkında soru sorulan şeyi aydınlatmanın ötesinde imkanları/imkansızlıkları da ortaya çıkarır.

Türkiye İşçi Partisi’ni siyaset sahnesine çıkaran, sosyalist hareketin üzerindeki ölü toprağını kaldıran da kimi doğru ve önemli sorulara samimi, devrimci, arayışçı bir yaklaşımla üretilen cevaplar oldu.

Gezi Direnişi neden yenildi, sol neden bu direnişe önderlik ederek rota kazandıramadı? Eskilere referansla oluşturulmuş örgüt/parti modelleri neden bugün kapıları açmıyor? Dünyanın ve siyasetin sürekli değişen, dönüşen canlı yapısı karşısında sosyalist hareket neden sembollerine, sloganlarına sarılmaktan başka yanıt üretemiyor? Popüler ama popülist olmayan bir yolla sosyalizmi toplumsallaştırmak mümkün mü? Sosyalist sol ilke, hedef ve hayallerinden sapmadan “büyük siyaset”in parçası olabilir mi? Sol yeniden politika yapabilir mi?

Bu arayışçılığın kamuoyunda olduğu gibi Yurtsever’in eserlerinde de hak ettiği ölçüde tartışılmadığını düşünüyorum. Bu sorulara verilecek cevapları ilkeler ya da teorik tartışmalar düzeyinde değil, bizzat siyasetin içinde tartışan ve sınayan bir öznen söz ediyoruz. Elimizdeki somut deneyimin olumsuz yönleri ve başarısızlıkları sıkça ele alınırken (İyi bir şeydir bu), bu deneyimin kimi sorunları başarıyla içirip aşabildiği gerçeğinin dışarıda bırakılmasının ya da bunlara en fazla değini düzeyinde yer verilmesinin faydası nedir?

Bu cümlemden TİP’in bakiyesine yazılacak övgüler talep ettiğim çıkarılmamalı. Aksine, sosyalist kamuoyunda olumsuz örnekler verilip

negatif durumlara atıf yapılacağı zaman adıyla sanıyla masaya konan “Türkiye İşçi Partisi’nin”, hakkında olumlu şeylerden söz edileceği zaman en iyi ihtimalle “... yapmış, ... olmuş olsa da” şeklinde çerçevesizlenerek konuşulmasını, ya da edilgen yüklerle dolaylı yoldan “onore edilmesini” tüm Türkiye sosyalist hareketi açısından yararlı buluyorum. Hatta bu tutumun bilerek veya bilmeyerek uçlaştırıldığı; TİP deneyimine, bu deneyim yoluyla sosyalist mücadeleye kazandırılan tekil tekil bireylere kendi cenahımızdan insanlar eliyle hakaret edilmesinin bu insanların dünyamızdan dışlanması dışında hiçbir çığrıya yol açmadığını düşünüyorum. Son cümlede Haluk Yurtsever’i tenzih ederim.

“Düzenin Kuralları İçinde Oynamak”

Haluk Yurtsever, kitabın önsözünde “Sosyalizm gelecek, her şeyi çözecek belgisinin toptancı/kolaycı bir yaklaşımı anlattığından”⁸ dem vururken, başka bir yerde düzen siyasetinde devrimcilerin yerini şöyle tartışıyor:

“Düzen kuralları içinde oynamak, içerik ne kadar devrimci ve köktenci olursa olsun dayatılan düzlemin meşruluğunu ve bağlayıcılığını bir biçim ve usul koşulu olarak kabul etmek anlamına geliyor. Oyunun kuralları devrimcileri düzenin uzlaşmaz karşıt ucu olmaktan, o bilinçle örgütlenmekten ve davranmaktan de facto olarak, fiilen uzaklaştırmaya hizmet edecek şekilde belirlenmiştir.”⁹

Bence yazarın iki alıntısı birbiriyle çelişiyor. “Sosyalizm gelecek, her şeyi çözecek” ifadesinde eksik olan, siyasettir. Bu ifade, iletinin karşı tarafına “Aradığın şey ufukta” diyor. Peki ufka nasıl ulaşacağız? Önümüzdeki engelli ve engeli yolu aşmak için yürüyerek... Uçacak halimiz yoksa, bata çıka yürümekten başka çıkar yol da yok! İşte, solun yeniden politika yaparak toplumsallaşması sorununu TİP, kuruluşundan itibaren başa yazdı. Sosyalizm idealini Godot’yu bekleyenlerin; mucizelerin nasıl, ne şekilde oluşacağına dair hiçbir fikrimiz olmayan devrimci bir durumda devrimci bir müdahaleyle gerçek kılınacağını öğütleyen anlayışla arasına bir çizgi çekti.

Öte yandan “düzen kurallarının içinde oynamak”... Birincisi, “ütop-

yacı” sosyalistlerin kendi apolitik pozisyonunu bu argümanla meşru-
laştırma girişimini gözden kaçırmamak gerek. İkincisi, tarihteki pek
çok başka örnekte de görüldü ki düzen kuralları ve siyaseti yıkılmaz,
sarsılmaz, aşınmaz değildir. Sadece TİP’in parlamento deneyiminden
yola çıkarak bile bu düzlemi oldukça aşındıran, geniş emekçi ke-
simler gözünde meşruiyet yitimine yol açan sayısız örnek verebiliriz.
Parlamentoyu “bir noter makamı, el indir-kaldır yöntemiyle çalışan
işlevsiz bir kurum” olarak ifşa ederken bu mecranın sağladığı tüm
seslenme kanallarını halkın içinde yaşadığı düzeni sorgulaması için
kullanmak...

Üzerinde bulunduğu “düzlemin meşruluğunu ve bağlayıcılığını bi-
çim ve usul koşulu olarak kabul eden” bir sosyalist parti; 14 Mayıs’ta
en az 1 milyon kişiden herkesin oturduğu evin sahibi olması, sağ-
lık/egitim/ulaşım hizmetlerinin tamamının ücretsiz hale getirilmesi,
etkin ve yaygın bir kamulaştırma seferberliğinin başlatılması, tüm
NATO üslerinin kapatılması ya da beşli çete ve onun siyasi uzantı-
larının yargılanmasının sağlanması gibi başlıkların biri veya birkaçı
gerekçesiyle sandıkta onay aldı. Şimdi 1 milyon yurttaş yeniden dü-
zen tarafından mı kazanılmış kabul etmeli? Yoksa bu başarıyı en az 1
milyon yurttaşın yüzünü dönüp ufka şöyle bir baktığını, bir kısmının
yürümeye başladığını mı düşünmeli?

Gazete duvarındaki *Kapitalizmin Sınırında Devrimci Siyaset* başlıklı
makalesinde “Sınırdaki kapitalizm koşullarında devrimcilik, sistemin
“içsel ve zorunlu” sınırlarını zorlama ve aşma eylemidir” şeklinde bir
çizgi de çeken yazarın; oyunun kurallarının nasıl belirlendiğine ve
hangi amaca hizmet ettiğine ilişkin kesinlikle doğru olan tespiti, içer-
diği kesinlik itibarıyla gündelik siyasete doğrudan tercüme edilemez.
Bu noktada devreye sosyalist öznenin kazandıklarıyla ne yaptığı, ne-
reye yatırım yaptığı, kazanırken neleri feda ya da gözardı ettiği gibi
güncel, somut başka veriler girecektir çünkü.

TİP deneyiminde aslanan; sosyalist hareketin uzun yıllardır olanca
verimsizliğiyle ele alarak tartıştığı düzen içi/dışı olmak, legal/illegal
siyaset yapmak gibi dikotomilerden kurtulmaktı. Verimsizliği şekil-
ciliğinden ve şablonculuğundan gelen tartışmalarla bir arpa boyu

yol alınamaması gibi gerçek bir veriye sahibiz. En az 1 milyon insanın neye, neden ilgi duyduğunu neredeyse hiç tartışmazken, TİP'in kendisiyle amansız bir kavgaya girişmekten derin bir zevk alıyoruz. O nedenle tartışmanın esas ağırlığını, düzeni kabullenen veya başka türlüünün vücut bulma ihtimalini görmeyen milyonların nasıl devrimci siyasete kazanılacağına yollarını tartışmaya vermek gerekir. Haluk Yurtsever'in de dahil olduğu sosyalist kamuoyunun büyük çoğunluğu maalesef işi bu yönüyle tartışmıyor.

Siyaset ve Strateji Tartışmaları

Şöyle isabetli bir tespitte bulunuyor Haluk Hoca, katılmamak elde değil:

“Siyaset, bir kutuplaştırma etkinliğidir. Toplumun hangi eksenler üzerinde, hangi önceliklerle kutuplaştırılacağı siyasetin temel konusudur.”¹⁰

“Ekonominin yoğunlaşmış bir ifadesi” olarak tanımladığı siyasetin, belirli eksenler üzerinde belirli önceliklerle kutuplaştırılmasını temel konu olarak ortaya koyuyor. Bir de buna ek olarak strateji kavramını tartıştığı bölümde şöyle bir pasaja yer veriyor:

“Yunancada strategia yayılmış ya da karargah kurmuş bir orduyu yönetmek, sevk ve idare etmek anlamına geliyor. En eski kullanımından itibaren “arzulanan bir sonuca (yeni bir güç dengesine) ulaşma mücadelesinde eldeki güçleri yönlendirmek amacıyla bütün eylem alanını algılama yetisine sahip” kişi ya da kişilere “stratejist” deniyor.”¹¹

Siyaset ve strateji başlıklarında Haluk Yurtsever'in, eserlerindeki titizlikle tamamen ters orantılı bir savrulukla TİP deneyimini ele aldığını düşünüyorum. Açıklamaya çalışayım.

TİP, 14 Mayıs seçimlerine aldığı oyun da üzerinde bir sempati ve saygıyı sırtlanarak girmişti. Kurulduğundan bu yana büyük siyasetin söz söyleyenlerinden biri olmaya, Türkiye'yi sınıflı bir toplum olarak kutuplaştırmaya ve kendisini bu iki kutuptan biri olan işçi sınıfının ekonomik-sosyal-siyasal taleplerinin sözcüsü olarak kabul ettirmeye çalıştı. Kendi kökenlerini büyük ölçüde Gezi Direnişi'nin mirasına

dayandırırken, direnişten geriye kalan önemli bakiyelerden biri olan Kürt ve Türk halklarının bir arada mücadele deneyimini siyaset düzlemine tavizsiz yansıtmaya gayret etti. Kürt siyasi hareketi ile ilişkilerini taktiksel ya da stratejik bağlamda değil, tarihsel önem atfederek belirledi.

Bunlardan da önemlisi, sosyalist siyasette sıklıkla ilkelerle, taktiklerle ya da programla karıştırılan “strateji” kavramını tanımladı, derinleştirdi ve işlevlendirdi. “Helalleşmeyeceğiz, hesaplaşacağız!” cümlesinde en yoğunlaşmış ve popüler ifadesine kavuşan bu stratejinin, Türkiye’de sosyalist mücadeleye eşik atlatan düzeyde başarılı bir somutlama olduğu gerçeğini de yine pek tartışmıyoruz.¹²

TİP’in strateji ve siyaset doğrultusundaki seçim performansı, bu süreçte Emek ve Özgürlük İttifakı (EÖİ) ve Kürt siyasi hareketi ile ilişkileri konusunda Yurtsever de sosyal medyada kimi karanlık unsurlarla yürütülen kara propagandadan etkilenmiş gözüküyor.

Özellikle YSP ile ikili ilişkiler konusunda hem TİP’in hem de YSP’nin sürece zarar veren kimi hal ve davranışlarda bulunduğunu söylemeden geçmek olmaz. Bununla birlikte Haluk Yurtsever, kitapta TİP’in süreç yönetimini “Tartışmalar sırasında “ayrı seçmen gruplarından oy alarak ittifakın toplam oyunu artırırız” söyleminin zaman zaman parti sözcüleri tarafından “Kürt hareketinden ayrı yürürsek oy alırız” ileti ya da imasına dönüşmesi sorunlu ve ittifakın geleceği açısından zarar verici”¹³ ifadeleriyle değerlendirerek eleştirmiştir.

Birkaç açıdan sorunlu bir değerlendirme. Algısını özellikle kendisini Kürt siyasi hareketinin bir parçası olarak ifade eden ancak hareketten feminist, halkçı, dayanışmacı unsurların dışlanması, hareketin sağcılaştırılması için lobi ve algı faaliyeti yürüten sosyal medya trollere ilişkin oluşturduğu bir önermeyi merkezine almış Yurtsever.

TİP’in parti sözcüleri (sanıyorum milletvekilleri ve Genel Başkan kastediliyor), binbir emek ve zorlukla kurulan bu ittifakın içerisinde “Kürt hareketinden ayrı yürüyüp oy kazanma” kampanyasını hangi motivasyonla yürütsün? Bu kampanyanın somut materyalleri, söylemleri, görsel ya da işitsel kaynakları nerededir? Böyle bir motivas-

yonu olan parti sözcüleri, örneğin neden BaBaLa TV'de Oğuzhan Uğur'un hazırlayıp sunduğu Mevzular programında (Programın formatı gereği TİP sözcülerine soru soranlar, karşıt görüşlü yurttaşlardan oluşmaktaydı) 1 değil, 2 defa bu tarihsel ittifakın Türkiye halkları için önemini, Kürtlerin maruz kaldığı eşitsizliklerin çözümünün tüm topluma sağlayacağı faydaları, Kürt siyasi hareketinin başına bela edilen kayyum düzeninin hukuksuzluğunu anlatmaya gayret etsin?

Tüm bunları bir kenara koyalım. Bir ittifakın toplam faydası, o ittifakın her bir unsurunun ittifaka getireceği özgül katkılarla ölçülmez mi? Velev ki TİP sözcülerinin iması ya da ifadesi o yönde olsun, TİP'in sonuçta YSP'ye de kazandıracak bir ittifaka YSP'den hazzetmeyen, hatta nefret eden yurttaşların oyunu ve desteğini kazanması bizim kategorik olarak reddedeceğimiz bir unsur mudur? Haluk Yurtsever yaptığı eleştiriyi gerekçe olarak "Çünkü bu söylem, Kürt devrimci ve demokratlarında düzen "meşruiyet"inde yer edinme, Kürt hareketinden uzak durma refleksi olarak yorumlanmıştı."¹⁴ tespitini öne sürüyor. TİP'in toplumun Kürt siyasi hareketine mesafeli ya da düşmanca bakan kesimlerini (maalesef Türkiye toplumunun çoğunluğudur bu) EÖİ'ye kazanma çabasını, bu çabanın somut göstergelerine bakmak yerine bu çabanın nasıl yorumlandığından yola çıkarak mahkum mu edeceğiz?

Yolun ve Yürüyüşün Henüz Başındayız

Haluk Hoca, 30 Haziran'da Twitter platformunda Doğan Ergün'ün Ayırım'da yayınlanan yazısının¹⁵ merkezinde yer alan yelkenli metaforuna atıfla bir "rota sorunu"ndan söz etmişti. Haklı bir kaygıyla "Rotası olmayan bir yelkenliye hiçbir rüzgar yardım edemez!" ünlemini de eklemişti. Yerinde bir uyarı.

Türkiye İşçi Partisi, toplumun ve kendisinin gerçeğine yaslanarak somut, erişilebilir, propaganda edilebilir hedefler doğrultusunda oluşturulmuş bir stratejiyle ve maddi dezavantajlarına rağmen hem 6 Şubat depremi sürecinde, hem de 14 Mayıs seçimlerinde iyi bir sınav verdi. Sayısız eksikliği, hatası olsa da bu partiyi, deneyimi, başarıyı yaratanların bürokratik yapıların "aygıt insanları" değil, yerel öncü-

ler, işçiler, çiftçiler, siyasette ifadesini yeni yeni kazanmakta olan gri yakalılar gibi partinin oyunu ve desteğini aldığı tabanın ta kendisi olduğu gerçeği unutulmamalı. Kendi oy tabanını partisinde aktif siyasete katma yönündeki ciddi çaba ve girişimin geliştirilmesi, toplumun yeniden mobilize edilmesi ve siyasetten dışlananların yeniden onu ele geçirmesi için elzem.

Bu tabanın partiye nasıl destek olduğundan hareketle TİP'in rotasızlıktan ziyade bir o yana bir bu yana esen kuvvetli rüzgarlardan muzdarip olduğunu söylemek daha isabetli olur. Rotanın önce kazanım siyaseti vasıtasıyla halkın siyasette yeniden özneleştirilmesi, ardından Komünist ufka doğru çok özneli, somut hedefler ve stratejiler ışığında, toplumla sözleşerek ve sorumluluklarını yerine getirerek yürümek şeklinde özetlenmesi mümkün.

Zor mu zor, ancak yürüyeceđiz...

KAYNAKÇA

1 Uygurluk Dönemeci, Yordam Kitap, Haluk Yurtsever,

2 Dünyada ve Türkiyede Komünist Ufuk, Yordam Kitap, Haluk Yurtsever

3 Yurtsever, Komünist Ufuk, age. s. 13.

4 age. s. 216

5 age. s. 217

6 age. s. 305

7 age. s. 60

8 age. s. 13

9 age. s. 329

10 age. s. 493

11 age. s. 323

12 Bu konuda bir strateji tartışması için bkz: <https://www.beratcelikoglu.blog/post/tip-ve-yeni-bir-sözleşme-i-htiyacı>

13 Yurtsever, Komünist Ufuk, age. s. 531

14 age. s. 532

15 <https://www.ayrim.org/guncel/2024-bir-yelken-problemi-orgutun-ruzgari-ruzgari-orgutu/>

“Neşeli Militanlık” mümkün mü?

ALİ BURAK YILMAZ

Nick Montgomery ve Carla Bergman'ın ortak çalışmayla yayınladığı, İletişim Yayınları tarafından Gülnur Elçik çevrisiyle basılan “Neşeli Militanlık: Toksik Zamanlarda Direnişi Örmek” kitabı, radikal mücadele veren ve köklü düzen değişiklikleri arzulayan örgütler içerisinde sekterlik üzerine açtığı tartışmalarla, çeşitli mücadele deneyimlerinin içerisinden gelen insanlarla yaptığı çeşitli görüşmelerden yola çıkarak, yeni bir alternatifin ve siyasi mücadele ortamının imkanlarını arıyor. Kitabın açmaya çalıştığı tartışma, işaret ettiği sorunlar ve boşluklar iştah açıcı olsa da, meseleyi ele alış biçimi, önerdiği çözümler, örgütlülüğe ve siyasete yaklaşımı daha serinkanlı ve bütünlüklü değerlendirmeyi gerektiriyor. Kitabın ismi, tartışılma şekli, birçok sosyalistte doğal olarak bir önyargıya sebep olabilir. Bunların bir kısmı doğru da sayılabilir, ancak, kitabın önermeleri üzerinde ciddiyetle ve devrimci organizasyonlara yönelttiği eleştirilerin bir kısmını kabul ederek özgüvenle tartışılmasının daha doğru olduğu kanaatindeyim. Buradan yola çıkarak, Marksist açıdan kitabın öne sürdüğü tezlere belirli bir bütünlüklü yaklaşım ve eleştiri geliştirmeye çalışacağım.

Adından da anlaşılacağı üzere, kitabın mevcut örgütlere dair bir dizi eleştirisi bulunuyor. Şikayetçi olunan konuların daha net anlaşılması açısından şu alıntıya bakmak bir fikir verecektir.

“Radikal hareketlerin ve radikal mücadele alanlarının çoğunda, dönüştürücü potansiyelleri tüketen bir şey hâkim. Bu alanlara aşına

olanların hissettiği bir şey... Öyle bir şey ki, kendimizi en hayat dolu hissetmeyi umduğumuz bir yerde sekterliği, kuşkuyu ve endişeyi besliyor. Dikkatlerimizi acımasızca, hem kendimizdeki hem de başkalarındaki kusur ve tutarsızlıklara yöneliyor. Deneyim ve merakı yerle bir ediyor. Farklılığa, karmaşıklığa ve detaya düşman. Ya da kendini en karmaşık ve en detaylı şey olarak sunup, kendi dışındakileri basit ve aptal görüyor. Böylelikle radikalizm bir ideale dönüşüyor ve herkes bu ideal karşısında yetersiz kalıyor.

Endişeli halimiz, sürekli bir hata arayışı ve yetersizliklerin hatırlatılması, yeni bir fikri yerle bir etmeye yönelik düşmanca tavır, eleştirinin doğal bir tepkiye dönüşmesi, her şeyin acil ama anlamsız olduğu duygusu, sürekli kötü alışkanlıklar ve iyi davranışlar ayrımı yapan yeni bir kuralın dolaşıma girmesi, birbirimizi utandırmakta bir beis görmemeye başlamamız, her gün yeni bir gereklilik ve görev icat edilmesi, korktuğumuz ya da yalnız hissettiğimizde gelen suçluluk duygusu, siyasi perspektifler arasında illa bir kazananı ve kaybedeni olması gereken çatışmalar, baskı karşıtı dilin bir başarı ölçütüne dönüşmesi, bazılarımızın gözlerini zemine, bazılarımızın ise kapıya diktiği siyaset ortamı.”¹

Görüldüğü üzere, kitap temel olarak toplumsal hareketler ve düzeni değiştirme arzusu içinde olan insanların enerjisinin, orada bulunan radikal sekterlik tarafından söğürüldüğünü söylüyor ve neoliberalizmin bu döneminde sol, sistem karşıtı hareketlerin başarısız oluşunun sebebini de buna bağlıyor. Buraları daha detaylı açacağım ancak önce kitabın önermesi olan neşe kavramı üzerinde durmaya çalışacağım.

Neşe anahtar olabilir mi?

Neşeli Militanlık, esasen Spinoza duygulanım felsefesi ve çeşitli yatay anarşist hareketlerden, queer hareket içerisinden, siyahi mücadelelerinden, yerel direnişlerden bazı insanlarla görüşmelere yer verirken, bunlarla birlikte neşeyi felsefi duygulanımsal bir kavram olarak mücadele içerisinde belirli sorunların anahtarı olarak öne sürüyor. Spinozacı neşe yaklaşımından kendi çıkarımlarını özet olarak şöyle tanımlanıyor;

“Neşe, İmparatorluk’un çatlakları içinde köpürür ve tabiiyete direnerek insanları yeni baştan şekillendirir. Neşe İmparatorluk’un tabi kılarak özneleştirme sürecini tersine çevirir, yaşamı çözer ve yoğunlaştırır.”²²

Görüldüğü üzere bir duygulanım olarak neşe, “İmparatorluk” olarak tariflenen genel olarak verili kapitalist düzenin karşısındaki mücadelelerin yarattığı nefretin, kimi organizasyonların içerisinde oluşan sekterliğe alternatif olabileceğini öne sunuyor. Kitapta Meksikalı aktivist Gustavo Esteva’nın estetiğin güzellik anlamında değil, duyularla anlama deneyimi yoğunlaşması, duyuların keskinleşmesi anlamına gelen İspanyolca *sentipensar* anlamını taşıdığı³; neşe de duyuların, hislerin bireyin dönüşümü esasıyla harekete geçmesi anlamıyla tanımlanıyor.

Burada bazı noktaların vurgulanması gerekiyor. Neşe, mevcut verili düzenin değiştirilmesinde, kimi toplumsal hareketlerin içerisinde doğaldır, hareketle yıkıcı etkinin açığa çıkardığı kolektif bir birlik-telikle mücadelede hayatta kalabilir. Neşe, mücadelede, gerçek hayatta çeşitli aktüel gündemlerin ve karşı koyuşların sonucu ortaya çıkan anlardan oluşur.

Örnek vermek gerekirse Gezi... Gezi direnişinin açığa çıkardığı neşe yıkıcı ve dönüştürücü olmuştur, doğrudur ancak, o neşe halinin buzluğa konup ihtiyaç olduğunda kullanılması pek de gerçekçi değildir. O neşeye ait bir görüngü, emare yer yer kendini hissettirse de, yalnızca ve yalnızca o ana aittir, çünkü birçok bileşkenin birlikte başka bir aşamada açığa çıkarabileceği bir şeydir. Yarın başka toplumsal hareketler yeni özgün yıkıcı ve dönüştürücü neşeler açığa çıkarabilir, bu Gezi’den izler taşıyabilir ancak kendine has olacaktır. Örneğin, Boğaziçi Direnişi, Feminist gece yürüyüşleri, başka yerel direnişler, ifade ettiği dil, kültür, tarzla, Gezi’den emareler taşımaktadır ancak kendine özgüdür ve yalnızca o ana aittir, yeniden ve yeniden üretilir.

Öte yandan, kitabın önermesinde düzeni değiştirmek isteyenlere sunulan neşe kavramı esasen Spinoza Neşe felsefesinden alınıp bugüne uzatılıp bir önerme haline getirilirken, herhangi bir süreklilik kopuş aşamasından geçirilmişse pek benzemiyor... Toplumsal bir varlık olarak insan, tarihte etkin olarak kendi kendini üreten praksis ile tarihte

var olur.⁴ Bir yeniden inşa sürecinin inişleri, çıkışları, zorlukları onu çevreleyen ilişkilerin ve dahil olduğu örgütlenmenin sorunlarından azade olmamakla birlikte, bu kadar prütin biçimde konforun ve bireyselliğin korunduğu formlarda zaten yeniden inşa sürecinin de mümkün olmadığını akıldan çıkarmamak gerekiyor. Dahası gerçek hayatta böylesine formların mümkün olmadığını en başa yazmak gerekiyor. Öyleyse, örgütlü bireyin dönüşümü sağlanmadan, örgütün kendi sorunlarının çözümü nasıl mümkün olabilir? Ancak ve ancak kendini dışarıda, toplumsal pratik içerisinde sınavan, somuttan soyuta, soyuttan somuta dönen belirli bir program çerçevesinde bir araya gelmiş insan topluluğu somuttan soyuta geriye dönüp baktığında örgütsel sorunlarını çözme konusunda hakiki bir mesafe kaydetme ehliyetine sahip olacaktır, bu ehliyeti elde edemeyenler ise sönümlemekten kaçınamayacaktır. Bu aşamada, kitapta tarif edilen, ince ilişkilendirmelerin olduğu, *sentipensar* duygulanımların açığa çıktığı, bireyselliğin tamamen korunduğu, steril form arayışları idealizmin ötesine geçememeye de ne yazık ki mahkum olduğunu söylememiz gerek.

Ahlak, Özgürlük, Dostluk ve İdeoloji

Kitapta ahlak, özgürlük, ideoloji gibi üstyapısal kavramların aslında bu kavramların kapsandığı bütünlüğün yapısına aykırı biçimde sabit ve donuk anlamlar yüklenerek sorunların çözümüne yönelik önermeler olarak boca edildiğini görüyoruz. Örneğin, özgürlüğe ilişkin, kapitalist “serbestiyet” tanımına bir şerh konsa da, dostluk bağlarının ve ilişkiselliğin bir özgürlük sağladığı gibi muğlak bir tanıma başvurulurken, bir örgütlenme formu içerisinde dostluk, güven esasına dayalı, Ortodoks bir ahlakçılığın -doğru biçimde - mahkum edildiği, ancak kendi içinde yeniden üretilmiş sabit bir ahlak, dostluk, özgürlük anlayışı ile sorunlara mekânsız ve zamansız çözümler getirdiğini görüyoruz. Tartışmayı derinleştirmek için kitaptan iki, kitabın da alıntılıdığı Görünmez Komite’den bir alıntı yaparak devam edelim;

“Ahlak “ne yapmalı?” sorusunu sorup yanıtını verirken, Spinozacı etik “nelere muktedirsin?” diye sorar”⁵

“Buradan bakınca, özgürlük, muktedir olduğumuz -birlikte yapabilir ve hissedebilir olduğumuz- şeylerin sınırının etik bir çerçevede genişletilmesinden başka bir şey değildir”⁶

“Özgürlük, bağıllıklarımızdan kurtulmak değil, onlara emek verme ve onların alanında hareket edebilme, onlara biçim veya son verebilme konusundaki pratik kapasitemizdir...”⁷

Esasen, burada yapılan alıntıların söyledikleri ile tekil olarak tartışmayı yöntem olarak yanlış buluyorum. Şu sebeple: Marksizm’de temel-üstyapı bütünlüklü ilişkisi, özellikle ahlak, özgürlük, etik, din vb. üstyapısal unsurlar, bu bütünlük içerisindeki dolayımın farklı dönemlerde başka ağırlıklar kazanarak, birbirleriyle ilişkilenerken, dönüşerek yeniden ve yeniden anlam kazanırlar ve bu üstyapısal unsurların içerikleri değişkenlik gösterir.⁸

Öte yandan, iyilik, erdem gibi insana yönelik kimi düşler, siyasal devrim olmaksızın konu edilemez ve bir hareketin geleceği açısından anlam yüklenemez. Çünkü insana yönelik erdem, iyilik vb. özellikler kapitalist üretim ilişkilerinin yarattığı tahribattan hiçbir zaman azade kılınmaz, bu sebeple, siyasal devrim-toplumsal devrim diyalektiğini akıldan çıkarmamakta fayda vardır. Dolayısıyla, yeni bir düzen arayışını arayan hareketlerin kendi geleceklerini iç yaşantılarında oturtacakları sabit ahlaki değerlere indirgemeleri irrasyoneldir. Ancak, bu, bireyselliğin geliştiği bir çağda, toplumsal hareketlerin siyasete kazandırdığı yeni etiklerin kapsamaması, iç yaşantının iyileştirilmeye çalışılmaması gerektiği anlamına gelmez.

Kitabın genel olarak ise, 90’ların antikomünist söylemlerine denk düşecek seviyede bir “sapkın, radikal ideolojiler” tanımlamasına sahip olduğunu, sistematik olarak ideolojiyi belirli bir kaba sokarak düşmanlaştırdığını ve bunun kitabın ana eksenini ilk başta düşündüğümünden daha sağ bir konuma yerleştirdiğini de not düşelim.

Radikal Sekterlik mi? 1970’lerden fırlamış bir karikatür mü?

Kitapta *radikal sekterlik* olarak adlandırılan tipolojinin, yer yer 1970’lerden fırlamış bir karikatür gibi lanse edildiği düşüncesinden kendimizi alamıyoruz. Kısa bir örnek:

“Kapitalist ideolojinin Marksist eleştirisine, onun devrimci bir kapitalizm karşıtı ideoloji ile yer değiştirmesi arzusu eşlik ediyordu. Devrim için tüm proleterlerin tek bir bilinci benimsemesi gerektiği düşünülmüştü. Onlara kapitalizmin devrilmesinin onların çıkarına olduğunun öğretilmesi gerekiyordu.”⁹

Burada açıkça Lenin’in “dışarıdan bilinç” kavramı üzerinden bir sapıtma yapıldığını söylemek mümkün. Çulhaoglundun dediği gibi, “Bu “dışarıdan” sözü işçi sınıfının dışındaki aydınları da kapsar; ancak Lenin’in asıl “dışardanlık” vurgusu ekonomik mücadelenin “dışıyla” ilgilidir.”¹⁰

Bununla birlikte, Marksizm-Leninizm devrim reçetesi olarak “devrim için tüm proleterlerin tek bir bilinci benimsemesini” şart koşturamaz. Zaten bu mümkün de değildir. Tam aksine, ülkenin toplumsal formasyonu, aktüel çelişkileri çok çeşitli taleplerin, ortak bir programla kapsanarak, sosyalizmin tüm kaotik çeşitli mücadelelerin içerisinden çıkarılması ve iktidarı almak adına siyasallaştırılmasıyla gerçekleşebilir. Öncülük, dışarıdan bilinç deniyorsa, zemini siyasal mücadeledir ve bu alan çok çeşitli talepleri tekleştirmeyle reddeder.

Sekterlik konusuna geri dönersek, gerçekten de hem geçmişte hem günümüzde; apolitik, büyümeyi değil radikalliği hedefe koyan davranış biçimi, solun kitleleşmesinin önündeki engellerden birisi olmakla birlikte, sola dair bu karikatürize etme girişiminin, en azından bu sorunu aşmaya yol açacağını söylemek pek mümkün değil. Öyleyse de söz konusu radikal sekterliğin, söz gelimi Leninizm denince akla sadece çelik çekirdekten bir örgüt disiplini gelmesinin, çağa uygun katılımcı ve aynı zamanda merkezîyetçi formlara henüz ulaşamamış olmasının da önümüzdeki yıllarda sosyalistlerin esas gelişim göstermekle yükümlü olduğu konular olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Dolayısıyla, kulağa soğuk gelen mücadeleye dair gereklilik arz eden kimi kavramların geçmişe dair tatsız örnekleri, bu araçların varlığını topyekûn sorgulamaktansa, belirli bir zaman ve mekan bütünlüğü içerisinde tüm bu ilişkilerin, organizasyonların ve politika yapma tarzının yeniden düzenlenmesi ve sürekli daha iyisinin aranması yoluna başvurmak daha sağlıklı ve politik bir tercih olacaktır.

Toparlama ve Sonuç

Kitaba getirilen tüm eleştirilere rağmen, Dünyada neoliberalizmin otoriter karakter kazandığı bir dönemde, bireyselliğin geliştiği, insanların özne olarak ciddiye alınması gerektiği, düzenin yalnızlaştırdığı bireylere dayanışmacı ve kolektif bir organizasyon sunulması gerektiği kabul edilmesi zorunlu gerçekler olarak önümüzde duruyor.

Ancak, bunların yapılamamasının sebepleri olarak Marksizm-Leninizm'in kendisi öne sürülüyorsa, belki de tam tersine, tüm bu sorunların aşılamaması, bu iddiaya sahip olanların dahi bu teorileri tam anlamıyla anlamamasından kaynaklanıyordur.

Sözgelimi, tüm unsurları ile ülkesinin toplumsal formasyonuna siyasal mücadele ile müdahale edebilecek siyasi organizasyonların, büyüme sorunu çekmenin aksine başarılı olduğunu da görmekteyiz.

Dolayısıyla, mekana, zamana ve bütününde toplumsal formasyona uygun, devrim stratejisi belirli bir gelişkinlikte, aktüel çelişkilere refleksif cevaplar verebilen organizasyonlar inşa etmek atılacak ilk doğru düğüm olarak önümüze çıkıyor. Devamında, çağa uygun, bireyselliği tamamen yok etmeyen, bir devrim ve iktidar perspektifine sahip, ezber bir şablona dayanmayan organizasyonlara ulaşabilmek, belirli bir reçeteye bağlı değil. İnsanların özneleşebildiği ortamlar, kitapta tarif edilen izole ve steril egemenlik alanlarında değil, doğrudan doğruya ilgili siyasi öznenin toplumsal pratiğe sahip özneleşmiş örgütlü bireyler ile çevrelenmesinden ve kolektif bir arayışın sürekli diri tutulmasından geçiyor. Bu arayışa sahip olunmadığında görüyoruz ki, siyasetin dışına düşmekten kaçınmak mümkün olamıyor.

Tüm bunlar bize öğretiyor ki, devrimci olan ile politik olan, politik olan ile toplumsal olan arasında geniş bir kesişim kümesi mevcut. Bu da, harekettten öğrenmeyi ve aslolanın siyasal alan olduğunu akıldan çıkarmamak gerektiğini göstermektedir.

Bitirirken, Gezi henüz yaşanmışken, Metin Çulhaoğlu'nun o günlerde hareketi oluşturan gençleri sosyalizm saflarına kazanmaya çalışırken dikkat edilmesi gereken unsurları vurguladığı yazısındaki şu sözlerini hatırlayalım:

“Sonra, gerçi deyim pek yerinde değil ama “istihdam” söz konusu olduğunda, bu gençlerin taze deneyimleri ve coşkuları mutlaka dikkate alınmalıdır. Kendilerine, mahalle, işyeri, akran, sokak, stadyum, eğlence yeri vb. bağlantılarını daha da güçlendirmeleri için imkân tanınmalı, “dışa açıklık” özendirilmelidir.

Alarm zilleri çaldırarak kadar “yanlış” değilse, buralardan, böyle başlanmalıdır.”¹¹

Sonuç olarak, belirli bir toplumsal hareketten sosyalist harekete sıçramış kitlelerle ilişkide, coşkuyu dikkate almak, siyasallaştırmak, özneleştirmek, inisiyatif tanımak ve bunu belirli bir organizasyonel şemada sürekli kılmanın yollarını ezber bir reçeteye bağlı kalmadan aramak, önümüzdeki dönemde de esas görevlerimizden birisi olarak önümüzde durmaya, tartışma konusu olmaya devam edecek. Üstelik, yakın gelecekte de sosyalist hareket bu tarz eleştirilerin muhatabı olmayı sürdüreceği gibi görünüyor. Bu sebeple eleştiriye yabana atmamakta, ciddiyetle ele alıp özgüvenle yanıt üretmekte fayda var...

Kaynakça

Montgomery, N., & Bergman, C. (2022). *Neşeli Militanlık: Toksik Zamanlarda Direnişi Örmek*. İstanbul: İletişim Yayınları, sf. 28

A. g. y. sf. 68

A. g. y. sf. 69

Karel Kosik. (2015). In *Somutun Diyalektiği: İnsan ve Dünya Sorunları Üzerine Bir İnceleme* (sf. 196). İstanbul: Yordam Yayınları.

A. g. y. sf. 97

Semiotext(e), T. C. (2009). *Invisible Committee*. (sf. 32)

A. g. y. sf. 99

Metin Çulhaoğlu. (2010, Şubat). Marksizm Güncellemeleri. *Gelenek*, 109.

A. g. y. sf. 191

Metin Çulhaoğlu. (2015, Eylül). Leninizm'in teorik sacayağı: Bütünlük, dışardan bilinç ve öncülük. *Komünist*, 3.

Metin Çulhaoğlu. (2013). Haziran direnişi ve kuşak fırsatı. *Sol Haber Portalı*.

KOMÜNİST

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

Geride kalan iki seçimin ardından mücadele yeni başlıklarda, yeni dolayımrlarla sürüyor. Saray Rejimi eliyle yaratılan ekonomik yıkım eşliğinde emekçiler, bu düzenden kurtuluş için yolunu/yönünü arıyor. Türkiye İşçi Partisi, 14 Mayıs ve 31 Mart seçimlerinde bu topraklarda sosyalist hareketin kitlesele bir seçeneğe dönüşebileceğini kanıtladı: Şimdiyse önünde, kitlesele bir seçeneğe dönüşen bu hareketin kökleşmesi, toplumsallaşması, ayırım çizgilerinin belirginleşmesi sorunu duruyor.

Bölgesel bir savaş ihtimalinin belirlediği, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de milliyetçi histerinin uyandırdığı koşullarda emekçilerin özgürlük, barış ve kardeşlikten yana sesini nasıl yükselteceğiz? Sosyalizm fikrinin bir kez daha kapitalizmin yarattığı ekonomik, sosyal krizlerden bunalan toplumları kucaklayacak, milyonlarca emekçiye yeni bir model ve medeniyet projesi sunacak güce ulaşmasını, toplumsallaşmasını nasıl sağlayacağız? Mücadelenin yeni evresinde cevaplarını arayacağımız sorulardan bazıları.

100₺ - 10£ - 10\$